

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja

ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL

2014 – 2020

Nitra 2015

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL 2014 – 2020

Autorky:

©Doc. RNDr. Alena DUBCOVÁ, CSc., 2015

©RNDr. Hilda KRAMÁREKOVÁ, PhD., 2015

©RNDr. Daša OREMUSOVÁ, PhD., 2015

Obálka:

Mgr. Michaela ŽONCOVÁ (fotografie: archívy obcí)

OBSAH

0	ÚVOD	4
1	ANALYTICKÁ ČASŤ	5
1.1	Situačná analýza	5
1.1.1	Vymedzenie územia	5
1.1.2	Prírodné pomery	7
1.1.3	Demografické pomery	14
1.1.3.1	Základné demografické údaje	14
1.1.3.2	Vývoj obyvateľstva	16
1.1.3.3	Dynamika obyvateľstva	18
1.1.3.4	Štruktúry obyvateľstva	21
1.1.4	Ekonomická základňa	27
1.1.4.1	Štruktúra využitia pôdneho fondu	27
1.1.4.2	Trh práce	28
1.1.4.3	Majetok a rozpočet	36
1.1.5	Infraštruktúra	38
1.1.5.1	Sociálna infraštruktúra	38
1.1.5.2	Technická a environmentálna infraštruktúra	45
1.1.6	Cestovný ruch	47
1.1.7	Kultúrny a komunitný život	52
1.1.8	Environmentálne pomery	59
1.2	Prieskum názorov obyvateľov	60
1.3	Ex-post hodnotenie PHSR Združenia obcí Termál 2007-2013	70
1.4	SWOT analýza	72
2	STRATEGICKÁ ČASŤ	77
2.1	Vízia	77
2.2	Prioritné oblasti, globálne a špecifické ciele rozvoja	77
3	PROGRAMOVÁ ČASŤ	90
3.1	Akčný plán opatrení a projektov Združenia obcí Termál na roky 2014-2020 .	90
3.2	Súbor ukazovateľov, výsledkov a dosahov	92
3.2	Súhrnný prehľad projektových zámerov Združenia obcí Termál na roky 2014-2020	95
4	REALIZAČNÁ ČASŤ	97
5	FINANČNÁ ČASŤ	98
6	ZÁVER	100
7	ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV	101

0 ÚVOD

Jedným z inovatívnych prístupov v regionálnom rozvoji je rozvoj na územnom princípe, organizovaný predovšetkým zvnútra - endogénne, kedy sa obec, mikroregión, región alebo širšie územie analyzuje a hodnotí ako celok a to integrovane a systémovo s čo najväčšou spoluúčasťou kľúčových partnerov.

Významné postavenie zaujímajú medzi územiaми združenia obcí resp. mikroregióny, ktoré združením predstavujú geografické jednotky so spoločnou ekonomickou, sociálno-kultúrnou a v neposlednom rade aj environmentálnou problematikou. Tvoria ich spoločenstvá obcí, ktoré vzájomným združením sa vytvárajú základný sociálno-hospodársky a správny celok preberajúci niektoré kompetencie obcí na základe rozhodnutia obecných zastupiteľstiev. Prostredníctvom spoločne vypracovávaných programov podporujú mikroregióny svoj regionálny rozvoj, pričom posilňovanie kvalifikácie a inovačných možností takýchto malých regiónov vychádza z rozvoja ich kultúry, tradícií a identity.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 539/2008 Z. z. aktualizovaný zákonom č. 309/2014 Z.z. ako jeden zo základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja združených obcí definuje program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej PHSR) ako strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obce nachádzajú a je vypracovaný podľa záväzných častí územnoplánovacích dokumentácií združených obcí.

Spracovaný programový dokument je v súlade s existujúcimi dokumentmi vyššej hierarchickej úrovne ako Zákon č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020 (2014), Integrovaný regionálny operačný program IROP 2014 – 2020 (2014), Aktualizácia Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR (2014), Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (KURS 2001) v znení KURS 2011, Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (2014), Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2012 – 2018 (2012), Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja 2016 – 2022, analytická časť (návrh) (2015), Regionálna inovačná stratégia NSK na roky 2014 – 2020 (2012), Regionálna integrovaná územná stratégia Nitrianskeho kraja na roky 2014 – 2020 (2014), Stratégia rozvoja vidieka NSK 2009 – 2015 (2009), Záväzná časť územného plánu VÚC Nitrianskeho kraja (2012).

PHSR Združenia obcí Termál 2014 – 2020 nadväzuje aj na ďalšie dokumenty vypracované v predchádzajúcom programovacom období a to PHSR združenia obcí Termál na roky 2007 – 2013 (Dubcová, Kramáreková, Oremusová, 2007) a Stratégiu integrovaného rozvoja mikroregiónu Termál (Heidema a i., 2007). PHSR je zároveň zosúladená so spracovávanou Stratégiou miestneho rozvoja vedeného komunitou miestnej akčnej skupiny Združenia Termál (2015). Ďalšie relevantné dokumenty (napr. územnoplánovacia dokumentácia jednotlivých obcí), ktoré boli použité v procese tvorby tohto dokumentu, sú uvedené v jeho záverečnej kapitole.

PHSR Združenia obcí Termál 2014 – 2020 (ďalej aj mikroregión Termál, MT, ZO Termál) treba chápať ako analytický a koncepčný dokument identifikujúci nielen hlavné problémy rozvoja mikroregiónu ale i opatrenia, ktoré by mali k riešeniu týchto problémov prispieť.

Vypracovanie tohto programového dokumentu, spracovaného na báze detailných analýz jednotlivých obcí, znamená, že mikroregión sa môže zapojiť do procesu využitia verejných prostriedkov i poskytnutia rozvojovej podpory a dotácií z prostriedkov EÚ (Zamkovský, red., 2004).

Podakovanie v súvislosti s tvorbou tohto dokumentu patrí všetkým starostom jednotlivých obcí mikroregiónu za ústretový prístup i spoluprácu pri získavaní informácií o území.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

1.1 SITUAČNÁ ANALÝZA

1.1.1 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Združenie obcí Termál leží v južnej časti Nitrianskeho samosprávneho kraja a v severovýchodnej časti okresu Nové Zámky. Rozkladá sa v okrajovej časti okresu v okolí obce Podhájska, združujúc spolu s Podhájskou 13 obcí v tejto oblasti - Trávnica, Čechy, Kolta, Bardoňovo, Pozba, Maňa, Dedinka, Hul, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Vlkaš a Radava.

Združenie obcí Termál vzniklo 4. októbra 1999 ako záujmové združenie obcí v okolí Termálneho kúpaliska Podhájska. Do registra záujmových združení a právnických osôb, vedeného na Krajskom úrade v Nitre, bolo zapísané v roku 2003 pod č. VVS/9/2000/17 reg.

Na rozlohe 213,09 km² sústreďuje 13 604 obyvateľov (k 31.12.2014) pri priemernej hustote 64 obyvateľov na km². Geografickú polohu a širšie územné vzťahy mikroregiónu Termál prezentuje mapa 1.

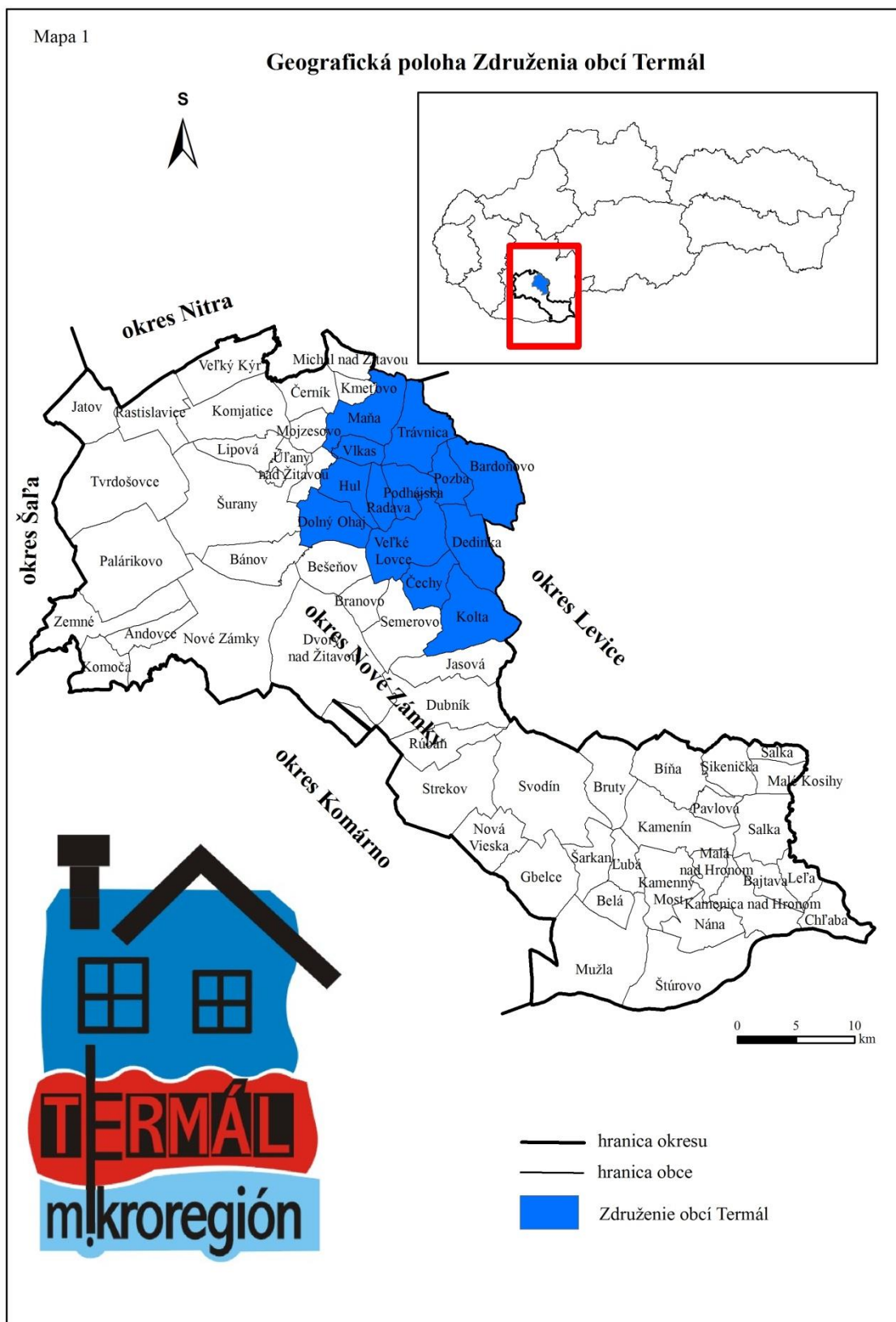
Najsevernejší bod územia, ležiaci v obci Maňa, má súradnice 48° 11' s.g.š. a najjužnejší bod mikroregiónu so súradnicami 47° 59' s.g.š. je v obci Kolta. Šírkové rozpätie tak predstavuje 12'. Najzápadnejší bod územia s polohou 18° 14' v.g.d. sa nachádza v území obce Dolný Ohaj a najvýchodnejší bod 18° 28' v.g.d. v obci Bardoňovo. Dĺžkový rozdiel je 14'.

Územie mikroregiónu sa rozkladá na Podunajskej pahorkatine, v rámci ktorej zasahuje do mikroregiónu na severozápade Žitavská niva, na juhozápade Nitrianska niva a na východe a v centrálnej časti Hronská pahorkatina. Väčšina územia mikroregiónu má typický pahorkatinný charakter s nadmorskými výškami 150-287 m so širokými plochými chrbtami a úvalinovitými dolinami. Intravilány obcí, rozprestierajúce sa na údolných nivách vodných tokov, vytvárajú svojim vzhľadom príjemné a atraktívne prostredie vhodné na rekreáciu nielen pre rodiny s deťmi, ale i náročnejších návštevníkov.

Špecifickou danosťou územia je výskyt minerálnych termálnych vôd v rámci hydrogeotermálnej oblasti levickej kryhy a levickej tektonickej línie na styku Západných Karpát a Západopanónskej panvy s najvýznamnejšou lokalitou v Podhájskej. Geotermálne vody územia tu predstavujú silne mineralizované vody (19,6 g.l⁻¹) natriovo-chloridového typu. Tepelnou kapacitou (80°C) sú zaraďované medzi žriedla. Chemické a fyzikálne zloženie vody má priaznivé účinky pri liečení pohybového ústrojenstva, dýchacích ciest a kožných ekzémov.

Z hospodárskeho hľadiska je v mikroregióne tradičným odvetvím poľnohospodárstvo, ktoré nadobúda napriek prírodným a spoločenským podmienkam popri cestovnom ruchu a službách len druhotný význam.

Dopravnú polohu mikroregiónu Termál síce charakterizuje absencia hlavných dopravných tepien Slovenska, napriek tomu má však mikroregión prostredníctvom ciest I. a II. triedy pomerne dobrú dopravnú dostupnosť do najbližších miest. Od okresného mesta Nové Zámky je najzápadnejšia obec Dolný Ohaj vzdialená 17 km a najvýchodnejšia obec Bardoňovo 29 km. Výhodnú polohu má tiež mikroregión vzhľadom na krajské sídlo Nitra, od ktorého je vzdialená najsevernejšia obec Maňa 27 km a najjužnejšia obec Kolta 58 km. Dopravnú prepojenosť zabezpečuje v mikroregióne cesta I/75 Nové Zámky - Šahy smerom do Maďarska, vedúca južnou časťou mikroregiónu. Významnú polohu má územie aj vzhľadom na železničnú dopravu. Mikroregiónom prechádza cez Podhájsku, Radavu a Pozbu elektrifikovaná železničná trať č. 150 Nové Zámky - Zvolen a cez Maňu železničná trať č. 151 Šurany - Zlaté Moravce.

1.1.2 PRÍRODNÉ POMERY

Geologické pomery

Na základe regionálneho geologického členenia (Vass red., 1988a, 1988b) je územie mikroregiónu Termál zaradené do oblasti vnútrohorských panví a kotlín, do Podunajskej panvy, zastúpenej trnavsko-dubnickou panvou, ktorá je ako pozdĺžna vnútrohorská panva rozčlenená zlomami na niekoľko depresí, z ktorých do mikroregiónu zasahuje komjatická depresia.

Pre geologický vývoj územia je charakteristických niekoľko etáp. Počas druhohôr a treťohôr bolo územie súšou. V ďalších obdobiach územie postupne poklesávalo a následne bolo vyzdvihnuté a tiež bolo súčasťou rozsiahleho epikontinentálneho mora. V nasledujúcich obdobiach prebehli v rámci panvy ďalšie poklesy, vulkanická činnosť s poklesom salinity a panva sa rozčlenila na jednotlivé depresie (Kováč, Michalík, Plašienka, Maťo, 1993, Kováč, Plašienka, 2002). Počas ďalšej transgresie mora nastala zmena v tvárnosti a rozložení sedimentačných priestorov, kedy vznikla depresia s centrom v oblasti Gabčíkova. Neskôr polobrakické more degradovalo, pričom sa územie panvy zmenilo na záliv so sladkovodnou sedimentáciou. V okrajových častiach depresie vznikli jazerá a močiare s bohatou vegetáciou. Koncom treťohôr prechádza územie ďalšími zmenami, ktoré sa prejavili najmä v rozčlenení územia a v oblasti sa vytvára výrazný pahorkatinný stupeň. Nastupuje suchozemský vývoj v období štvrtohôr so všetkými následnými procesmi, najmä zvetrávaním, denudáciou a postupným rozčleňovaním územia (Priehodská, Harčár, 1988).

Z hľadiska geologickej stavby sú v záujmovom území mikroregiónu zastúpené okrem treťohorných a štvrtohorných hornín i prvohorné a druhohorné horniny. Prvohorné horniny tvoria kryštallické bridlice a garnitoidné horniny a nachádzame ich v podobe dvoch výrazných pruhov SV-JZ smeru na západe územia a v centrálnej časti mikroregiónu. Druhohorné horniny sú na území zastúpené iba ostrovčekovite. Zistené boli v oblasti Pozby a Podhájskej v podobe dolomitov a pieskovcov až zlepcov a svetlosivých až žltohnedých dolomitických vápencov a dolomitov, miestami i piesčitých kremencov. Treťohorné horniny budujú najmä žltohnedoškvrité vápnené íly s polohami pieskov a pieskovcov s nadložími zelenosivých a sivých vápnených ílov, na ktoré nadväzujú vo vyšších polohách piesky a štrky miestami piesky s polohami piesčitých ílov. Štruktúru dopĺňajú v severovýchodnej a východnej časti mikroregiónu sivé jemnozrnné piesky a rozpadavé pieskovce. Štvrtohorné horniny tvoria v území viaceré typy sedimentov. Na doliny väčších vodných tokov, vytvárajúc terasové stupne a nivy, sú viazané fluválne sedimenty. Výplň dnových častí občasných vodných tokov tvoria delúvio-fluviálne sedimenty. V sútokovej oblasti Nitry a Žitavy nachádzame organogénne sedimenty, ktoré tvoria silne humózne hliny a hlinité slatiny. Dominantné postavenie majú však v území eolické sedimenty zastúpené sprašami s hrúbkou 1-20 m. V podstatnej miere pokrývajú svahy exponované najmä na V, JV a J. V menšej miere nachádzame na území eolické piesky rozšírené na nízkej terase Žitavy. V dôsledku svahových procesov premiešaním spraší a deluviálnych sedimentov vznikli v území v doline Žitavy aj eolicko-deluviálne sedimenty. Výrazné plošné zastúpenie majú v území aj deluviálne sedimenty, ktoré tvoria nesúvislý a nerovnomerne hrubý pokryv najmä na miernejších svahoch s J, JV a V orientáciou. Zastúpené sú piesčitémi, hlinitémi až ílovito-hlinitémi delúviami. Minimálne zastúpenie majú eluviálne sedimenty nachádzajúce sa iba na chrbtoch na území Veľkých Loviec (Priehodská, Harčár, 1988, Harčár, Priehodská, 1988, Baňacký, Harčár, Sabol, 1965, Harčár, Schmidt, 1985).

Vzhľadom na geologickú stavbu je územie mikroregiónu pomerne chudobné na nerastné suroviny. Výraznejšie sú zastúpené len nerudné ložiská zo skupiny stavebných surovín, z ktorých majú väčší význam tehliarske suroviny a štrkopiesky a piesky.

Ložiská tehliarskych surovín reprezentujú kvartérne spraše a deluviálne hliny ako i neogénne sedimenty využívané prevažne na miestnu spotrebu. Ich spracovaním sa v území

zaoberala tehelňa v Mani, produkujúca plné pálené tehly. Pre priemyselné účely by bolo však možné využívať viacero ložísk na území obcí Podhájska, Kolta a Dedinka.

Ložiská štrkov a pieskov sú viazané v mikroregióne najmä na náplavy Žitavy a Hrona (kvartérny charakter) a v oblasti Hronskej pahorkatiny (neogénny charakter). Kvartérne štrkopiesky sa na základe svojich kvalitatívnych vlastností používajú predovšetkým v stavebníctve a na betonárske účely. Menej kvalitné neogénne štrkopiesky s vysokým obsahom ílovej frakcie sú využívané na miestne nenáročné stavebné účely (do malty na murovanie, menej do omietok a pri výstavbe ciest). Väčšina ložísk je v území nevyužívaná alebo sa v nich ťaží iba príležitostne. Z prognostického hľadiska sú za nádejnejšie považované ložiská v Podhájskej a v Mani (Regionálne štúdium nerastných surovín okresu Nové Zámky, 1996).

Reliéf

Podľa geomorfologického členenia (Mazúr, Lukniš, 1980) zaradujeme územie mikroregiónu do Alpsko-himalájskej sústavy, do podsústavy Panónska panva, provincie Západopanónska panva, subprovincie Malá dunajská kotlina, do oblasti Podunajská nížina a celku Podunajská pahorkatina. Z nižších geomorfologických jednotiek zaberá prevažnú väčšinu územia Hronská pahorkatina, ktorá sa člení na Bešiansku a Vojnickú pahorkatinu. Najzápadnejšiu časť územia vyplňa Nitrianska niva prostredníctvom Dolnonitrianskej nivy a severozápadnú časť mikroregiónu tvorí Žitavská niva.

Žitavská niva zasahuje do územia, v jeho severozápadnej časti, v podobe úzkeho pásu so šírkou 1-3 km pozdĺž rieky Žitavy. Budovaná je piesčitými ílmi a pieskami, ktoré sú prekryté fluviálnymi štrkami, štrkopieskami, rôznymi pieskami a eolickými sprašami ako aj holocénnymi fluviálnymi ílovitými až piesčitými hlinami. Charakteristickým znakom pre nivu v danej oblasti sú terasové stupne a fluviálne akumulácie. Reliéf má rovinný charakter a nadmorské výšky dosahujú 115-120 m.

Nitrianska niva, zasahujúca do územia prostredníctvom pododdielu Dolnonitrianskej nivy, je výtvorom erózo-akumulačnej činnosti rieky Nitry a jej prítokov s plytkými depresiami na miestach starých korýt a meandrov. Budovaná je podobne ako Žitavská niva piesčitými ílmi a pieskami prekrytými fluviálnymi štrkami a štrkopieskami. Nadmorské výšky sa pohybujú od 110-190 m. Reliéf predstavuje pomerne jednotvárne ploché územie s plytkými depresiami na miestach starých korýt a opustených meandrov.

Plošne dominantné zastúpenie má v území Hronská pahorkatina. Z geologického hľadiska sa skladá z tret'ohorného podložia, ktoré je tvorené piesčitými a slabo vápnitými ílmi s polohami pieskov a pieskovcov. V ich nadloží vystupujú v prevažnej miere eolické spraše a v menšej miere deluviálne prevažne hlinito-piesčité sedimenty až piesky. Výhradne na vodné toky sú viazané štvrťohorné fluviálne ílovité a piesčité hliny. Reliéf je charakterizovaný plochými širokými chrbtami smeru SZ-JV a S-J, ktoré sú oddelené periglaciálnymi úvalinovitými dolinami. Povrch chrbtov je väčšinou mierne zaoblený. Najmä na strmých svahoch sú časté výmole. V úvalinovitých dolinách sú občasné toky, čo je ovplyvnené vo veľkej miere množstvom zrážok počas roka. Výrazná asymetria dolín sa najviac prejavuje u dolín SV-JZ až Z-V smeru, kde sú svahy exponované na sever výrazne strmé, väčšinou bez kvartérneho pokryvu. Naopak mierne svahy asymetrických dolín sú pokryté hrubými vrstvami spraší. Relatívna výšková členitosť dosahuje v južných častiach pahorkatiny 30 m, v centrálnej okolo 100 m. Hronská pahorkatina je na skúmanom území zastúpená dvomi pododdielmi - Bešianskou pahorkatinou na východe a Vojnickou pahorkatinou na západe a juhu. *Bešianska pahorkatina* predstavuje typ stredne až silne členitej pahorkatiny s nadmorskou výškou 150-287 m (Dlhý vrch - 287 m n. m.). *Vojnická pahorkatina* má reliéf nížinných pahorkatín s úvalinovitými dolinami značne postihnutými eróziou. Nadmorské výšky tu dosahujú 145-251 m. Na území je zastúpená v západnej časti Hurbanovskými terasami (Tremboš, 1994, Tematické mapy, 2015).

Klíma

Z hľadiska **klimatickej klasifikácie** patrí územie mikroregiónu do teplej klimatickej oblasti, pričom prevažnú časť územia zaradujeme do teplého suchého okrsku s miernou zimou. Západná časť územia je súčasťou teplého veľmi suchého okrsku, s miernou zimou (Lapin a i., 2002).

Na základe klimatickogeografického členenia (Tarábek, 1980) nachádzame v území mikroregiónu dva subtypy nížinného typu klímy – subtyp teplej nížinnej klímy a subtyp prevažne teplej nížinnej klímy. Subtyp teplej nížinnej klímy sa viaže na najnižšie časti územia – nížinné depresie, nivy, tabule a terasy. Vyznačuje sa miernou inverziou teplôt a suchou až mierne suchou klímou. Subtyp prevažne teplej nížinnej klímy sa viaže na vertikálne diferencovanejšie časti územia a na vyvýšené chrbty Hronskej pahorkatiny.

Vhodnosť územia pre rozvoj cestovného ruchu najlepšie charakterizujú jednotlivé **klimatické prvky** ako napr. slnečný svit, teplota vzduchu, oblačnosť, vlhkosť vzduchu, zrážky a veternosť (Meteorologická stanica Podhájska 1976-2005, 2007, Klimatický atlas, 2015).

Priemerná ročná teplota vzduchu v r. 1961-2010 dosiahla v území 9,7 °C, pričom najteplejším mesiacom bol júl s priemernou teplotou 20,3 °C a najchladnejším mesiacom bol január s priemernou teplotou -1,6 °C. Obdobie s priemernou teplotou 10 °C sa začína v polovici apríla a končí v polovici októbra, čo pozitívne vplyva na celkové hodnotenie prírodných predpokladov územia pre rozvoj cestovného ruchu. Územie má aj početné zastúpenie letných dní (teplota 25 °C a viac) v sume 73 dní za rok ako aj tropických dní (teplota 30 °C a viac), ktorých je viac ako 20 dní za rok.

Priemerná ročná relatívna vlhkosť vzduchu dosiahla v r. 1961-2010 hodnotu 75,6 %, pričom maximálna hodnota 86,3 % pripadá na december a minimálna 67,3 % na apríl.

Od februára do augusta klesá oblačnosť v sledovanom území s dosiahnutým minimom v auguste (4,4 dní). Od septembra oblačnosť opäť stúpa a maximum dosahuje v januári (6,9 dní). Vývoj oblačnosti počas dňa ovplyvňuje stav počasia.

Trvanie slnečného svitu dosiahlo v r. 1961-2010 priemernú ročnú sumu 1992,3 hodín, pričom najdlhší slnečný svit bol v júni (214,5 hodín) a najkratší v decembri (44,3 hodín), čo sa odráža aj na možnostiach prevádzaných aktivít viazaných na pobyt v prírode (turistiku, cykloturistiku).

Priemerná ročná rýchlosť vetra dosiahla v r. 1961-2010 hodnotu 2,95 m/s. Najvyššie hodnoty nadobúda v apríli (2,0 m/s), najnižšie v auguste (1,1 m/s). V smere vetra prevláda východné prúdenie.

Úhrn zrážok dosiahol v území počas r. 1981-2010 v priemere 571mm za rok. Ročný chod zrážok je nerovnomerný, najviac zrážok pripadá na jarné mesiace s maximum v máji (77,7 mm) a najmenej zrážok spadne v zimných mesiacoch s minimum vo februári (17,3 mm).

Vodstvo

Hydrograficky je územie mikroregiónu zaradované do vrchovinno-nížinnej oblasti (Šimo, Zaťko, 1980). Pre vodné toky je charakteristický dažďovo-snehový typ režimu odtoku s najvyšším prietokom v marci až v apríli a s najnižším prietokom v septembri.

Z aspektu **povrchových vôd** je osou územia rieka Žitava (99,3 km dlhý ľavostranný prítok Nitry), ktorá pramení na severozápadných svahoch Pohronskeho Inovca v nadmorskej výške asi 625 m n. m. Tečie južným až juhozápadným smerom a do rieky Nitry ústí mimo územia mikroregiónu, pod Martovcami vo výške 107 m n. m. Mikroregiónom preteká jeho západnou časťou a v rámci záujmového územia priberá najmä ľavostranné prítoky, ktoré pramenia a odvodňujú Hronskú pahorkatinu a sú väčšinou málo vodnaté. Medzi najväčšie patrí Dolinský potok, Liska s prítokmi (Trávnický potok, Bešiansky potok) a Lovčiansky potok ako prítok Branovského potoka. Iba malá časť územia na východe mikroregiónu je prostredníctvom malého

vodného toku Kvetnianka spolu s prítokom Dolinským potokom odvodňovaná do rieky Hron, ktorá však území nepreteká (Priehodská, Harčár, 1988).

V mikroregióne sa nachádzajú i vodné nádrže, ktoré sú využívané najmä pre účely športového rybolovu a chovu rýb. Zároveň slúžia ako zdroje pre poľnohospodárske zavlažovanie. K najväčším a zároveň najnavštevovanejším patrí vodná nádrž v Dedinke (25,2 ha) na Dedinskom potoku a vodná nádrž Jasová na potoku Paríž s rozlohou 26 ha, ktorá na územie mikroregiónu zasahuje na území Kolty s rozlohou 7 ha. Z ďalších vodných plôch je zaujímavá vodná nádrž Trávnica I. (Starý rybník) na Trávnickom potoku s rozlohou 8 ha a Trávnica II. (Nový rybník) na potoku Liska s rozlohou 19,2 ha, vodná nádrž Maňa na Dolinskom potoku s rozlohou 11 ha. Okrem nich sa na území nachádzajú ďalšie menšie vodné plochy s rozlohou 0,7 až 2 ha ako napr. Slanica v Radave (1,1 ha), Hlinisko v Podhájskej (0,7 ha), vodná nádrž na Lovčianskom potoku vo Veľkých Lovciach (2,8 ha) a i.

V záujmovom území sa vyskytujú pomerne veľké zásoby **podzemnej vody**.

Obyčajné podzemné vody sa v území viažu na kvartérne riečne sedimenty na náplavoch Žitavy a Nitry a na neogénne ílovité sedimenty Hronskej pahorkatiny. Pre podzemné vody kvartéru sú zdrojom napájania povrchové toky a na okrajoch alúvií aj zrážkové vody a prítoky vôd zo svahov. Výdatnosť zdrojov sa pohybuje v rozmedzí 5-20 l/. Podzemné vody neogénu poskytujú podstatne menšie zásoby vody. Sedimenty tu v podloží majú slabú pórovú priepustnosť a sú relatívne nepriepustné. Špecifická výdatnosť zdrojov dosahuje len 0,1–5,0 l/s. Na miestach striedania neogénnych vrstiev štrkov a pieskov s vrstvami nepriepustných ílov vznikli v území podzemné vody s napätou hladinou, tzv. artézske vody situované napr. v Dedinke.

Špecifickou črtou mikroregiónu je výskyt minerálnych vôd (tab. 1), ktoré sú na území viazané na triasové dolomity a kremence levickej hraste.

Tab. 1 - Minerálne vody Združenia obcí Termál

Vrt/lokalita	Hĺbka vrtu (m)	Vek a litológia kolektorov	Výdatnosť vrtu (l/s)	Teplota vody (°C)	Tepelný výkon (MWt)	Mineralizácia vody (g/l)	Chemický typ vody
Podhájska 1	1 900	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	53,0	80,0	14,42	19,6	Na-Cl
Podhájska 2	1 470	neogén, trias: pieskovce, dolomity, vápence	28,0	69,0	19,2	---	Na-Cl
Pozba 1	1 335	trias: dolomity	3,3			18,0-19,2	Na-Cl
Pozba 2	1 601	sarmat, báden, trias: íly, vápence, dolomity, kremence	0,33-2,0			17,3-19,3	Na-Cl
Pozba 4	1 317	sarmat, báden, trias: dolomity				5,5-14,5	Na-Cl
Dedinka	980			80,0			Na-Cl
Bardoňovo 1	1 700	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl
Bardoňovo 2	1 800	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl
Bardoňovo 3	1 954	báden, trias: vápence, dolomity, kremence	100,0	80-90	25		Na-Cl

Zdroj: Regionálne štúdie nerastných surovín okresu Nové Zámky, 1996, Priehodská, Harčár, 1988, OÚ Bardoňovo, 2007, OÚ Dedinka, 2015

Zistené boli v Podhájskej, Pozbe, Dedinke a v Bardoňove. Minerálne termálne vody boli skúmané prostredníctvom geotermálnych vrtov, ktoré sú tu hlboké 1317-1954 m a dosahujú

výdatnosť 0,33-53,0 l/s. Maximálne teploty sú až 80 °C a tepelný výkon je 14,42-19,2 MWt. Z chemického hľadiska ide o vody natriovo-chloridového typu s mineralizáciou 5,5-19,6 g/l. Geneticky predstavujú marinogénne vody s rôznym stupňom degradácie morskej salinity.

Pôdy

Mozaika pôd je v území bohatá. Z **pôdných druhov** majú najväčšie plošné zastúpenie v mikroregióne hlinité pôdy zaberajúce väčšinu územia okrem jeho najzápadnejších a najsevernejších častí. Menšieho rozsahu sú ílovito-hlinité pôdy vyskytujúce sa lokálne na severe územia a pozdĺž rieky Žitavy. Najmenšie plochy zaberajú ílovité pôdy v povodí Žitavy, v obciach Hul a Dolný Ohaj.

Z **pôdných typov** nachádzame v území zastúpené prevažne černozeme a hnedozeme, ktoré lokálne dopĺňajú čiernice, fluvizeme a luvizeme.

Na aluviálnych náplavoch riek sa v území vytvorili fluvizeme. Prevažujú fluvizeme glejové, ktoré sú viazané najmä na vodné toky Hronskej pahorkatiny. Ich pôdotvorným substrátom sú na území karbonátové a nekarbonátové nívne sedimenty pod lužným lesom.

Na širšie nivy Žitavy a Nitry, ktoré neboli výraznejšie rušené záplavami, sa viažu čiernice. Zastupujú ich prevažne čiernice modálne na karbonátových sedimentoch ako i čiernice glejové na karbonátových a nekarbonátových sedimentoch.

Plošne rozsiahle zastúpenie majú černozeme. Vznikli prevažne na sprašiach a karbonátových nívnych sedimentoch a v území sú viazané na nižšie položené časti pahorkatiny a vyššie položené časti riečnych nív. Prevládajú černozeme modálne a černozeme hnedozemné na sprašiach. Lokálne sa vyskytujú černozeme kultizemné v južnej a východnej časti mikroregiónu.

Podstatné plochy zaberajú v mikroregióne hnedozeme, ktoré sú plošne rozšírené najmä v severnej a východnej časti. Zo subtypov prevládajú hnedozeme modálne na sprašiach a sprašových hlinách. Menšie zastúpenie majú hnedozeme pseudoglejové (miestami pseudogleje) zo sprašových a polygénnych hlin vo východnej časti územia a hnedozeme erodované na sprašiach viazané na vyššie polohy územia.

Minimálne zastúpenie majú v mikroregióne pseudogleje prostredníctvom pseudoglejov modálnych na sprašových a polygénnych hlinách lokalizovaných v okrajových častiach územia (Šály, Šurina, 2002).

Rastlinstvo

Celkový charakter prírodného prostredia dotvára rastlinstvo, ktoré je podmienené fyto geografickým začlenením územia do oblasti panónskej flóry a do obvodu eupanónskej xerotermej flóry, čo sa odráža na zastúpení teplomilnej a suchomilnej vegetácie (Futák, 1980).

Potenciálne rastlinné spoločenstvá, ktoré by boli v území bez zásahu človeka, tvoria prevažne lesné spoločenstvá. Pozdĺž vodných tokov sú to jaseňovo-brestovo-dubové lesy (*Querceto - Fraxinetum*, *Ulmeto - Fraxinetum*) viazané na vyššie a relatívne suchšie polohy údolných nív, ktoré sú len periodicky ovplyvňované povrchovými záplavami a kolísajúcou hladinou podzemnej vody. Z drevín prevláda jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), dub letný (*Quercus robur*), primiešaný je brest väzbový (*Ulmus laevis*) a lipa malolistá (*Tilia cordata*).

Na lužné lesy nadväzujú dubovo-hrabové lesy panónske (*Carici pilosae - Carpinenion betuli*) viazané na hlbšie hlinité hnedozeme sprašových terás a náplavových kužeľov. Z drevín sa v nich uplatňujú druhy ako dub zimný (*Quercus petraea*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) (Ružička a i., 1996).

Ďalším typom lesného charakteru sú dubové a cerovo-dubové lesy (*Carpino-Quercetum*). Dubové lesy sú viazané na sprašovú pahorkatinu na miestach prechodu medzi černozemami

a hnedozemami. Ich hlavnou zložkou je dub zimný (*Quercus petraea*) a sprievodne dub cerový (*Quercus cerris*).

Lokálne sa v území, v obciach Maňa, Hul a Kolta, vyskytujú dubové xerotermofilné lesy ponticko-panónske (zväz *Aceri-Quercion*), viazané na prechodné oblasti medzi černozemami a hnedozemami. Tvoria veľmi bohaté a pestré druhy lesostepného charakteru. Prevládajúcou drevinou je dub sivozelený (*Quercus pedunculiflora*), ku ktorému pristupuje dub letný (*Quercus robur*), brest menší (*Ulmus minor*) či javor poľný (*Acer campestre*) (Michalko, 1985, 1986).

V dôsledku pôsobenia ľudskej spoločnosti bola značná časť prirodzenej vegetácie nahradená **druhotnými spoločenstvami rastlín**. Dominantné postavenie zaujímajú spoločenstvá bylín, zastúpené hospodárskymi lúkami a pasienkami, vysokobylinnými mokradami, burinnými spoločenstvami a ruderálnymi spoločenstvami.

Na alúviách riek sú rozšírené čerstvé ovsíkové nízinné lúky zastúpené charakteristickými druhmi ako ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), králik biely (*Chrysanthemum leucanthemum*), pakost lúčny (*Geranium pratense*). Popri nich sa vyskytujú pasienkové spoločenstvá s d'atelinou plazivou (*Trifolium repens*), skorocelom kopijovitým (*Plantago lanceolata*) a ďalšími druhmi. Pobrežia riek lemujú i mokré lúky a vysokobylinné mokrade v druhovom zložení napr. psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*).

Burinné spoločenstvá sprevádzajú obrábané plochy pestovania kultúrnych plodín v zastúpení peniažteka roľného (*Thlaspi arvense*), nevädze poľnej (*Centraurea cyanus*) a iných.

Na plochách človekom síce umelo vytvorených ale neobhospodarovaných sa vyskytujú ruderálne spoločenstvá s druhmi, ako je lopúch menší (*Arctium minus*), slez nebadaný (*Malva neglecta*), žihľava malá (*Urtica urens*).

Značné plochy zaberajú na území drevinné spoločenstvá v podobe mezofilných a subxerofilných krovín a listnatých monokultúr, ktoré sprevádzajú väčšinou lesné okraje. Vedúcu úlohu má ruža šípová (*Rosa canina*) a trnka obyčajná (*Prunus spinosa*). Lesné monokultúry zastupuje predovšetkým agát biely (*Robinia pseudoacacia*) (Jurko, 1972, Ružička a i., 1996).

Živočíšstvo

Pre živočíšstvo je rozhodujúce zoogeografické začlenenie územia do panónskej oblasti, do juhoslovenského obvodu a do dunajského okrsku, ktorý zastupujú dva podokrsky - lužný a pahorkatinový (Čepelák, 1980).

V danej oblasti nachádzame niekoľko rôznorodých biotopov s typickými živočíšnymi zástupcami.

Biotop lesa zastupuje napr. sviňa divá (*Sus scrofa*) či líška obyčajná (*Vulpes vulpes*).

Biotop polí a lúk tvorí zajac poľný (*Lepus europaeus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), vrana túlavá (*Corvus corone*), orol kráľovský (*Aquila heliaca*), sokol kobec (*Falco columbarius*), kaňa popolavá (*Circus pygargus*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), bažant obyčajný (*Phasianus colchicus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*).

V biotope vôd nachádzame druhy ako: kačica divá (*Anas platyrhynchos*), hus siatinná (*Anser fabalis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), labuť veľká (*Cygnus olor*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), pleskáč vysoký (*Abramis brama*), plotica lesklá (*Rutilus rutilus*), kapor obyčajný (*Cyprinus carpio*), mrena obyčajná (*Barbus barbus*), pleskáč obyčajný (*Abramis brama*) a ďalšie (Ferianc, Korbel, 1972).

Biotop ľudských obydli zastupuje myš domová (*Mus musculus*), vrabec domový (*Passer domesticus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*), lastovička obyčajná (*Hirundo rustica*).

Biotop záhrad tvorí sýkorka uhliarka (*Parus ater*), drozd čierny (*Turdus merula*), jež východný (*Erinaceus concolor*) či sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*) (Blaško, Hájíček, 1986).

Ochrana prírody

Napriek intenzívnej antropogénnej činnosti sa na území mikroregiónu zachovalo niekoľko oblastí so zvyškami pôvodných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev, ktoré sú charakteristické a výnimočné pre dané územie.

Prírodne najhodnotnejšie územie v mikroregióne predstavuje prírodná rezervácia (PR), ktorou je PR Žitavský luh, situovaná v obciach Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Územie predstavuje jeden z posledných zvyškov pôvodného meandrujúceho toku, kde každoročne hniezdia mnohé chránené druhy avifauny a zároveň je stanovišťom pri migrácii vodného vtáctva. Celková plocha rezervácie je 74,6884 ha, z čoho vodné plochy zaberajú 1,0057 ha. Za chránené bolo územie vyhlásené v r. 1980.

Ďalšie prírodne hodnotné územia predstavujú tri prírodné pamiatky (PP). PP Potok Chrenovka bola vyhlásená za chránenú v r. 1980 na ploche 25,88 ha v území mesta Nové Zámky a obcí Bešeňov, Dolný Ohaj a Bánov. Predmetom ochrany je jeden z posledných neregulovaných vodných tokov v území s fragmentami prirodzených porastov. PP Meander Chrenovky má celkovú výmeru 0,9607 ha a za chránenú bola vyhlásená v r. 1984, za účelom ochrany uzavretého, osamostatneného meandra potoka Chrenovka s brehovými porastmi. PP Rieka Žitava, ktorá má celkovú rozlohu 1,8221 ha a zasahuje do obcí Maňa, Kmeťovo a Michal nad Žitavou. V centre záujmu je ochrana starého toku Žitavy s brehovými porastmi ako cenného biologického a krajinárskeho prvku v intenzívne poľnohospodársky využívannej krajine, dôležitého z vedeckovýskumného, kultúrneho, náučného a ekologického hľadiska. Za chránenú bola táto časť rieky Žitavy vyhlásená v r. 1990.

Prírodne hodnotným a chráneným plošným územím je aj chránený areál Manianskeho parku na rozlohe 7,6901 ha, ktorý sa rozkladá v intraviláne obce. Predmetom záujmu je ochrana historického parku, ktorý bol za chránený vyhlásený v r. 1984.

Štruktúru chránených častí prírody dopĺňajú chránené stromy (CHS). Medzi prírodne hodnotné boli zaradené: CHS Lipy pri Radave, ktoré tvorí 9 chránených stromov lipy malolistej (*Tilia cordata*), lokalizovaných v cintoríne Radavy, CHS Tankošský cer v Pozbe, ktorým je 200-ročný dub cerový (*Quercus cerris*) a CHS Biela samota v Trávnici, ktorými je 24 stromov lipy malolistej (*Tilia cordata*). Na ochranu je tiež navrhovaný strom pavlonia plstnatá (*Paulownia tomentosa*) v Huli (Štátny zoznam osobitne chránených území SR, 2015).

V mikroregióne sú vymedzené aj chránené územia európskeho významu a chránené vtáčie územia v rámci sústavy NATURA 2000, ktorej cieľom je zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených rastlinných druhov, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii (Sústava NATURA 2000, 2015). Charakter takéhoto územia majú v mikroregióne Chránené vtáčie územie (CHVÚ) Žitavský luh a CHVÚ Dolné Požitavie. CHVÚ Žitavský luh je lokalizované v obciach Michal nad Žitavou, Maňa, Kmeťovo a Žitavce na rozlohe 155,4 ha pri 52 % prekryte s PR Žitavský luh. Územie je významnou lokalitou, ktorá predstavuje posledný zvyšok pôvodného meandrujúceho toku, kde každoročne hniezdia chriaštel bodkovaný (*Porzana porzana*) a kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*). Zároveň je dôležitým stanovišťom pri migrácii vodného vtáctva hlavne kačice chrapľavej (*Anas querquedula*). CHVÚ Dolné Považie zaberá celkovú plochu 31 195,5 ha. Rozkladá sa v obciach okresu Nové Zámky a Komárno a v mikroregióne zasahuje do obcí Dolný Ohaj a Veľké Lovce. Územie bolo vytvorené za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*), kane močiarnej (*Circus*

aeruginosus), krakle belasej (*Coracias garrulus*), ľabtušky poľnej (*Anthus campestris*), penice jarabej (*Sylvia nisoria*), pipišky chochlatej (*Galerida cristata*), prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*), pľhľaviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola*), rybárika riečného (*Alcedo atthis*), sokola červenonohého (*Falco vespertinus*), strakoša kolesára (*Lanius minor*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

Medzi chránené územia (CHÚ) európskeho významu tiež patria Krivé hrabiny, Ludinský háj, Osmíny, Bagovský vrch. Lokalita Krivé hrabiny sa rozkladá na celkovej ploche 83,04 ha v južnej časti obce Čechy a v SV časti obce Semerovo. Predmetom ochrany sú karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. CHÚ európskeho významu Ludinský háj bol vyhlásený za chránený v r. 2004. Lokalita má celkovú rozlohu 161,94 ha a zasahuje do obcí Farná, Jasová, Kolta a Veľké Lovce. Predmetom ochrany sú xerothermné kroviny, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. CHÚ európskeho významu Osmíny sa rozkladá na rozlohe 98,84 ha v obciach Podhájska a Veľké Lovce a predmetom ochrany sú biotopy xerothermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. Posledné CHÚ zo systému NATURA 2000 je Bagovský vrch zaberajúci rozlohu 222,65 ha, ktorý sa nachádza v obci Veľké Lovce. Predmetom ochrany sú biotopy xerothermných krovín, karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy, eurosibírske dubové lesy na spraši a piesku a panónsko-balkánske cerové lesy. Zo živočíšnych druhov je predmetom ochrany predovšetkým roháč obyčajný (*Lucanus cervus*).

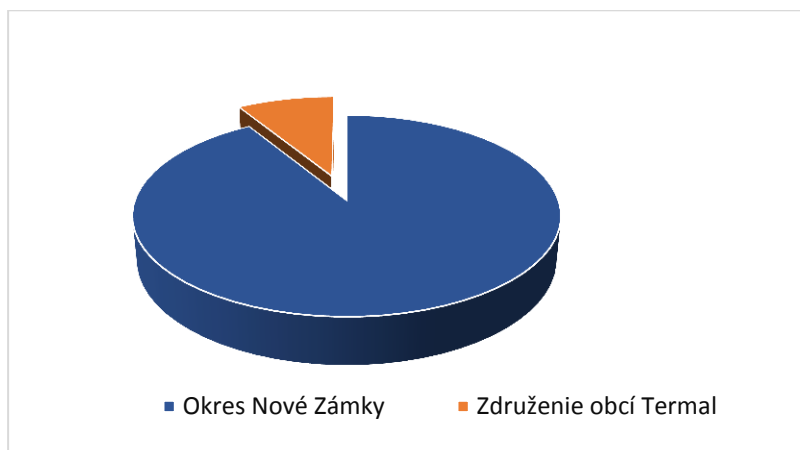
1.1.3 DEMOGRAFICKÉ POMERY

1.1.3.1 Základné demografické údaje

K základným rozvojovým potenciálom každého územia patrí ľudský potenciál. Rozvoj regiónu ovplyvňuje nielen ako spotrebiteľ svojim priamym dopytom ale i ako výrobca prostredníctvom ponuky pracovnej sily.

Demografická situácia Združenia obcí Termál je výsledkom dlhodobého populačného a hospodárskeho vývoja, v dôsledku čoho sa vyznačuje viacerými špecifikami demografického vývoja. Územie mikroregiónu Termál zaberá plochu 213,09 km², tzn. 15,82 % z okresu Nové Zámky a 3,36 % z Nitrianskeho samosprávneho kraja (NSK), pričom v roku 2014 tu žilo 13 604 obyvateľov, čo predstavuje 9,56 % z obyvateľstva okresu a 1,99 % obyvateľov NSK (tab. 3, graf 1).

Graf 1 - Podiel obyvateľstva Združenia obcí Termál na obyvateľstve okresu Nové Zámky (r. 2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracované autormi

Združenie obcí Termál je tvorené 13 obcami rôznej veľkosti. Podľa počtu obyvateľov k veľkým obciam zaraďujeme obce Dolný Ohaj, Hul, Podhájska, Kolta, Trávnica, Maňa, Veľké Lovce, ktoré koncentrujú 10 230 obyvateľov, tzn. 75,20 % obyvateľov územia. Najväčšou obcou podľa počtu obyvateľov je v mikroregiónu obec Maňa. K stredne veľkým obciam patria obce Bardoňovo, Dedinka a Radava. V týchto obciach žije 2 263 osôb a ich podiel je na celkovom počte obyvateľov mikroregiónu Termál 16,63 %. Obce Čechy, Pozba, Vlkaš patria k malým obciam mikroregiónu Termál a predstavujú 8,17 % podiel na populácii mikroregiónu (tab. 2, 3).

Tab. 2 - Vývoj veľkostných kategórií obcí Združenia obcí Termál (r. 2001, 2010 a 2014)

Veľkostná kategória	Počet obcí						Počet obyvateľov						Plocha v km ²	
	r. 2001		r. 2010		r. 2014		r. 2001		r. 2010		r. 2014		r. 2014	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0-199	-		-		-		-		-		-		-	
200-499	2	15,38	2	15,38	3	23,08	658	4,44	625	4,43	1111	8,17	2795,35	13,12
500-999	4	30,77	4	30,77	3	23,08	3196	21,56	2898	20,53	2263	16,63	4987,14	23,40
1000-1999	5	38,46	5	38,46	6	46,15	6765	45,63	8477	60,04	8152	59,92	11367,58	53,35
2000-4999	2	15,38	2	15,38	1	7,69	4207	28,38	2118	15,00	2078	15,27	2159,35	10,13
MT spolu	13	100,00	13	100	2027	100,00	14826	100,00	14118	100,00	13604	100,00	21309,42	100,00

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Ľudnatosť obyvateľstva obcí je ovplyvnená nielen počtom obyvateľov ale i veľkosťou územia obce. Hustota obyvateľov dosahuje rozpätie od 26 (Čechy) po 103 obyvateľov na km² (Radava). Sedem obcí mikroregiónu má nižšiu hodnotu koncentrácie obyvateľov na 1 km² ako je mikroregionálny priemer (64 obyvateľov na km²). V centre Združenia obcí Termál, v Podhájskej, dosahuje hustota obyvateľov hodnotu 93 obyvateľov na km². K obciam s vyššou hustotou obyvateľov na 1 km² patria tiež obce Dolný Ohaj, Hul, Maňa, Radava a Veľké Lovce.

Tab. 3 - Základné demografické ukazovatele obcí Združenia obcí Termál

Obec	Plocha v km ²	Počet obyvateľov					Index rastu			Hustota zaľudnenia na km ²
		r. 1991	r. 2001	r. 2011	r. 2014	z toho ženy	2001/1991	2011/2001	2014/2011	
Bardoňovo	23,81	986	886	786	750	325	89,86	88,71	76,06	31
Čechy	11,85	316	326	299	313	170	103,16	91,72	99,05	26
Dedinka	18,52	880	869	769	735	378	98,75	88,49	83,52	40
Dolný Ohaj	17,03	1763	1671	1 600	1576	797	94,78	95,75	89,39	93
Hul	12,68	1267	1229	1 220	1205	620	97,00	99,27	95,11	95
Kolta	25,85	1498	1438	1 407	1330	650	95,99	97,84	88,79	51
Maňa	21,59	2202	2108	2 112	2078	1145	95,73	100,19	94,37	96
Podhájska	11,12	1255	1196	1 062	1032	532	95,30	88,80	82,23	93
Pozba	9,41	620	575	509	464	235	92,74	88,52	74,84	49
Radava	7,54	957	881	798	778	390	92,06	90,58	81,30	103
Trávnica	21,15	1385	1248	1 129	1091	552	90,11	90,46	78,77	52
Veľké Lovce	25,85	2165	2121	1 955	1918	975	97,97	92,17	88,59	74
Vlkaš	6,69	392	338	335	334	172	86,22	99,11	85,20	50
ZO Termál	213,09	15686	14886	13981	13604	6 941	94,90	93,92	86,73	64
okres NZ	1347,06	153474	149165	144 417	142317	73395	97,19	96,82	92,73	106
NSK	6343,72	715917	712312	342 461	684922	352133	99,50	48,08	95,67	108
SR	49035,31	5274335	5379455	5397 036	5421349	2779021	101,99	100,33	102,79	110

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1991, 2001, 2011, ŠÚ SR, 2015

Centrom Združenia obcí Termál je obec Podhájska s 1032 obyvateľmi (r. 2014). Svojimi prírodnými zdrojmi termálnej vody sa transformuje na významné stredisko cestovného ruchu

nielen okresu Nové Zámky a NSK, ale nadobúda prítlačivosť aj pre zahraničných návštevníkov najmä z Česka, Nemecka a Maďarska.

1.1.3.2 Vývoj obyvateľstva

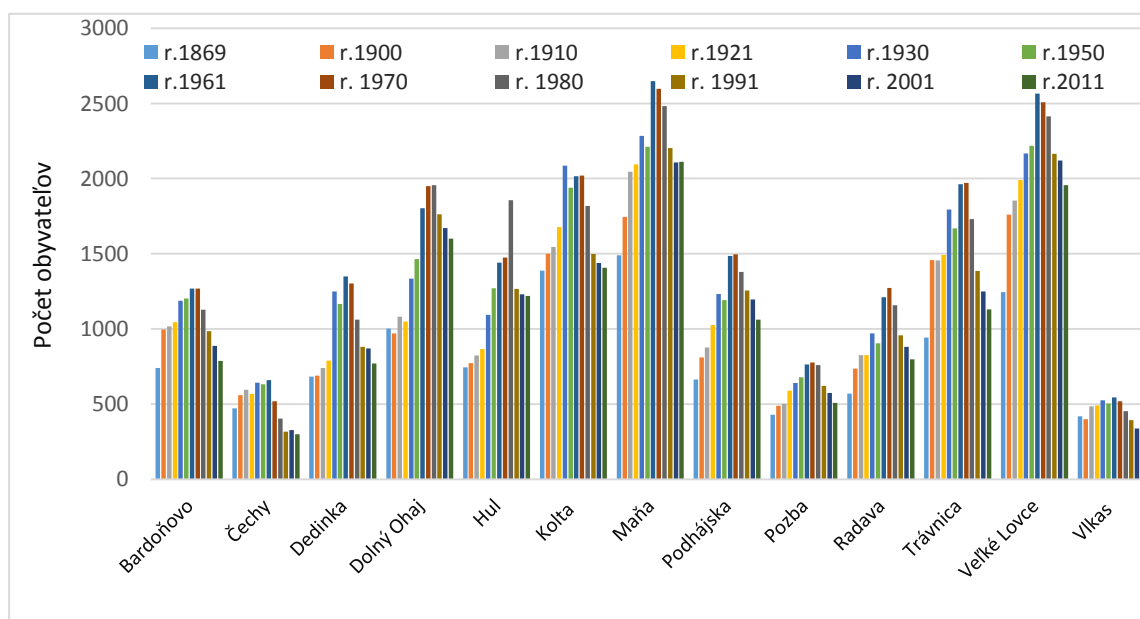
Vývoj počtu obyvateľov mikroregiónu Termál od prvého oficiálneho sčítania ľudu v roku 1869 až do roku 2011 vzrástol o 3 194 osôb. Počet obyvateľov za sledované obdobie vzrástol z 10 787 na 13 981 (tab. 4, graf 3). Tento vývoj v podstate možno rozdeliť do dvoch etáp. Prvá etapa je charakteristická progresívnym rastom počtu obyvateľov, ktorý dosiahol v r. 1961 maximálnu hodnotu 19 716 osôb.

Tab. 4 - Vývoj počtu obyvateľov Združenia obcí Termál v rokoch 1869 - 2011

Územie	Počet obyvateľov											
	r. 1869	r. 1900	r. 1910	r. 1921	r. 1930	r. 1950	r. 1961	r. 1970	r. 1980	r. 1991	r. 2001	r. 2011
Bardoňovo	740	995	1017	1045	1187	1203	1268	1269	1127	986	886	786
Čechy	472	560	596	568	643	632	660	519	404	316	326	299
Dedinka	683	690	740	790	1249	1166	1349	1302	1061	880	869	769
Dolný Ohaj	1002	969	1081	1048	1334	1465	1802	1949	1955	1763	1671	1600
Hul	745	773	824	865	1093	1270	1441	1474	1855	1267	1229	1220
Kolta	1388	1500	1545	1678	2086	1940	2015	2019	1817	1498	1438	1407
Maňa	1490	1746	2046	2094	2283	2212	2648	2597	2482	2202	2108	2112
Podhájska	663	810	876	1026	1232	1192	1486	1497	1379	1255	1196	1062
Pozba	429	489	502	589	641	678	764	776	760	620	575	509
Radava	570	736	825	826	971	903	1211	1272	1157	957	881	798
Trávnica	942	1457	1455	1492	1795	1669	1962	1970	1731	1385	1248	1129
Veľké Lovce	1245	1760	1853	1990	2167	2217	2565	2507	2414	2165	2121	1955
Vlkas	418	399	484	490	525	503	545	518	453	392	338	335
ZO Termál	10787	12884	13844	14501	17206	17050	19716	19669	18595	15686	14886	13981

Zdroj: Retrospektívni lexikon obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, 2011, spracovali autori

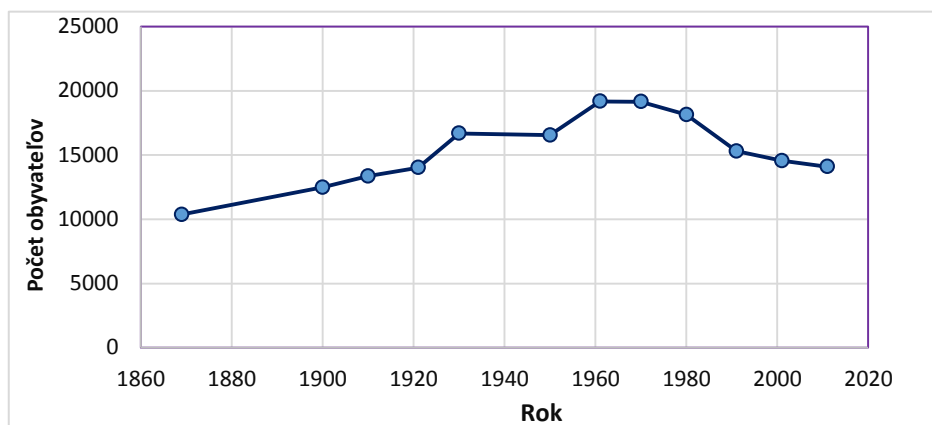
Graf 2 - Vývoj počtu obyvateľov v obciach Združenia obcí Termál v rokoch 1869 - 2011

Zdroj: Retrospektívni lexikon obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, 2011

Druhá etapa, ktorá začína rokom 1961, je charakteristická regresívnym vývojom, ktorý sa prejavuje znižovaním stavu obyvateľov. Tento vývoj je v súlade s prognózami vývoja obyvateľstva okresu Nové Zámky do r. 2025 (uvádzaný INFOSTAT-om Bratislava) a podobne ako v okrese i v mikroregióne sa naďalej bude prehlbovať. Počet obyvateľov v mikroregióne za obdobie 1961-2011 klesol o 5 735 obyvateľov.

Graf 3 - Vývoj počtu obyvateľov Združenia obcí Termál v rokoch 1869 - 2011

Zdroj: Retrospektívny lexikon obcí 1850-1970, Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 1980, 1991, 2001, 2011, spracovali autori

Za obdobie posledných dvoch mikrocenzov (2001 a 2011) počet obyvateľov klesol o 905 obyvateľov.

Medziročný vývoj počtu obyvateľov jednotlivých obcí bol charakteristický striedaním obdobia poklesu s obdobím mierneho rastu počtu obyvateľov okrem obce Dedinka, ktorá zaznamenávala len úbytok obyvateľov (graf 4). Všetky obce okrem Vlkasu zaznamenali v sledovanom období pokles počtu obyvateľov. V absolútnych hodnotách (počet osôb k 31. 12. 2014) bol najvyšší pokles zaznamenaný v obciach Veľké Lovce (189), Podhájska (157) a za nimi nasledovali Trávnica (147), Bardoňovo (138), Dedinka (125 osôb). Tento vývoj ovplyvnil aj vývoj počtu obyvateľov Združenia obcí Termál (tab. 5).

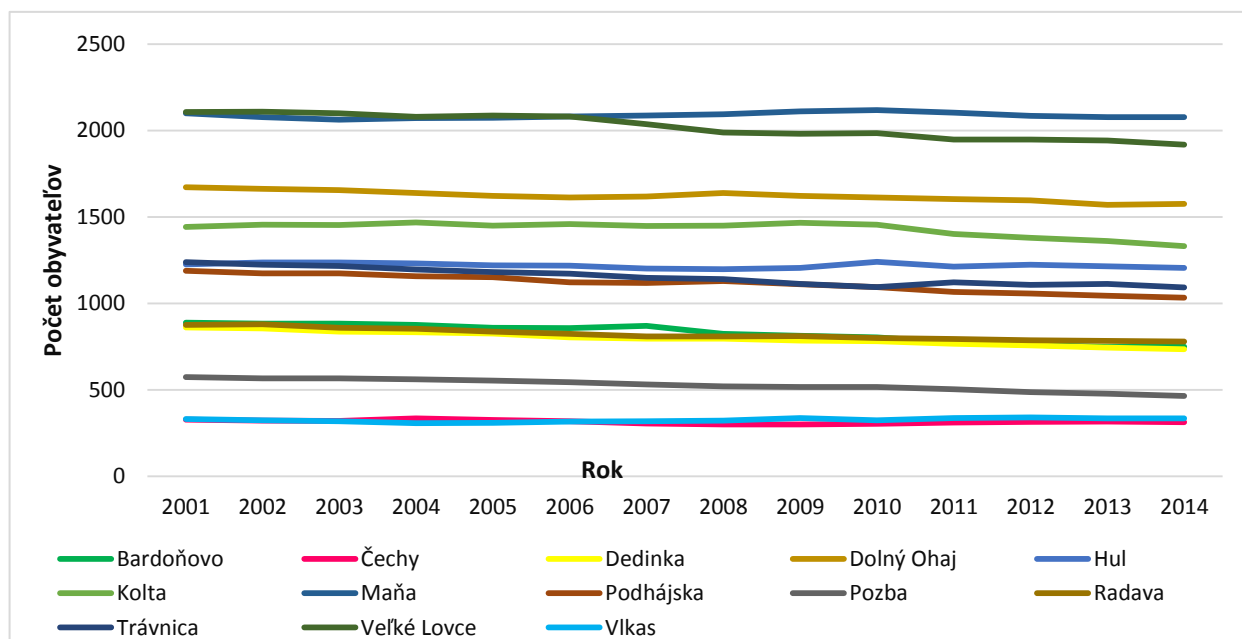
Tab. 5 - Vývoj počtu obyvateľov v obciach Združenia obcí Termál v rokoch 2001- 2014

Územie	Rok													
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bardoňovo	888	882	883	876	859	857	869	823	813	802	774	761	747	750
Čechy	327	322	320	335	325	317	305	299	300	302	310	314	315	313
Dedinka	860	854	837	832	826	803	796	795	784	780	765	757	744	735
Dolný Ohaj	1671	1663	1655	1639	1621	1612	1617	1639	1621	1612	1603	1595	1570	1576
Hul	1226	1236	1237	1231	1220	1218	1201	1198	1205	1240	1213	1223	1214	1205
Kolta	1441	1455	1453	1467	1450	1458	1447	1450	1466	1454	1402	1379	1361	1330
Maňa	2100	2078	2063	2072	2073	2080	2086	2094	2110	2118	2103	2084	2077	2078
Podhájska	1189	1174	1173	1156	1152	1122	1118	1128	1110	1094	1065	1056	1043	1032
Pozba	573	566	565	561	552	544	530	520	515	516	503	487	477	464
Radava	875	879	859	853	836	824	808	808	810	800	793	786	782	778
Trávnica	1238	1224	1215	1195	1180	1171	1147	1140	1113	1093	1121	1107	1113	1091
Veľké Lovce	2107	2108	2099	2079	2086	2081	2037	1988	1981	1984	1947	1947	1942	1918
Vlkaš	331	324	317	307	308	316	318	322	336	323	336	339	334	334
ZO Termál	14826	14765	14676	14603	14488	14403	14279	14204	14164	14118	13935	13835	13719	13604

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

V roku 2014 len tri obce - Bardoňovo, Dolný Ohaj a Vlkaš zaznamenali nárast počtu obyvateľov. Počet obyvateľov v Združení obcí Termál v roku 2014 bol 13 604.

Graf 4 - Vývoj počtu obyvateľov v obciach Združenia obcí Termál v rokoch 2001- 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Územie mikroregiónu Termál poskytuje vhodné podmienky na bývanie, ktoré môžu byť využité obyvateľmi z okolitých miest. Páve suburbanizačné procesy môžu viesť k rastu počtu obyvateľov v obciach mikroregiónu.

1.1.3.3 Dynamika obyvateľstva

Odliv obyvateľstva začínajúci v 70. rokoch 20. storočia, pokračujúci aj dnes, sa prejavil vznikom regresívnej populácie s vyšším procesom starnutia.

Nízky prirodzený prírastok až úbytok obyvateľov nedokáže zabezpečiť reprodukciu obyvateľov. Združenie obcí Termál je charakteristické prirodzeným úbytkom obyvateľov (graf 5). Celkovo za obdobie rokov 2001- 2014 sa v mikroregióne Termál narodilo 1 540 detí a zomrelo 2 889 ľudí. Úmrtnosť prevýšila o 1 348 osôb počet narodených detí.

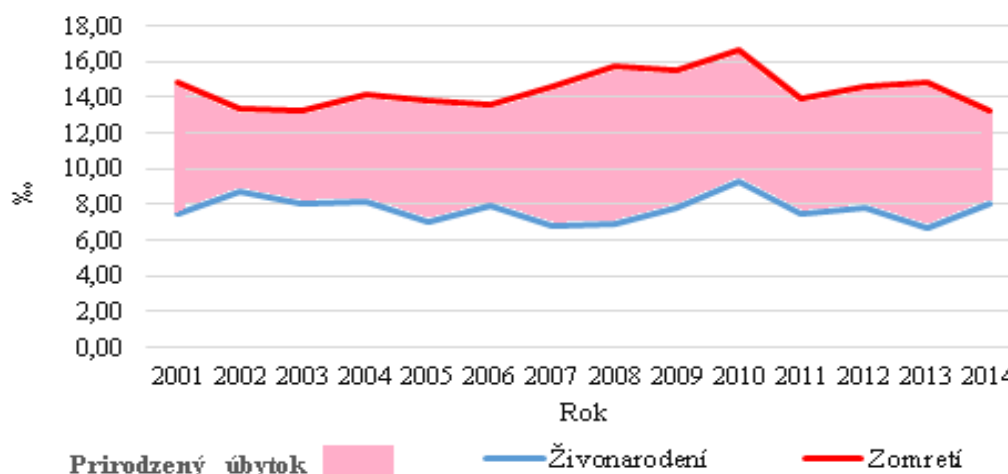
V sledovanom období rokov 2001-2014 zaznamenávame mierne kolísavý vývoj v počte narodených detí. Najviac detí v počte 132 sa narodilo v roku 2010, čo je o 40 viac ako v roku 2013, kedy sa narodilo najmenej detí (92 detí) v mikroregióne. V roku 2014 sa v mikroregióne Termál narodilo 110 detí.

Viac ako 10 detí sa narodilo vo väčších obciach ako je Maňa (20), Dolný Ohaj (15), Veľké Lovce (21) a Kolta (10).

Prepočet jednotlivých ukazovateľov na 1000 obyvateľov umožňuje porovnanie jednotlivých obcí Združenia obcí Termál navzájom ale i s hodnotami rôznych priestorových jednotiek (Združenie obcí Termál, okres Nové Zámky, Nitriansky samosprávny kraj, Slovensko).

Počet živonarodených detí prepočítaných na 1000 obyvateľov dosahuje v mikroregióne Termál 8,08 ‰ (r. 2014), ktorý je pod okresným priemerom (8,30 ‰), pod hodnotou NSK (8,82 ‰) a Slovenskej republiky (10,16 ‰). Situácia v hrubej miere natality v jednotlivých obciach je rôzna. Hodnoty nad priemerom Združenia obcí Termál dosahujú obce Čechy (9,55 ‰), Dolný Ohaj (9,55 ‰), Maňa (9,69 ‰), Veľké Lovce (10,94 ‰) a Vlkaš (12,05 ‰). Veľmi nízke hodnoty vykazuje Pozba (2,11 ‰), Podhájska (3,87 ‰) a Bardoňovo (4,03 ‰).

Graf 5 - Vývoj prirodzeného pohybu obyvateľov Združenia obcí Termál v rokoch 2001-2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Podobne ako počet narodených detí i počet zomrelých v obciach má kolísavý trend. Rozpätie úmrtí v mikroregióne Termál za obdobie rokov 2001-2014 sa pohybovalo od 223 (r. 2001, 2008) po 180 (r. 2014). V jednotlivých obciach najväčší počet zomrelých bol vo Veľkých Lovciach (32), Mani (29) a Kolte (24).

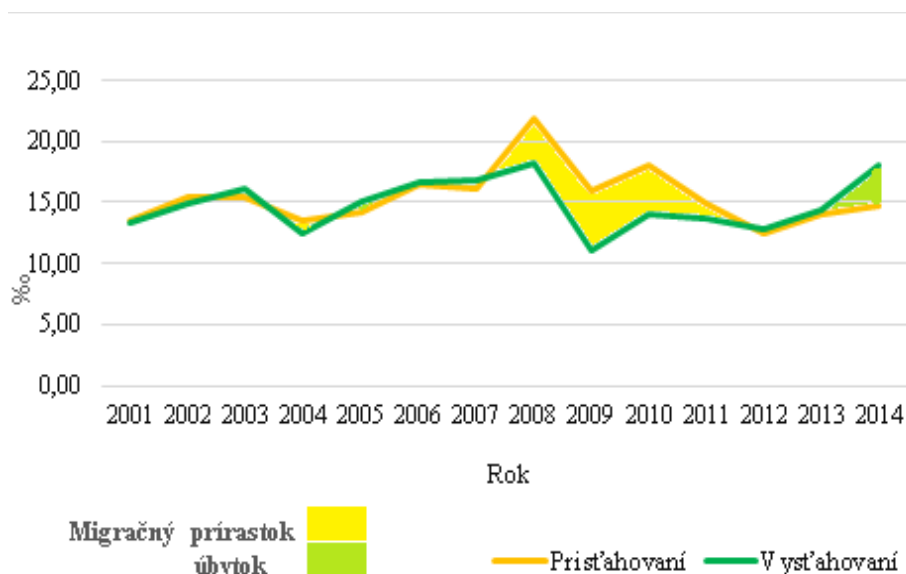
Hrubá miera úmrtnosti resp. mortality v Združení obcí Termál dosiahla 13,22 ‰ (r. 2014), čím prevyšuje priemer okresu Nové Zámky (11,69 ‰) ako i NSK (11,14 ‰) a Slovenska (9,48 ‰), čo je odrazom vyššieho podielu staršieho obyvateľstva v mikroregióne. V hrubej miere mortality možno pozorovať väčšie disparity, ktoré sú spôsobené veľkosťou populácie obce a stupňom starnutia obyvateľov. Vyššiu úmrtnosť ako mikroregionálny priemer má viac ako polovica obcí mikroregiónu Termál (7). Veľmi vysoká hrubá miera mortality je v obciach Kolta (17,88 ‰), Vlka (18,07 ‰) a Veľké Lovce (16,68 ‰). Vysoká miera je i v obciach Bardoňovo (16,11 ‰), Dedinka (14,89 ‰), (Trávnica (14,56 ‰) a Maňa (14,04 ‰). Nízku hodnotu miery úmrtnosti vykazujú obce Dolný Ohaj (7,54 ‰), Radava (7,76 ‰), Podhájska (9,67 ‰), Čechy (9,55 ‰), ktoré sú blízko alebo pod priemerom Slovenska (9,48 ‰).

Vyššia mortalita ako natalita poukazuje na prirodzený úbytok obyvateľstva v Združení obcí Termál, ktorý je charakteristický aj pre väčšinu vidieckych sídiel. V roku 2014 bol prirodzený úbytok u 10 obcí, prírastok zaznamenala len obec Dolný Ohaj (3 osoby) a obce Čechy a Radava mali nulovú hodnotu. Úmrtnostné pomery obyvateľov Združenia obcí Termál ovplyvňuje nielen dostupnosť a úroveň zdravotnej starostlivosti, životný štýl vrátane výživy a fyzického pohybu, kvalita životného prostredia, intenzita psychickej, sociálnej a ekonomickej záťaže populácie ale hlavne vek, pohlavie a genetické dispozície.

Pokles počtu obyvateľov Združenia obcí Termál je nielen výsledkom nízkeho počtu novonarodených detí, čo je dôsledok tiež nového demografického správania sa ale i odlivu obyvateľstva hlavne za pracovnými príležitosťami. Nerovnomerný vývoj natality je spôsobený predovšetkým realizáciou odložených pôrodov pre zvyšovanie vzdelanostnej kvalifikácie obyvateľstva v dôsledku meniacich sa nárokov na trhu práce. Rastie podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí, čím sa priamo predlžuje fáza vzdelávania a udalosti súvisiace s reprodukciou sa odkladajú do vyššieho veku (nárast priemerného veku pri pôrode a pri prvom pôrode).

Počet obyvateľov je ovplyvňovaný aj zmenou trvalého bydliska tzv. migračnou mobilitou (graf 6), ktorá je výsledkom imigrácie (príťahovaných) a emigrácie (vystáňovaných), ktoré sa podpisujú na jeho raste resp. poklese.

Graf 6 - Vývoj migračného pohybu obyvateľov Zdrúženia obcí Termál v rokoch 2001-2014

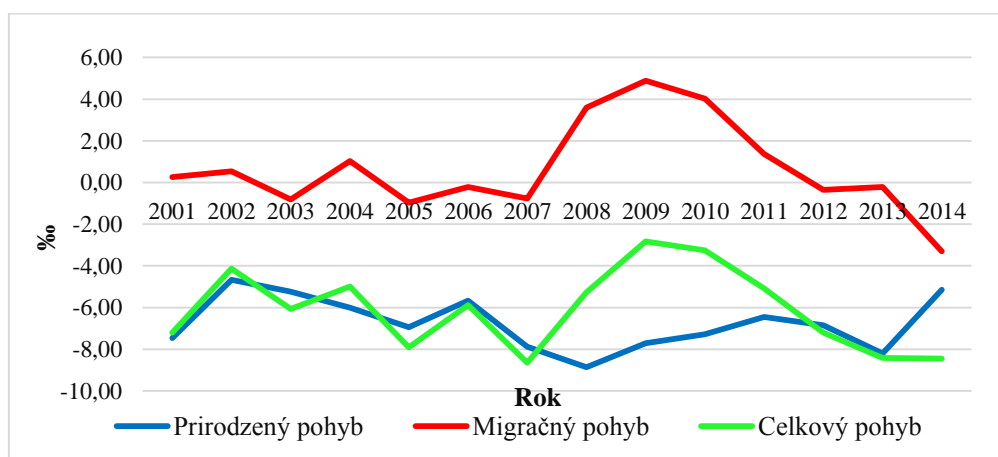

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Za obdobie rokov 2001 až 2014 sa do mikroregiónu prist'ahovalo 3 101 obyvateľov. Najväčšia imigrácia bola v roku 2008, kedy sa do územia prist'ahovalo 310 osôb, naopak najnižší počet prist'ahovaných bol v roku 2012, kedy sa do mikroregiónu prist'ahovalo najmenej obyvateľov v počte 174 osôb. V roku 2014 počet prist'ahovaných predstavoval 201 osôb, čo predstavuje 14,76 ‰. K imigračne zaujímavými obcami mikroregiónu Termál patria obce Hul (23,99 ‰), Bardoňovo (20,13 ‰), Trávnica (20,02 ‰), Podhájska (19,43 ‰), Vlkaš (18,07 ‰) a Dolný Ohaj (17,82 ‰).

V prepočte na 1000 sa do mikroregiónu Termál prist'ahuje dvojnásobne viac obyvateľov ako do okresu Nové Zámky a trojnásobne viac ako do NSK. Z mikroregiónu sa za sledované obdobie vyst'ahovalo 2 971 obyvateľov. K obciam s najvyššou emigráciou (vyst'ahovaním) patrili obce Trávnica (36 osôb), Veľké Lovce (30 osôb) a Hul 31 (osôb). Migračný úbytok v prepočte na 1000 obyvateľov v Zdrúžení obcí Termál dosiahol hodnotu -3,30 ‰, čo je aj najvyššia hodnota v sledovanom období rokov 2001-2014. Táto miera je podstatne vyššia ako je priemer okresu Nové Zámky (-1,14 ‰) a Nitrianskeho samosprávneho kraja (-0,21 ‰).

Graf 7 - Vývoj prirodzeného, migračného a celkového pohybu obyvateľov Zdrúženia obcí Termál za obdobie rokov 2001-2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Na základe hodnotenia imigrácie a emigrácie populácie Združenia obcí Termál, možno charakterizovať mikroregión ako prírastkový (graf 7) i keď sa striedali obdobia pozitívneho a negatívneho migračného pohybu.

Bilancia celkového pohybu obyvateľstva poukazuje na výraznejšie negatívne hodnoty (úmrtnosť a emigráciu), ktoré prevyšujú pozitívnejšie hodnoty (živorodnosť a imigráciu) a spôsobuje celkový úbytok obyvateľov Združenia obcí Termál v sledovanom období rokov 2001-2014 (tab. 6).

Tab. 6 - Bilancia dynamiky obyvateľov Združenia obcí Termál za obdobie rokov 2001-2014 v prepočte na 1000 obyvateľov (v ‰)

Rok	Natalita	Mortalita	Prirodzený prírastok/úbytok	Imigrácia	Emigrácia	Migračný prírastok/úbytok	Celkový prírastok/úbytok
2001	7,40	-14,87	-7,47	13,54	-13,27	0,27	-7,20
2002	8,66	-13,33	-4,67	15,49	-14,95	0,54	-4,13
2003	8,03	-13,28	-5,24	15,39	-16,20	-0,82	-6,06
2004	8,13	-14,14	-6,01	13,52	-12,50	1,02	-4,99
2005	6,88	-13,82	-6,94	14,16	-15,13	-0,96	-7,91
2006	7,88	-13,55	-5,67	16,52	-16,73	-0,21	-5,87
2007	6,70	-14,58	-7,88	16,04	-16,81	-0,77	-8,65
2008	6,82	-15,68	-8,86	21,80	-18,21	3,59	-5,27
2009	7,78	-15,49	-7,71	15,99	-11,11	4,88	-2,83
2010	9,32	-16,60	-7,27	18,08	-14,05	4,03	-3,25
2011	7,52	-13,97	-6,45	14,97	-13,61	1,36	-5,09
2012	7,78	-14,62	-6,84	12,54	-12,90	-0,36	-7,20
2013	6,68	-14,88	-8,20	14,08	-14,30	-0,22	-8,42
2014	8,08	-13,22	-5,14	14,76	-18,07	-3,30	-8,45

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

V roku 2014 z trinástich obcí len tri obce nezaznamenali celkový úbytok obyvateľov - Maňa (0,48 ‰), Dolný Ohaj (3,82 ‰), Bardoňovo (4,03 ‰) a obec Vlka dosiahla nulový pohyb.

Vo vývoji populácie sa pozitívne alebo negatívne odráža aj rodinné správanie, ktoré podmieňuje demografický vývoj a zároveň je podmienené spoločenskou situáciou na Slovensku. K základným demografickým procesom, ktoré charakterizujú rodinu, patrí sobášnosť a rozvodovosť. V priebehu roka 2014 vstúpilo do manželstva v mikroregióne Termál 60 párov a rozviedlo sa 26 manželstiev (tab. 7).

Tab. 7 - Vývoj sobášnosti a rozvodovosti obyvateľov Združenia obcí Termál v období rokov 2001-2014

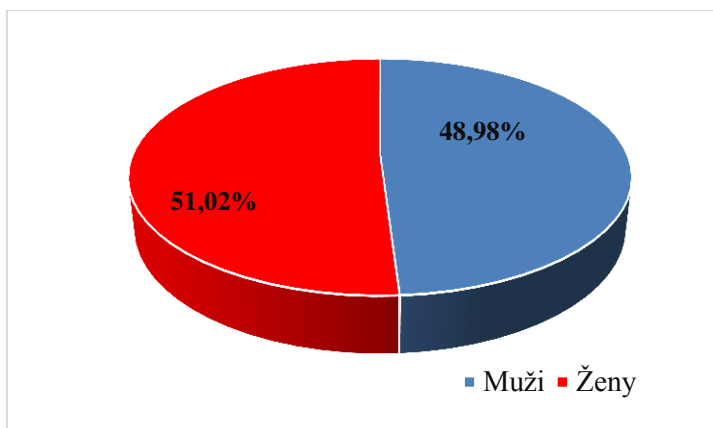
Rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sobášnosť	56	45	47	52	40	58	50	53	58	53	54	52	54	60
Rozvodovosť	9	15	13	24	14	21	33	27	20	14	29	22	21	26

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

1.1.3.4 Štruktúry obyvateľstva

V štruktúre obyvateľstva podľa pohlavia (graf 8, tab. 3) prevládajú ženy, ktoré sa na celkovej populácii regiónu podieľajú 51,02 % (r. 2014). Ženy sa dožívajú vyššieho veku ako muži a preto prevažujú hlavne vo vyšších vekových kategóriách. Index maskulinity, udávajúci koľko mužov pripadá na 1000 žien, dosahuje hodnotu 959,95.

Graf 8 - Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia v Združení obcí Termál (r. 2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Veková štruktúra obyvateľov Združenia obcí Termál a jeho jednotlivých obcí je odrazom demografického vývoja i socioekonomických podmienok. Je dôležitým limitujúcim faktorom rozvoja obcí a samotného mikroregiónu. Poukazuje na určité rozdiely, ktoré sa najlepšie prejavujú v porovnaní predreprodukčnej (0-14-roční), reprodukčnej (15-49 roční) a poreprodukčnej skupiny (50 a viac roční). Ich vzájomný podiel poukazuje na regresívny typ populácie (graf 9), ktorý je charakteristický i pre všetky obce mikroregiónu (tab. 7a).

Z hľadiska reprodukcie obyvateľstva má Združenie obcí Termál nevýhodnejšiu vekovú štruktúru ako okres Nové Zámky, NSK a SR. V poreprodukčnom veku dosahuje vyšší podiel (38,81 %) ako majú populácie okresu Nové Zámky (37,94 %), NSK (36,87 %) i SR (34,39 %) a nižšiu hodnotu v predproduktívnom veku (12,40 %) oproti okresu Nové Zámky (12,76 %), NSK (13,36 %) a SR (15,31 %). V reprodukčnom veku podiel obyvateľov dosahuje nižší podiel ako na ostatných porovnávaných úrovniach.

Tab. 7a - Štruktúra obyvateľstva Združenia obcí Termál podľa reprodukčných skupín v roku 2014

Územie	Vekové skupiny					
	0-14	15-49	50 a viac	0-14	15-49	50 a viac
	abs.	abs.	abs.	%	%	%
Bardoňovo	71	351	328	9,47	46,80	43,73
Čechy	38	153	122	12,14	48,88	38,98
Dedinka	84	369	282	11,43	50,20	38,37
Dolný Ohaj	198	776	602	12,56	49,24	38,20
Hul	155	624	426	12,86	51,78	35,35
Kolta	155	627	548	11,65	47,14	41,20
Maňa	297	1067	714	14,29	51,35	34,36
Podhájska	119	465	448	11,53	45,06	43,41
Pozba	45	215	204	9,70	46,34	43,97
Radava	83	348	347	10,67	44,73	44,60
Trávnica	111	510	470	10,17	46,75	43,08
Veľké Lovce	279	972	667	14,55	50,68	34,78
Vlkas	52	160	122	15,57	47,90	36,53
ZO Termál	1687	6637	5280	12,40	48,79	38,81
okres Nové Zámky	18154	70163	142317	12,76	49,30	37,94
NSK	91506	340861	5421349	13,36	49,77	36,87
SR	830181	2726898	1864270	15,31	50,30	34,39

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Štruktúra obyvateľstva podľa produktivity je ďalšou dôležitou charakteristikou ľudských zdrojov. Odráža možnosť ekonomickej aktivity populácie a poukazuje na zdroje obyvateľstva pre trh práce. Dominantnou skupinou v tejto štruktúre je obyvateľstvo v produktívnom veku (15-64 rokov), ktoré tvorí 69,13 % na populácii mikroregiónu Termál. Predproduktívnu zložku obyvateľstva tvoria deti od 0 do 14 rokov, ktoré sa na celkovej populácii obce podieľajú 12,40 %. Obyvateľstvo v poproduktívnom veku (65 a viac rokov) dosahuje v populácii podiel 18,47 % (tab. 8, graf 9).

Tab. 8 - Štruktúra obyvateľstva Združenia obcí Termál podľa produkčných skupín v roku 2014

Územie	Vekové skupiny						Index starnutia	Index ekonomickej závislosti mladých ľudí	Index ekonomického zaťaženia
	0-14	15-64	65 a viac	0-14	15-64	65 a viac			
	abs.	abs.	abs.	%	%	%			
Bardoňovo	71	550	129	9,47	73,33	17,20	181,69	12,91	36,36
Čechy	38	218	57	12,14	69,65	18,21	150,00	17,43	43,58
Dedinka	84	506	145	11,43	68,84	19,73	172,62	16,60	45,26
Dolný Ohaj	198	1088	290	12,56	69,04	18,40	146,46	18,20	44,85
Hul	155	862	188	12,86	71,54	15,60	121,29	17,98	39,79
Kolta	155	910	265	11,65	68,42	19,92	170,97	17,03	46,15
Maňa	297	1486	295	14,29	71,51	14,20	99,33	19,99	39,84
Podhájska	119	692	221	11,53	67,05	21,41	185,71	17,20	49,13
Pozba	45	316	103	9,70	68,10	22,20	228,89	14,24	46,84
Radava	83	517	178	10,67	66,45	22,88	214,46	16,05	50,48
Trávnica	111	709	271	10,17	64,99	24,84	244,14	15,66	53,88
Veľké Lovce	279	1332	307	14,55	69,45	16,01	110,04	20,95	43,99
Vlkaš	52	218	64	15,57	65,27	19,16	123,08	23,85	53,21
ZO Termál	1687	9404	2513	12,40	69,13	18,47	148,96	17,94	44,66
okres N. Zámky	18154	101661	22502	12,76	71,43	15,81	123,95	17,86	39,99
NSK	91506	489153	104263	13,36	71,42	15,22	113,94	18,71	40,02
SR	830181	3834289	756879	15,31	70,73	13,96	91,17	21,65	41,39

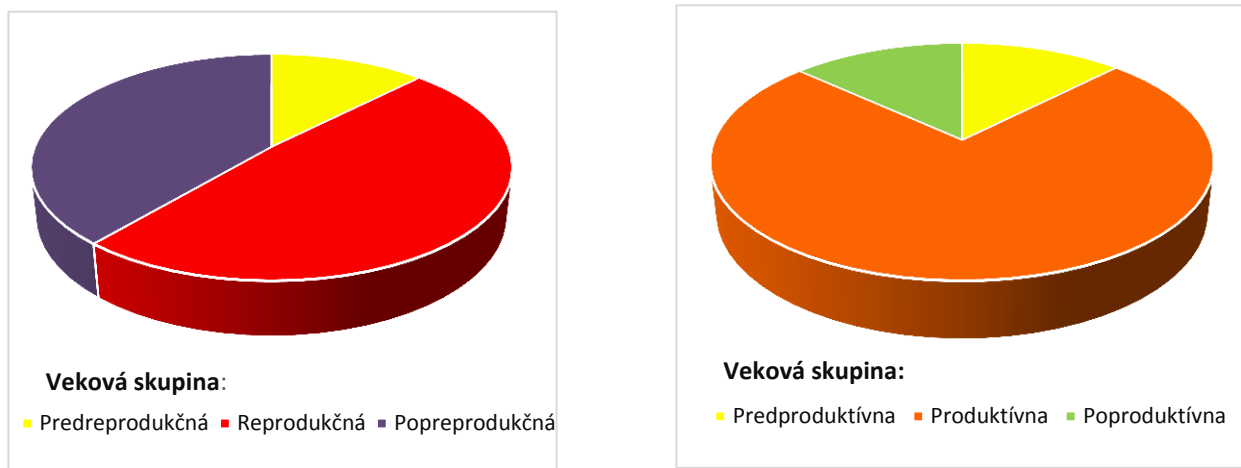
Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

Produktívna zložka v obciach Združenia obcí Termál dosahuje rozpätie podielu od 73,33 % (Bardoňovo) po 65,27 % (Vlkaš). Negatívnym javom populácie je ubúdanie detskej zložky obyvateľstva, ktorá v roku 2014 dosiahla podiel od 9,47 % (Bardoňovo) po 15,57 % (Vlkaš). Nízky podiel detskej zložky je aj v obciach Pozba (9,70 %), Trávnica (10,17 %) a Radava (10,67 %). Znižovanie detskej zložky je spojené s novým demografickým správaním sa obyvateľstva Slovenska a starnutím obyvateľstva, ktoré sa prejavuje i v mikroregióne.

Detská zložka obyvateľstva (obyvateľstvo predproduktívneho veku 0-14-roční) sa znižuje, kým produktívna a poproduktívna zložka rastie a na celkovom počte obyvateľov dosahuje zvyšujúci sa podiel. Výrazný podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku majú obce Trávnica (24,84 %), Radava (22,88 %) a Pozba (22,20 %). Naopak nižší podiel poproduktívnej zložky populácie je v obciach Maňa (14,20 %), Hul (15,60 %) a Veľké Lovce (16,01 %). Len v jednej obci mikroregiónu, v Mani prevažuje predproduktívna zložka nad poproduktívnu. Nižší podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku môže negatívne vplývať na reprodukciu pracovnej sily, môže zapríčiniť jej stagnáciu až úbytok. Na zlepšenie populačnej štruktúry obyvateľstva, ktorá je výsledkom dlhodobých procesov, je potrebné celé územie mikroregiónu hospodársky rozvíjať a vytvoriť dostatok pracovných príležitostí v odvetviach hospodárstva, pre ktoré má mikroregión vhodné podmienky rozvoja napr. v oblasti cestovného ruchu, pre ktorú má Združenie obcí

Termál zvlášť dobré predpoklady rozvoja podobne ako pre drobné podnikanie, na ktoré vplýva i veková skladba obyvateľstva.

Graf 9 - Štruktúra obyvateľstva podľa reprodukčných skupín a produkčných skupín v Združení obcí Termál v roku 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

S demografickou situáciou obyvateľstva mikroregiónu úzko súvisia aj ďalšie **vybrané demografické ukazovatele** (tab. 8) vyjadrujúce špecifické demografické procesy.

Proces starnutia populácie charakterizuje tzv. index starnutia, vyjadrujúci pomer počtu osôb poproduktívneho veku pripadajúcich na 100 obyvateľov 0-14-ročných. Na Združenie obcí Termál pripadá 148,96 obyvateľov poproduktívneho veku na 100 obyvateľov predproduktívneho veku. Index starnutia v mikroregióne je vyšší ako celoslovenský (91,17 %), krajský (113,94 %) a okresný (123,95 %) priemer, čo poukazuje na vyšší stupeň procesu starnutia populácie v mikroregióne. Najnižší proces starnutia v mikroregióne majú tri obce Veľké Lovce (110,04 %), Hul (121,29 %) a Maňa (99,33 %). Extrémne hodnoty dosahujú tri obce - Trávnica (244,14 %), Pozba (228,89 %) a Radava (214,46 %), ktoré sú takmer dvojnásobné ako je priemerná hodnota mikroregiónu.

Index ekonomickej závislosti mladých ľudí, ktorý je charakterizovaný pomerom predproduktívneho veku k poproduktívnemu veku, sa v mikroregióne pohybuje v rozpätí od 12,91 % (Bardoňovo) do 23,85 % (Vlkas) pri priemernej hodnote mikroregiónu 17,94 predproduktívnych obyvateľov na 100 obyvateľov poproduktívneho veku.

Výstižným ukazovateľom je aj index ekonomického zaťaženia, tzn. pomer obyvateľstva predproduktívneho a poproduktívneho veku k obyvateľstvu v produktívnom veku, ktorý poukazuje na možnosť zapojenia sa osôb rôzneho veku do ekonomického procesu. Najvyšší podiel ekonomickej zaťaženosti má obec Trávnica (53,88 %). Priemerné hodnoty mikroregionálneho indexu ekonomického zaťaženia dosahujú 44,66 %, pri okresnom priemere (39,99 %), krajskom priemere (40,02 %) a celoslovenskom priemere (41,39 %).

Veková štruktúra obyvateľstva ovplyvňuje nielen procesy jeho reprodukcie, ale súčasne určuje aj potenciál pracovných síl. Je všeobecne známe, že populácia Slovenska starne, nevynímajúc ani obyvateľstvo mikroregiónu Termál. Podiel detskej zložky, ako potenciálne ekonomicky aktívne obyvateľstvo, sa trvale znižuje a narastá podiel obyvateľov v produktívnom veku. Z tohto pohľadu zabezpečovanie sociálnych nárokov a starostlivosti o poproduktívne obyvateľstvo je nevyhnutnou a stále rastúcou položkou verejných rozpočtov.

Pri využívaní ľudského potenciálu na trhu práce dôležitú úlohu zohráva aj vzdelanostná úroveň obyvateľstva. Stále viac ovplyvňuje jeho uplatnenie na trhu práce a tým pôsobí aj na zvyšovanie kvality života. Ako vidieť z grafu 10 viac ako polovica (54,07 %, tzn. 7 559 osôb)

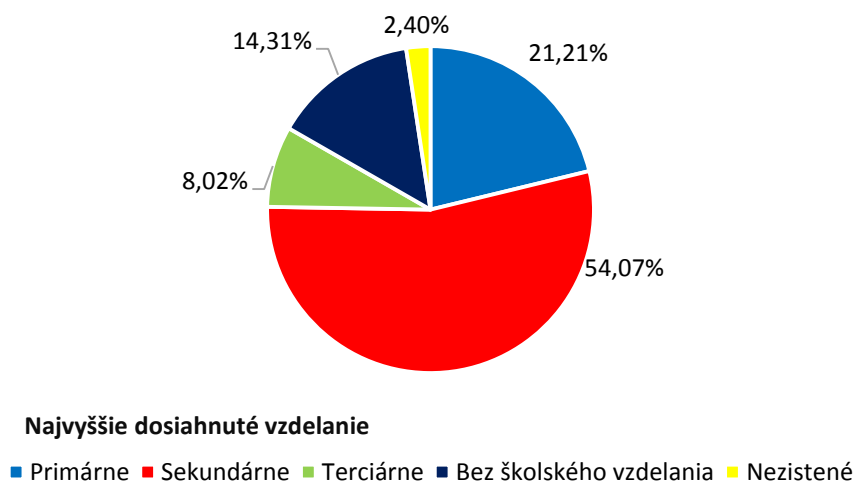
obyvateľov obce má ukončené sekundárne vzdelanie, v ktorom má významné postavenie úplné stredné odborné s maturitou a učňovské bez maturity, ktoré ako najvyššie dokončené vzdelanie má 36,80 % obyvateľov mikroregiónu. Primárne vzdelanie ukončené základnou školou ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie má 21,21 %. Vysokoškolské resp. terciárne vzdelanie dosahuje 8,02 % obyvateľov. Štruktúru dopĺňa obyvateľstvo bez školského vzdelania, ku ktorému zahrňame najmä deti a mládež v štádiu vzdelávania. Táto skupina dosahuje podiel 14,31 %. Pri sčítaní obyvateľov v roku 2011 len u 2,40 % nebolo zistené vzdelanie (tab. 9).

Tab. 9 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva Zdrúženia obcí Termál v roku 2011

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie		Pohlavie		Spolu	
		muži	ženy		
		abs.	abs.	abs.	%
Primárne		1062	1903	2965	21,21
Základné		1062	1903	2965	21,21
Sekundárne		4068	3491	7559	54,07
Učňovské (bez maturity)		1543	924	2467	17,65
Stredné odborné (bez maturity)		812	537	1349	9,65
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		250	184	434	3,10
Úplné stredné odborné (s maturitou)		1266	1412	2678	19,15
Úplné stredné všeobecné		161	338	499	3,57
Vyššie odborné vzdelanie		36	96	132	0,94
Terciárne		502	619	1121	8,02
Vysokoškolské bakalárske		93	168	261	1,87
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské		382	440	822	5,88
Vysokoškolské doktorandské		27	11	38	0,27
Vysokoškolské spolu		502	619	1121	8,02
Študijný odbor	prírodné vedy	21	29	50	0,36
	technické vedy a náuky I (baníctvo, hutníctvo, strojárstvo, informatika a VT, elektrotechnika, technická chémia, potravinárstvo)	94	29	123	0,88
	technické vedy a náuky II (textilná výroba, spracovanie kože, dreva, plastov, výroba hudobných nástrojov, architektúra, stavebníctvo, doprava, pošty, telekomunikácie, automatizácia, špec. odb.)	41	26	67	0,48
	poľnohospodársko-lesnícke a veterinárne vedy a náuky	93	41	134	0,96
	zdravotníctvo	20	45	65	0,46
	spoločenské vedy, náuky a služby I (filozofické, ekonomické, politické a právnické vedy, ekonomika a manažment, obchod a služby, SŠ - OA, HA, praktické š., učeb. odb.)	123	178	301	2,15
	spoločenské vedy, náuky a služby II (historické, filologické, pedagogické a psychologické vedy, publicistika a informácie, telovýchova, učiteľstvo, SŠ - gymnáziá)	79	234	313	2,24
	vedy a náuky o kultúre a umení	6	9	15	0,11
	vojenské a bezpečnostné vedy a náuky	12	5	17	0,12
	nezistený	13	23	36	0,26
Bez školského vzdelania		1019	982	2001	14,31
Nezistené		170	165	335	2,40
Úhm		6821	7160	13981	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, spracované autormi

Graf 10 - Štruktúra obyvateľov Zdrúženia obcí Termál podľa vzdelania v roku 2011

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Zdrúženie obcí Termál je charakteristické národnostne zmiešaným obyvateľstvom (tab. 10). Dominantná časť obyvateľov je slovenskej národnosti (12 486, tzn. 89,31 %). Maďarská národnosť je na území zastúpená 861, tzn. 6,16 %. Na území mikroregiónu podľa podielu maďarskej a slovenskej národnosti možno vyčleniť obce slovenské, maďarsko-slovenské slovensko-maďarské. K slovenským obciam patrí prevažná časť obcí mikroregiónu. Maďarsko-slovenskou obcou je Pozba, v ktorej žije dominantná časť obyvateľov maďarskej národnosti (74,46 %) a slovenská národnosť dosahuje 22,00 %. K obciam so zvýšeným podielom maďarského obyvateľstva patria Bardoňovo (29,64 %), Veľké Lovce (8,95%) a Čechy (4,35%).

Ostatné národnosti patria k minoritám a na celkovom počte obyvateľov mikroregiónu sa podieľajú len 1,01 %. Na rómsku národnosť podľa sčítania ľudu v r. 2011 pripadlo 0,51 %. V realite je však táto hodnota vyššia, pretože Rómovia sa hlásia aj k národnosti maďarskej aj k národnosti slovenskej. Najvyšší počet Rómov v mikroregióne je v obci Veľké Lovce v počte 85 osôb, tzn. 4,7 % z miestneho obyvateľstva.

Tab. 10 - Národnostná štruktúra obyvateľov Zdrúženia obcí Termál v roku 2011

Rok	Národnosť											
	slovenská		maďarská		česká		rómska		iná		nezistená	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
2011	12486	89,31	861	6,16	41	0,29	71	0,51	29	0,21	493	3,53

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Obyvateľstvo mikroregiónu výraznejšie vyznáva rímsko-katolícke náboženstvo (tab. 11). K tomuto náboženstvu sa hlási 11 456 obyvateľov, tzn. 81,94 %. Druhým významným vierovyznaním je reformovaná kresťanská cirkev, ktorú vyznáva 5,41 % obyvateľov mikroregiónu, najmä maďarskej národnosti. Najviac rozšírené je v obciach Pozba a Bardoňovo, charakteristické zvýšeným podielom maďarského obyvateľstva. Evanjelická cirkev augsburského vyznania je v mikroregióne zastúpená 0,75 %. Vyšší počet obyvateľov sa k nej hlási v obci Maňa. Náboženstvo ostatných cirkví je vyznávané u 0,80 %. Bez vyznania je 5,32 % obyvateľov mikroregiónu. Až u 5,77 % obyvateľov nebolo zistené náboženské vyznanie.

Tab. 11 - Religiózná štruktúra obyvateľstva Zdrúženia obcí Termál v roku 2011

Územie	Rímskokatolícka cirkev		Evanjelická cirkev augsburského vyznania		Reformovaná kresťanská cirkev		Bez vyznania		Ostatné		Nezistené	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Bardoňovo	386	3,37	4	3,81	185	24,44	105	14,11	3	2,68	103	12,76
Čechy	194	1,69	1	0,95	9	1,19	76	10,22	6	5,36	13	1,61
Dedinka	690	6,02	5	4,76	4	0,53	53	7,12	3	2,68	14	1,73
Dolný Ohaj	1520	13,27	8	7,62		0,00	28	3,76	6	5,36	38	4,71
Hul	1098	9,58	1	0,95	5	0,66	39	5,24	9	8,04	68	8,43
Kolta	1227	10,71	5	4,76	2	0,26	86	11,56	12	10,71	75	9,29
Maňa	1784	15,57	50	47,62	15	1,98	79	10,62	28	25,00	156	19,33
Podhájska	899	7,85	3	2,86	6	0,79	66	8,87	17	15,18	71	8,80
Pozba	85	0,74	5	4,76	338	44,65	42	5,65	14	12,50	25	3,10
Radava	695	6,07	1	0,95		0,00	44	5,91	4	3,57	54	6,69
Trávnica	1003	8,76	7	6,67	3	0,40	52	6,99	5	4,46	59	7,31
Veľké Lovce	1570	13,70	12	11,43	182	24,04	69	9,27	5	4,46	117	14,50
Vlkaš	305	2,66	3	2,86	8	1,06	5	0,67	0	0,00	14	1,73
ZO Termál	11456	100,00	105	100,00	757	100,00	744	100,00	112	100,00	807	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

1. 1. 4 EKONOMICKÁ ZÁKLADŇA

1.1.4.1 Štruktúra využitia pôdneho fondu

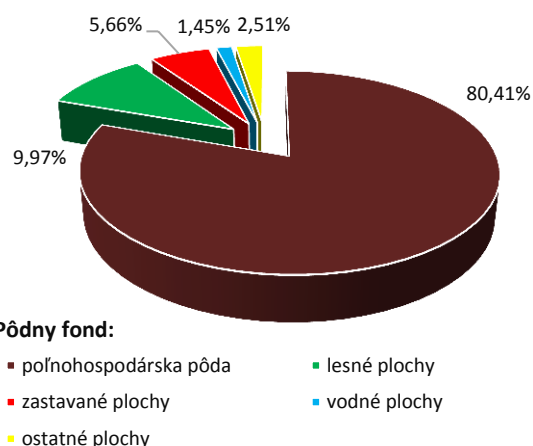
V úzkej nadväznosti na prírodné prostredie sa rozvíjala i hospodárska základňa územia. Územie využíva hlavne zdroje termálnych, minerálnych vôd, na ktorých postavili rozvoj termálneho kúpaliska a cestovného ruchu Zdrúženia obcí Termál ako i vysoko kvalitnú poľnohospodársku pôdu (tvorenú z hlavne z černozemí, hnedozemí a čiernic).

Vysokoprodukčná poľnohospodárska krajina je charakteristická vysokým stupňom zornenia. Z poľnohospodárskej pôdy 76,90 % pripadá na ornú pôdu. Vinice, ktoré majú tradíciu v území, zaberajú 2,75 % plochy mikroregiónu. Najviac plôch viníc má obec Veľké Lovce (114,64 ha), Kolta (81,13 ha), Čechy (70,40 ha) a Hul (62,72 ha). Okrem toho štruktúru poľnohospodárskej pôdy dopĺňajú sady a záhrady. Na sady pripadá 1,35 % a záhrady zaberajú 2,57 % z plochy územia mikroregiónu. Najväčšie plochy v mikroregióne zaberajú v obciach Bardoňovo (174,11 ha) a Kolta (23,72 ha). Lúky a pasienky, netypické pre túto nížinnú oblasť, zaberajú 3,05 % (tab. 12, graf 11). Najviac trvalých trávnatých plôch je v obciach Bardoňovo (220,30 ha) a Maňa (110,76 ha). Poľnohospodársku krajinu spestrujú malé lesné plochy, ktoré majú celkovú plochu 2 123,59 ha (9,97 %). Takmer polovica (42,17 %) lesných plôch mikroregiónu pripadá na obec Veľké Lovce. Významné lesné plochy majú aj obce Kolta (224,70 ha), Čechy (193,26 ha), Trávnica (183,22 ha), Dedinka (176,09 ha), Bardoňovo (144,85 ha) a Podhájska (114,30 ha). Vodné plochy v území zaberajú len 1,45 %. Štruktúru využitia krajiny dopĺňa zastavaná plocha s 1 206,47 ha, tzn. 5,66 % plochy územia Zdrúženia obcí Termál.

Tab. 12, graf 11 - Štruktúra využitia pôdneho fondu Združenia obcí Termál v roku 2014

Formy využitia pôdneho fondu	v ha	%
poľnohospodárska pôda	17135,60	80,41
- orná pôda	15062,58	70,69
- vinice	587,02	2,75
- záhrady	548,19	2,57
- ovocné sady	288,64	1,35
- trvalé trávnaté porasty	649,17	3,05
lesné plochy	2123,59	9,97
zastavané plochy	1206,47	5,66
vodné plochy	308,42	1,45
ostatné plochy	535,35	2,51
Spolu	21309,42	100,00

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, spracovali autori

1.1.4.2 Trh práce

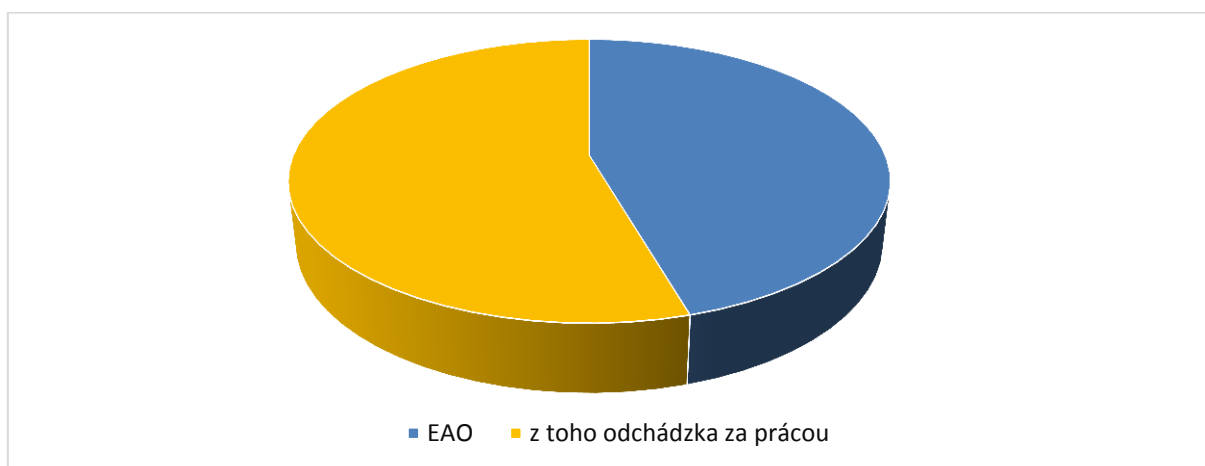
Podľa výsledkov posledného sčítania ľudu v r. 2011 bolo v Združení obcí Termál evidovaných 6 433 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO), čo predstavuje 46,01 % obyvateľov mikroregiónu (tab. 13 a 14, graf 12). Podiel EAO na 100 obyvateľov sa v jednotlivých obciach pohybuje v rozpätí 43,13 po 48,06. Najnižšia hodnota je v obci Bardoňovo, naopak najvyššia hodnota je v obci Dolný Ohaj. K obciam s vyššou ekonomickou aktivitou ako je mikroregionálny priemer patria Veľké Lovce (47,47 EAO /100 obyv. EAO), Pozba (47,35 EAO /100 obyv.) a Kolta 46,98 (EAO /100 obyv. EAO).

Tab. 13 - Základné ukazovatele EAO Združenia obcí Termál v roku 2011

EAO	EAO/100 obyv.	odchádzka do zamestnania	odchádzka/100 EAO
6433	46,01	5366	83,41

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, spracované autormi

Graf 12 - Základné ukazovatele EAO Združenia obcí Termál v roku 2011

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, spracované autormi

Ako vidieť z tab. 14, v štruktúre EAO podľa spoločenskej skupiny majú primárne postavenie zamestnanci, ktorých podiel na EAO dosiahol 71,71 %. Štruktúru spoločenskej skupiny dopĺňujú podnikatelia a členovia produkčných družstiev. Podnikatelia v rozvoji obce

nadobúdajú stále významnejšie miesto. Podnikateľov so zamestnancami v regióne bolo 131 a bez zamestnancov 558. Na EAO Zdrúženia obcí Termál sa podieľali 10,71 %. Štruktúru dopĺňajú členovia družstiev, ktorých podiel je nízky len 0,76 % (49 osôb). Postavenie v zamestnaní nebolo zistené pri sčítaní ľudu v roku 2011 až u 1071, tzn. 16,64 %, čo môže skresľovať predchádzajúce hodnoty. Počet podnikateľov vzrástol na 783 podnikateľov (r. 2014).

Tab. 14 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo Zdrúženia obcí Termál podľa spoločenskej skupiny v roku 2011

Územie	Postavenie v zamestnaní								EAO spolu	EAO na 100 obyv.	
	zamestnanci		podnikatelia			členovia družstiev		vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch			
	abs.	%	so zamestnancami	bez zamestnancov	spolu v %	abs.	v %	abs.			v %
Bardoňovo	224	66,08	5	25	8,85	0	0,00	0	0	339	43,13
Čechy	111	78,72	2	6	5,67	5	3,55	1	1	141	47,16
Dedinka	252	72,21	11	47	16,62	1	0,29	0	0	349	45,38
Dolný Ohaj	571	74,25	15	61	9,88	10	1,30	2	0	769	48,06
Hul	425	76,30	12	41	9,52	6	1,08	0	0	557	45,66
Kolta	423	63,99	18	66	12,71	12	1,82	2	0	661	46,98
Maňa	750	77,96	9	72	8,42	2	0,21	2	0	962	45,55
Podhájska	349	73,94	11	35	9,75	8	1,69	1	0	472	44,44
Pozba	165	68,46	3	39	17,43	1	0,41	1	0	241	47,35
Radava	240	65,57	14	29	11,75	1	0,27	0	0	366	45,86
Trávnica	385	76,54	9	38	9,34	1	0,20	1	0	503	44,55
Veľké Lovce	607	65,41	21	85	11,42	1	0,11	1	0	928	47,47
Vlkas	111	76,55	1	14	10,34	1	0,69	0	0	145	43,28
ZO Termál	4 613	71,71	131	558	10,71	49	0,76	11	0	6 433	46,01

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo možno charakterizovať aj podľa sektorovej štruktúry hospodárstva (tab. 15, graf 13).

Tab. 15 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v Zdrúžení obcí Termál v roku 2011

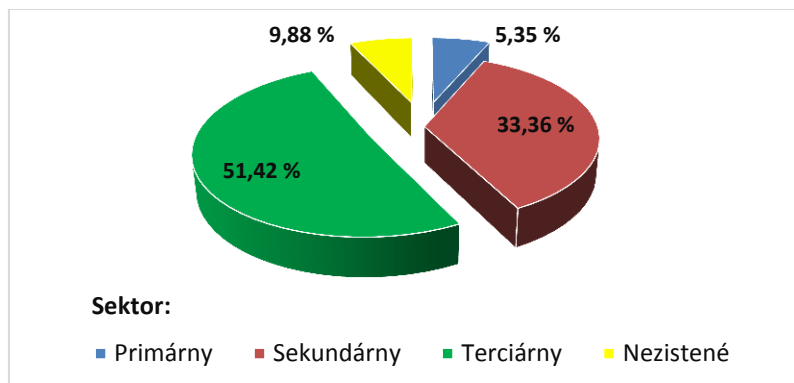
Sektor	spolu		z toho dochádza do zamestnania	
	abs.	%	abs.	%
Primárny	411	6,39	287	5,35
Sekundárny	2307	35,86	1790	33,36
Terciárny	3268	50,80	2759	51,42
Nezistené	447	6,95	530	9,88
Spolu	6433	100,00	5366	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Najväčšia zamestnanosť je terciárnom sektore, v ktorom našlo pracovné možnosti 50,86 % zamestnaných obyvateľov mikroregiónu. Sekundárny sektor reprezentovaný priemyselnou a stavebnou aktivitou zamestnával jednu tretinu EAO (33,36 %). V primárnom sektore najmä v poľnohospodárstve pracuje jedna pätina EAO.

Dominantná časť obyvateľov každodenne odchádza za pracovnou príležitosťou hlavne do okolitých miest. Za prácou mimo obec svojho bydliska v Združení obcí Termál odchádza 5366 osôb, tzn. 83,41 % z EAO a to najmä do miest Nové Zámky, Vráble a Šurany.

Graf 13 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v sektoroch hospodárstva v Združení obcí Termál v roku 2011

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

V štruktúre EAO podľa odvetví hospodárstva (tab. 16) patrí najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov k výrobným odvetviam - k priemyselnej činnosti (27,74 %) a k poľnohospodárskej výrobe (6,73 %). Z nevýrobných odvetví je v popredí zamestnanosť v obchodných službách (veľkoobchod a maloobchod - 8,50 %) a vo verejnej správe a obrane; povinnom sociálnom zabezpečení (8,54 % EAO).

Tab. 16 - Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa odvetví hospodárstva v Združení obcí Termál (r. 2011)

Odvetvie ekonomickej činnosti	spolu	z toho dochádza do zamestnania	
	abs.	abs.	%
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	361	256	6,73
Lesníctvo a ťažba dreva	32	20	0,60
Ťažba uhlia a lignitu	7	5	0,13
Iná ťažba a dobývanie	7	5	0,13
Dobývanie kovových rúd	2	0	0,04
Pomocné činnosti pri ťažbe	2	1	0,04
Výroba potravín	105	66	1,96
Výroba nápojov	20	16	0,37
Výroba textilu	29	18	0,54
Výroba odevov	85	46	1,58
Výroba kože a kožených výrobkov	19	4	0,35
Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva a korku okrem nábytku; výroba predmetov zo slamy a prúteného materiálu	84	60	1,57
Výroba papiera a papierových výrobkov	9	6	0,17
Tlač a reprodukcia záznamových médií	19	13	0,35
Výroba koksu a rafinovaných ropných produktov	5	2	0,09
Výroba chemikálií a chemických produktov	9	3	0,17
Výroba základných farmaceutických výrobkov a farmaceutických prípravkov	3	0	0,06
Výroba výrobkov z gumy a plastu	182	141	3,39

Odvetvie ekonomickej činnosti	spolu	z toho dochádza do zamestnania	
	abs.	abs.	%
Výroba ostatných nekovových minerálnych výrobkov	31	26	0,58
Výroba a spracovanie kovov	28	8	0,52
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	272	232	5,07
Výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov	78	57	1,45
Výroba elektrických zariadení	122	90	2,27
Výroba strojov a zariadení i. n.	122	96	2,27
Výroba motorových vozidiel, návesov a prívesov	317	275	5,91
Výroba ostatných dopravných prostriedkov	4	2	0,07
Výroba nábytku	25	18	0,47
Iná výroba	37	29	0,69
Oprava a inštalácia strojov a prístrojov	41	35	0,76
Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	39	33	0,73
Zber, úprava a dodávka vody	23	18	0,43
Čistenie a odvod odpadových vôd	5	3	0,09
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	3	3	0,06
Ozdravovacie činnosti a ostatné činnosti nakladania s odpadom	2	2	0,04
Zber, spracúvanie a likvidácia odpadov; recyklácia materiálov	30	26	0,56
Výstavba budov	139	107	2,59
Inžinierske stavby	103	94	1,92
Špecializované stavebné práce	317	261	5,91
Veľkoobchod a maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov	47	42	0,88
Veľkoobchod, okrem motorových vozidiel a motocyklov	206	166	3,84
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	456	364	8,50
Pozemná doprava a doprava potrubím	305	267	5,68
Letecká doprava	1	1	0,02
Vodná doprava	2	2	0,04
Skladové a pomocné činnosti v doprave	189	179	3,52
Poštové služby a služby kuriérov	63	52	1,17
Ubytovanie	58	45	1,08
Činnosti reštaurácií a pohostinstiev	155	129	2,89
Nakladateľské činnosti	9	8	0,17
Činnosti pre rozhlasové a televízne vysielanie	5	4	0,09
Výroba filmov, videozáznamov a televíznych programov, príprava a zverejňovanie zvukových nahrávok	1	1	0,02
Telekomunikácie	17	14	0,32
Počítačové programovanie, poradenstvo a súvisiace služby	29	24	0,54
Informačné služby	9	7	0,17
Finančné služby, okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia	37	27	0,69
Poistenie, zaistenie a dôchodkové zabezpečenie okrem povinného sociálneho poistenia	13	11	0,24
Pomocné činnosti finančných služieb a poistenia	13	11	0,24
Činnosti v oblasti nehnuteľností	39	31	0,73
Právne a účtovnícke činnosti	42	31	0,78
Vedenie firiem; poradenstvo v oblasti riadenia	31	28	0,58
Architektonické a inžinierske činnosti; technické testovanie a analýzy	33	29	0,61
Vedecký výskum a vývoj	13	11	0,24

Odvetvie ekonomickej činnosti	spolu	z toho dochádza do zamestnania	
	abs.	abs.	%
Reklama a prieskum trhu	17	14	0,32
Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti	14	9	0,26
Prenájom a lízing	6	5	0,11
Sprostredkovanie práce	48	37	0,89
Činnosti cestovných agentúr, rezervačné služby cestovných kancelárií a súvisiace činnosti	5	4	0,09
Bezpečnostné a pátracie služby	47	41	0,88
Činnosti súvisiace s údržbou zariadení a krajinou úpravou	21	17	0,39
Administratívne, pomocné kancelárske a iné obchodné pomocné činnosti	20	17	0,37
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	458	390	8,54
Vzdelávanie	302	266	5,63
Zdravotníctvo	223	182	4,16
Starostlivosť v pobytových zariadeniach (rezidenčná starostlivosť)	140	116	2,61
Sociálna práca bez ubytovania	25	20	0,47
Tvorivé, umelecké a zábavné činnosti	11	9	0,20
Činnosti knižníc, archívov, múzeí a ostatných kultúrnych zariadení	13	9	0,24
Činnosti herní a stávkových kancelárií	5	4	0,09
Športové, zábavné a rekreačné činnosti	68	62	1,27
Činnosti členských organizácií	25	18	0,47
Oprava počítačov, osobných potrieb a potrieb pre domácnosti	9	10	0,17
Ostatné osobné služby	37	44	0,69
Zamestnávateľ v zahraničí	1	1	0,02
Nezistené	447	530	8,33
Spolu	6 433	5 366	100,00

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Prírodné podmienky územia obcí mikroregiónu Termál umožňujú intenzívne využívanie poľnohospodárstva. Poľnohospodárstvo tu má svoje tradície, čo sa prejavuje v spätosti obyvateľstva s pôdou. Pracovnú príležitosť v ňom nachádza 6,39 % EAO. Zamestnanosť v tomto odvetví hospodárstva je charakteristická znižujúcim sa stavom zamestnancov. Dnes na poľnohospodárskej pôde hospodária okrem poľnohospodárskych družstiev aj iné subjekty, ako napr. spoločnosti s ručením obmedzeným alebo súkromne hospodáriaci roľníci, ktorých počet v území klesá (tab. 17).

Tab. 17 - Vývoj počtu živnostníkov a súkromne hospodáriacich roľníkov v Združení obcí Termál v období rokov 2004-2014

Subjekty	Rok										
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Živnostníci	568	615	663	707	784	778	783	782	743	749	730
SHR	83	74	65	67	68	64	55	53	51	50	53

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Nedostatok pracovných príležitostí v mikroregióne Termál ako i v okrese Nové Zámky má svoj odraz vo zvýšenej **nezamestnanosti** v tomto typicky poľnohospodárskom území. Práve poľnohospodárstvo, ktoré bolo charakteristické tzv. prezamestnanosťou dnes neposkytuje dostatok pracovných príležitostí.

K rastu nezamestnanosti v mikroregióne Termál prispelo i obmedzovanie priemyselnej výroby, likvidácia menej rentabilných podnikov, vysokým prílivom evidovaných nezamestnaných, výraznejším prepúšťaním v závodoch v priemyselných centrách mimo mikroregiónu napr. počas ekonomickej a finančnej krízy, ktorá sa na území Slovenska prejavila koncom roku 2009 a jej dopady sa prejavujú i v súčasnom období. Počet nezamestnaných zvyšuje príliv absolventov všetkých typov škôl atď. Najťažšie sa na trhu práce uplatňujú skupiny obyvateľstva so základným vzdelaním, vo veku nad 50 obyvateľov a absolventi škôl, ktorí nemajú za sebou žiadnu prax.

Počet nezamestnaných v roku 2014 tvorilo v mikroregióne 774 osôb, tzn. 11,66 % obyvateľstva v produktívnom veku. Počet žien je 428 (tzn. 55,30 %).

V mikroregióne prevláda dlhodobá nezamestnanosť (336 osôb), ktorá sa podieľa na celkovej nezamestnanosti 43,41 % (tab. 18). V dlhodobej nezamestnanosti prevláda nezamestnanosť viac ako 24 mesiacov (58,93 %). Najvyššia intenzita dlhodobej nezamestnanosti je v obciach Veľké Lovce (60,00 %), Čechy (57,69 %) a Kolta (54,17 %) a naopak nízke hodnoty dosahujú obce Bardoňovo (19,23 %) a Podhájska (25,00 %).

Tab. 18 - Nezamestnanosť v Združení obcí Termál v roku 2014 podľa dĺžky nezamestnanosti

Územie	počet nezamestnaných	z toho ženy	Dĺžka nezamestnanosti v mesiacoch				dlhodobá nezamestnanosť / 100 nezamestnaných
			0-6	7-12	13-24	viac ako 24	
Bardoňovo	26	16	15	6	4	1	19,23
Čechy	26	14	4	7	7	8	57,69
Dedinka	67	42	24	11	16	16	47,76
Dolný Ohaj	68	33	28	11	15	14	42,65
Hul	70	37	29	19	10	12	31,43
Kolta	96	53	27	17	24	28	54,17
Maňa	86	52	38	22	17	9	30,23
Podhájska	32	18	16	8	3	5	25,00
Pozba	32	18	12	8	3	9	37,50
Radava	49	25	14	11	6	18	48,98
Trávnica	68	35	32	15	8	13	30,88
Veľké Lovce	145	79	39	19	24	63	60,00
Vlkas	9	6	4	2	1	2	33,33
ZO Termál	774	428	282	156	138	198	43,41
okres NZ	8814	4945	2584	1710	1587	2933	51,28

Zdroj: ÚPSVAR, 2015, upravené autormi

V štruktúre nezamestnaných podľa veku (tab. 19) sa vytvárajú tiež protipóly – na jednej strane je to mladšia veková kategória 20-24-roční (15,37 %) a na strane druhej je to obyvateľstvo pred dôchodkového veku 55-59-roční (13,18 %).

Podľa dosiahnutého vzdelania (tab. 20) najmenej sa na trhu práce uplatnili obyvatelia s nižším stredoškolským vzdelaním (stredoškolské bez maturity (39,66 %) a úplné stredné odborné (27,64 %), ktorých podiel bol až 67,30 %. Za nimi nasledujú nezamestnaní so základným vzdelaním (18,60 %).

Tab. 19 - Nezamestnanosť v Združení obcí Termál v roku 2014 podľa veku nezamestnaných

Územie	Nezamestnanosť podľa veku nezamestnaných									
	< 20	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60 >
Bardoňovo	1	5	2	4	4	0	1	3	6	0
Čechy	0	1	4	1	0	7	6	3	3	1
Dedinka	1	13	7	7	6	8	9	8	7	1
Dolný Ohaj	1	11	12	5	9	7	8	5	10	0
Hul	4	8	10	10	3	10	8	8	8	1
Kolta	1	17	3	10	13	13	14	14	11	0
Maňa	4	12	18	8	9	8	7	9	10	1
Podhájska	0	5	1	4	3	2	3	5	9	0
Pozba	0	6	5	5	4	4	3	3	1	1
Radava	1	9	6	2	5	6	6	7	6	1
Trávnica	4	8	8	8	4	9	10	7	8	2
Veľké Lovce	3	21	14	13	16	19	17	14	23	5
Vlkaš	0	3	1	0	1	1	2	1	0	0
ZO Termál	20	119	91	77	77	94	94	87	102	13
okres NZ	231	1146	981	877	1080	990	959	1118	1295	137

Zdroj: ÚPSVAR, 2015, upravené autormi

Tab. 20 - Nezamestnanosť v Združení obcí Termál v roku 2014 podľa vzdelania nezamestnaných

Územie	Nezamestnanosť podľa vzdelania v r. 2014							
	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Bardoňovo	0	7	1	8	7	0	0	3
Čechy	0	5	0	14	6	0	0	1
Dedinka	0	21	0	23	17	1	4	1
Dolný Ohaj	0	10	0	23	23	4	1	7
Hul	0	9	0	32	19	4	1	5
Kolta	0	18	0	39	29	1	2	7
Maňa	0	11	0	42	16	4	3	10
Podhájska	0	4	0	12	10	0	0	6
Pozba	0	7	0	9	13	0	1	2
Radava	0	4	1	22	16	1	1	4
Trávnica	0	14	0	29	16	2	1	6
Veľké Lovce	2	31	8	53	38	5	3	5
Vlkaš	0	3	0	1	4	0	1	0
ZO Termál	2	144	10	307	214	22	18	57
okres NZ	97	1999	326	2855	2176	434	238	689

Zdroj: ÚPSVAR, 2015, upravené autormi

0 - Neukončené základné vzdelanie, 1 - Základné vzdelanie, 2 - Vyučený, 3 - Stredoškolské (bez maturity), 4 - USO (SOU, US s maturitou), 5 - USV (Gymnázium s maturitou), 6 - USO (SOS s maturitou), 7 - Vysokoškolské vzdelanie

Pracovné príležitosti v Združení obcí Termál poskytujú viaceré subjekty hospodárstva. Klimatické a pôdne podmienky Podunajskej nížiny umožňujú intenzívny rozvoj poľnohospodárskej rastlinnej výroby. Táto oblasť je charakterizovaná ako obilnica Slovenska. Jej súčasťou je i územie Združenia obcí Termál. Poľnohospodársku výrobu v mikroregióne realizujú viaceré subjekty, medzi ktoré patria najmä poľnohospodárske družstvá a spoločnosti s ručením obmedzeným.

V západnej časti mikroregiónu hospodári **Poľnohospodárske družstvo Dolný Ohaj**. Z celkovej obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy predstavuje 1 087,21 ha orná pôda

a 34,56 ha vinice. Výrobne sa zameriava prevažne na rastlinnú výrobu s pestovaním pšenice, kukurice a silážnej kukurice. Z ďalších plodín je to pestovanie jačmeňa, repky olejnej, slnečnice, lucerny, maku a hrozna. Z hľadiska ďalších perspektív rozvoja plánuje zaviesť družstvo výrobu vína a pestovanie plodín na výrobu bioenergie. K významným poľnohospodárskym podnikom patrí **AGRO ŽITAVA, s.r.o., Šurany** v obci Maňa. Orientuje sa na rastlinnú výrobu - pestovanie obilnín a iných kultúrnych plodín, medzi ktorými dominuje pšenica, kukurica a jačmeň. Podnik obhospodaruje v obci 496 ha pôdy. Poľnohospodársku výrobu realizuje aj spoločnosť **DAN AGRO HOLDING, s.r.o., Nové Zámky**, ktorá obhospodaruje cca 100 ha pôdy. Ďalšími poľnohospodárskymi spoločnosťami zameranými na rastlinnú výrobu v obci Maňa sú **Dia gro, s.r.o., Čechynce** (cca 60 ha pôdy), **Lúčnica, s.r.o., Lúčnica nad Žitavou** (cca 17 ha pôdy), **ZAD Dvory nad Žitavou** (cca 48 ha pôdy). Kombinovaná rastlinná a živočíšna výroba sa realizuje v obci prostredníctvom spoločnosti **SOS/Birdlife Slovensko** (cca 1 ha) a **SHR Ing. Mareka Sádovského** (cca 2 ha), ktorí hospodária v oblasti Žitavského luhu. Ich zameraním je predovšetkým kosenie prírodnej rezervácie Žitavský luh, potrebné pre zachovanie tohto druhu biotopu ako aj chov oviec a kôz, ktorých chov rovnako súvisí s prirodzeným zachovaním tejto rezervácie.

Spoločnosť **AGRO-ŽIV, s.r.o. Veľké Lovce** rozvíja zmiešané poľnohospodárstvo. Poľnohospodársku výrobu spestruje pestovanie hrozna, ktoré je z väčšej časti spracovávané spoločnosťou Predium, s. r.o. Bratislava v prevádzke Veľké Lovce.

V centrálnej časti mikroregiónu pôsobí **PD Podhájska – Radava**, hospodáriace v obci Podhájska a Radava. V obci Podhájska hospodári na väčšine poľnohospodárskej pôdy, orientuje sa na rastlinnú výrobu zameranú na pestovanie obilnín, hrachu a repky olejnej. V Radave je zamerané na zmiešané hospodárstvo. Osobitné postavenie v obci má skleníkové pestovanie gerber spoločnosťou **Slovket Bánov, prevádzka Skleníkové hospodárstvo Podhájska**, ktorá tu pôsobí od roku 2005. V súčasnosti obhospodaruje 2,63 ha zasklenej plochy so zameraním na pestovanie rôznych druhov gerber a rajčiakov. Kvety sú distribuované po celom západnom a strednom Slovensku, ale prevažná časť produkcie smeruje do Česka a Maďarska.

Poľnohospodárska výroba je hlavnou výrobnou činnosťou aj u troch súkromne hospodáriacich roľníkov (Radava), ktorí sú zameraní najmä na pestovanie zeleniny.

K významným poľnohospodárskym subjektom južnej časti Združenia obcí Termál patrí **Poľnohospodárske družstvo Kolta**, ktoré hospodári na ploche 1 900 ha, z toho v obci Kolta na 1 321 ha, v obci Čechy na 543 ha a v obci Semerovo, ktorá je mimo mikroregión na ploche 36 ha. Výroba je zameraná na rastlinnú produkciu, v ktorej dominuje pestovanie pšenice, jačmeňa, kukurice ale i slnečnice a repky olejnej. V obci Čechy popri Poľnohospodárskom družstve Kolta sa poľnohospodárskej výrobe venujú aj **RAB, s.r.o. Semerovo** (149 ha), **Agrocontract Mikuláš, a.s. Dubník** (72 ha) a **Agrospol-družstvo, Semerovo** (61 ha). RAB, s.r.o. Semerovo hospodári i v obciach Dedinka a Veľké Lovce.

K ďalšími poľnohospodárskym subjektom patrí **Agro Gombár, s.r.o., Dvory nad Žitavou**, ktorá hospodári v obci Pozba i s domácou **s.r.o. AGRO-LEKO**. Agro-Gombár s.r.o. Dvory nad Žitavou, hospodári na 1 171,66 ha poľnohospodárskej pôdy v Bardoňove. Výrobne sa zameriava na zmiešané hospodárstvo, pričom v rastlinnej výrobe dominuje pestovanie pšenice, kukurice a jačmeňa a menšie osevné plochy zaberá repka olejná a slnečnica. V živočíšnej výrobe je zastúpený výlučne chov ošípaných.

Vo východnej časti mikroregiónu má významné postavenie dánska spoločnosť **Donau farm Dedinka s.r.o. so sídlom v Kalnej nad Hronom** (pred rokom 2013 Agro Dedinka). Hospodári na ploche cca 800 ha. Orientuje sa na rastlinnú výrobu, prevažne na pestovanie pšenice, kukurice, slnečnice, repky, jačmeňa.

Vo viacerých obciach pôsobia súkromne hospodáriacich roľníci, ktorí sú zameraní prevažne na rastlinnú výrobu napr. v obci Maňa a v obci Vlkaš podniká súkromne hospodáriaci

rolník (SHR) *Ing. Jozef Gajdoš*, ktorý obhospodaruje cca 900 ha pôdy ale i živočíšnu výrobu – napr. chovu ošípaných sa venujú SHR napr. v obci Veľké Lovce.

Rozvoj mikroregiónu je ovplyvňovaný rozvojom súkromného sektora, ktorý ponúka pracovné príležitosti vo viacerých oblastiach hospodárstva. Poľnohospodárske produkty spracováva viacero menších potravinárskych subjektov napr. v obci Dolný Ohaj - **Slovškrob, a.s.**, výroba škrobu, **Monika Kováčová Mlyn** Dolný Ohaj s výrobou mlynských výrobkov, *Ing. Peter Konvička* - **VIKONT** s výrobou vín, **PPP, s.r.o.** výroba liehovín atď. Mletie obilia a výroba vysoko kvalitnej múky je i **Mlyne, v.o.s.** v obci Veľké Lovce. Okrem toho v obci Dedinka sa nachádza pekáreň.

Strojárska priemyselná výroba je zastúpená v spoločnosťou **KRAINTEK, spol. s r. o.** Podhájska, ktorej hlavným výrobným zameraním je produkcia ultrazvukových čistiacich liniek a ultrazvukových laboratórnych vaní. Výrobná činnosť firmy je tiež orientovaná na rezanie plechov laserom, tvarovanie plechov a na výrobu, dodávku ako i montáž nerezových bazénov pre domáce použitie, penzióny a wellness centrá, ako aj verejné kúpaliská. Firma **AAA ZIMKLÍMA Veľké Lovce** sa výrobne orientuje na produkciu kovových výrobkov pre klimatizačné zariadenia a vzduchotechniku. V obci Maňa je výroba nerezových veľkokuchynských zariadení realizovaná firmou **Gastro-Klčo**, ktorá pôsobí na slovenskom trhu od r. 1993. Firma sa zaoberá produkciou gastronomických zariadení ako sú napr. pracovné a drezové stoly, nástenné police a skrinky, servírovacie vozíky, výčapné pulty a pod. Základným výrobným materiálom je 100 % chróm-niklová oceľ dodávajúca výrobkom dlhú životnosť a zdravotnú nezávadnosť. I v obci Dedinka sa nachádza firma zameraná na špeciálnu úpravu kovov.

V oblasti spracovania dreva a výroby výrobkov z dreva pôsobí v mikroregióne Termál viacero subjektov napr. v obci Dolný Ohaj má prevádzku firma **Microtri, spol. s r. o. Bratislava, prevádzka Dolný Ohaj**, ktorej hlavným výrobným programom je výroba lepených panelov. Výroba nábytku sa realizuje vo firme **Počepo, s. r. o. Dolný Ohaj**. V obci Dolný Ohaj realizuje **DRAGON PLASTICS SLOVAKIA, s. r. o.** výrobu výrobkov z plastov a spoločnosť **VLADAP Plus s. r. o.** výrobu z betónu a cementu.

Na území mikroregiónu podniká viacero podnikateľských subjektov, prevažne na základe živnostenského oprávnenia (listu). Väčšina podnikateľských aktivít prebieha v rámci terciárneho sektora okrem maloobchodných služieb, reštauračných a pohostinských služieb, zdravotníckych a školských služieb v Združení obcí Termál je zastúpený široký sortiment drobných remeselných prác ako sú napr. maliarske a natieračské práce, stolárske práce, klampiarske a zámočnícke práce, stavebné práce, vodoinštalácie a kúrenárske práce a pod.

Stále väčší význam nadobúda v mikroregióne cestovný ruch, založený na krátkodobom pobyte, v ktorom má výrazné postavenie obec Podhájska. Komplexnejším využitím termálnej vody, vybudovaním následných služieb ako i doplnením Wellness centra Aquamarin sa stala obec významným centrom rekreácie v letnom i v zimnom období pre všetky vekové kategórie. Vo wellness centre je návštevníkom k dispozícii vnútorný i vonkajší bazénový svet, vitálny svet, turecký kúpeľ Hammam, oddychové priestory, botanická záhrada a kaviareň. V letnom období, najmä v priestore kúpaliska, podniká viacero malých subjektov, cez pohostinné služby až po predaj textilu. Cestovný ruch priťahuje rozvoj viacerých aktivít najmä služieb (ubytovanie, stravovanie), lepšiu obchodnú vybavenosť, ale i ďalšie služby viazané na turistov napr. ubytovanie na súkromí i v okolitých obciach Podhájskej napr. Trávnica, Radava.

1.1.4.3 Majetok a rozpočet

Na ekonomickom rozvoji jednotlivých obcí mikroregiónu Termál sa v prvom rade podieľa miestna samospráva okrem riadenia i prostredníctvom využívania ich majetku a disponibilných finančných prostriedkov. Na rozvoj obcí vplývajú združenia alebo nadácie ako súčasť

nevládneho sektora, ich podiel je však na ekonomickom rozvoji obcí minimálny. Priame vstupovanie miestnych samospráv do ekonomického rozvoja obcí a mikroregiónu je značne diferencované a je ovplyvnené predovšetkým veľkosťou obce, ktorá vplyva tak na veľkosť príjmov, ako aj na rozsah disponibilného majetku a jeho štruktúru a schopnosťou samosprávneho manažmentu, ktorý rozhoduje o finančnom hospodárení s prostriedkami a ktorý sa aktivizuje pri získavaní ďalších finančných prostriedkov z rôznych grantov.

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými disponujú všetky obce mikroregiónu predstavuje 7 330 624,28 EUR (tab. 21). Z týchto prostriedkov zabezpečujú obce všetky samosprávne úlohy, ktoré im vyplývajú zo Zákona o obecnom zriadení, ďalej nové kompetencie, ako aj rozvojové programy. Štruktúru rozpočtových príjmov a výdavkov obcí mikroregiónu Termál bližšie charakterizujú tab. 22 - 24.

Tab. 21 - Rozpočet obcí v Združení obcí Termál v EUR v roku 2014

Územie	Príjmy	Výdavky	Hospodársky výsledok
ZO Termál	7 330 624,28	7 012 701,82	317 922,46

Zdroj: Obecné úrady Združenia obcí Termál, 2015

Celkový **objem príjmov** v združení obcí Termál dosiahol hodnotu 7 330 624,28 EUR. V obciach je značne diferencovaný. V roku 2014 najväčšie príjmy mali obce Maňa a Dolný Ohaj, ktoré dosiahli viac ako 1 000 000 EUR. Nad 500 000 EUR mali obce Kolta, Veľké Lovce, Podhájska Trávnica. Ostatné obce mali príjmy nižšie ako 500 000 EUR. Najnižšie príjmy v Združení obcí Termál mali obce Vlkaš a Čechy a to v rozpätí od 120 000 EUR po 139 000 EUR. Významné miesto v príjmoch obcí mikroregiónu sú ostatné príjmy (38,81 %) a výnosy z daní príjmu fyzických osôb (38,10 %). Miestne dane a poplatky sa na príjmoch obcí podieľajú 16,14 % a príjmy z výnosov majetku obcí predstavujú 6,14 %. Podnikateľskú činnosť realizuje len obecný úrad v Čechách.

Tab. 22 - Štruktúra rozpočtových príjmov obcí v Združení obcí Termál v roku 2014 v EUR

Územie	Miestne dane a poplatky	Výnosy z majetku obce	Výnosy z dane príjmu FO	Ostatné príjmy	Podnikateľská činnosť obce	Príjmy spolu
ZO Termál	1241758,07	450306,01	2792800,18	2845118,02	642,00	7330624,28
v %	16,94	6,14	38,10	38,81	0,01	0,01

Zdroj: Obecné úrady Združenia obcí Termál, 2015

Celkový **objem výdavkov** samospráv v Združení obcí Termál dosahuje 7 012 701,82 EUR. V jednotlivých obciach je značne rozdielny. Pohybuje sa v rozpätí od 114 tis. EUR v obci Vlkaš po 1 169 tis. EUR v obci Veľké Lovce. Dominantná časť výdavkov (86,15 %) bola vynaložená na bežné účely. Na investičnú činnosť smerovalo 13,85 % z celkových výdavkov obcí mikroregiónu Termál (tab. 23).

Tab. 23 - Štruktúra rozpočtových výdavkov obcí v Združení obcí Termál v roku 2014 v EUR

Územie	Neinvestičné výdavky	Investičné výdavky	Výdavky spolu
ZO Termál	6041253,85	971446,97	7012701,82
v %	86,15	13,85	100,00

Zdroj: Obecné úrady Združenia obcí Termál, 2015

V rámci výdavkov najviac financií na bežné (neinvestičné) účely smerovalo do dvoch oblastí (tab. 24). Prvou oblasťou bolo školstvo 39,37 % a druhou vnútorná správa, kde smerovalo 36,14 % bežných prostriedkov. Miestne hospodárstvo v mikroregióne bolo podporené 13,04 % a sociálna oblasť 6,64 %. Najmenej finančných prostriedkov bolo vynaložených do oblasti kultúry (2,42 %) a športu (2,37 %). Menšiu položku tvorili vo výdavkoch obcí 20,53 % investičné náklady.

Tab. 24 - Štruktúra neinvestičných výdavkov obcí v Združení obcí Termál v roku 2014 v EUR

Územie	Kultúra	Šport a TV	Sociálna oblasť	Miestne hospodárstvo	Vnútorná správa	Školstvo
ZO Termál	145969,24	143440,26	400929,51	788942,93	2183239,48	2378732,43
v %	2,42	2,37	6,64	13,06	36,14	39,37

Zdroj: Obecné úrady Združenia obcí Termál, 2015

Majetok, ktorým disponujú obce, využívajú na niekoľko účelov - na výkon samosprávy, na zabezpečenie samosprávnych funkcií a na podnikateľskú činnosť. Veľkosť ako aj štruktúra majetku je v obciach mikroregiónu veľmi diferencovaná a tým podmieňuje aj jeho využiteľnosť.

Čerpanie finančných prostriedkov v mikroregióne Termál v programovom období 2007 – 2013 podľa zamerania projektov je dokumentované v mape 2.

1. 1. 5 INFRAŠTRUKTÚRA

1.1.5.1 Sociálna infraštruktúra

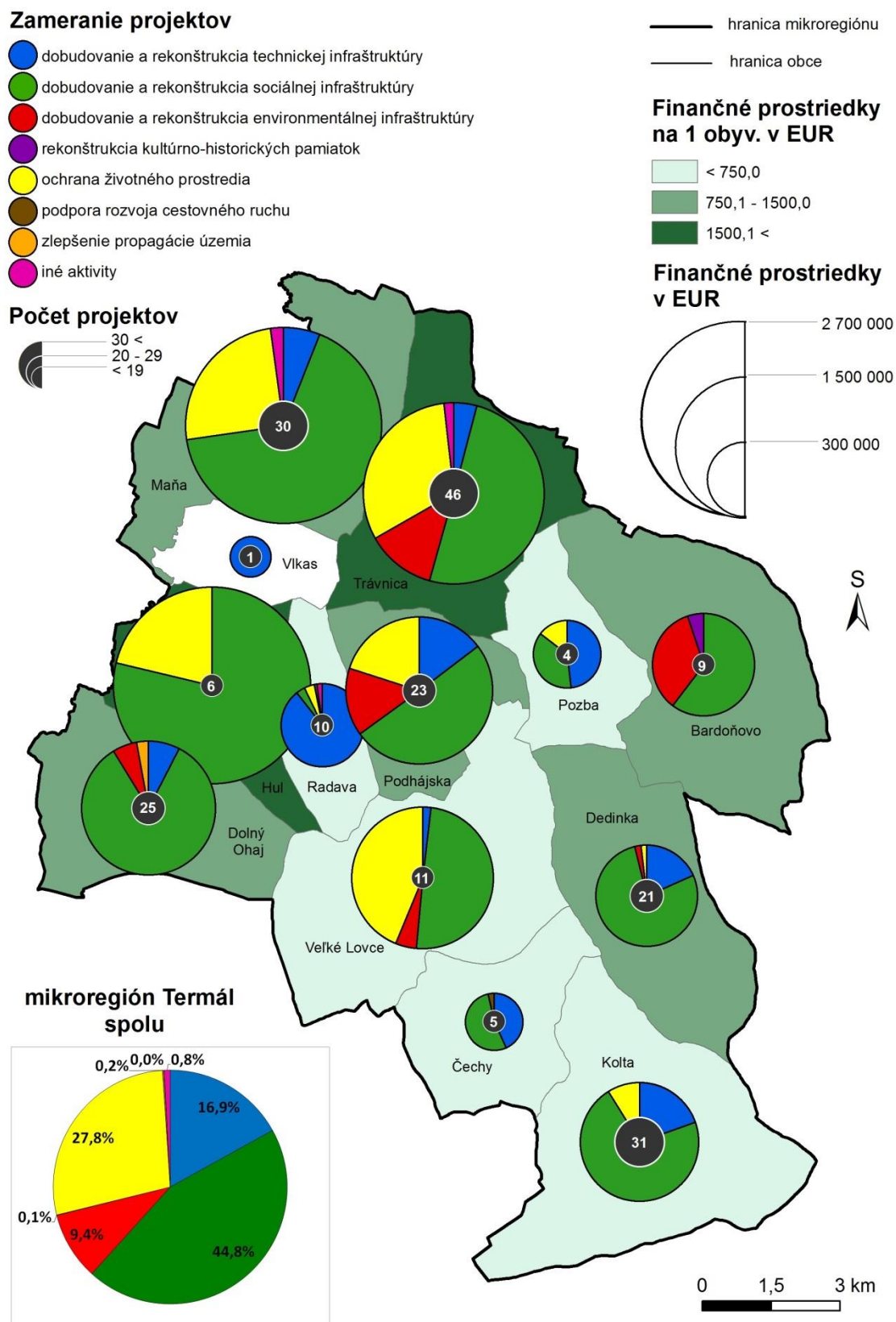
V mikroregióne Termál má väčšina obcí vybudovanú základnú sociálnu infraštruktúru. Disponuje málo rozvinutou maloobchodnou sieťou, kultúrnymi zariadeniami, športovými zariadeniami, niektoré z nich majú vybudované školské, zdravotné a sociálne zariadenia. Každá obec je sídlom obecného úradu.

Maloobchodná sieť vo väčšine obcí Združenia obcí Termál poskytuje len základné služby. V prevažnej väčšine obcí základnú obchodnú vybavenosť tvoria predajňou potravín a rozličného tovaru COOP Jednota SD Nové Zámky, ktoré sa nachádzajú v Čechách, Dedinke, Dolnom Ohaji, Kolte, Huli, Vlkase, Radave Podhájskej, Pozbe, Trávnici, Bardoňove, Mani, Veľkých Lovciach. Okrem nich v sa obciach vyskytujú i menšie predajne potravín (napr. v Kolte, Dedinke, Huli, Mani, Bardoňove, Trávnici). Predajne so zmiešaným tovarom sa nachádzajú napr. v obciach Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Maňa a Vlkas. V niektorých obciach je štruktúra maloobchodných predajní doplnená o predajňu drogistického tovaru napr. v Radave a vo Veľkých Lovciach, predajňu textilu a odevov v Dolnom Ohaji, v Kolte, Mani, vo Veľkých Lovciach. V obci Dedinka sa nachádza predajňa domácich potrieb a Veľkých Lovciach je predajňa záhradkárskych potrieb a kvetov. Predajňa kvetov dopĺňa maloobchodnú vybavenosť aj v Mani a Kolte. Predajňa záhradkárskych a chovateľských potrieb Vikont je tiež v Dolnom Ohaji.

Špecifickou predajňou je mäsiarstvo s predajom čerstvého mäsa a produktov z domácej zbijačky v obci Dolný Ohaj. Predajňa hydiny sa nachádza vo Vlkase.

K špeciálnym typom predajní s regionálnym dosahom patrí predajňa Stavebniny VLADAP plus s.r.o. Dolný Ohaj s predajom stavebného materiálu, obkladov, dlažieb, maliarskych a železiarskych potrieb. Aj v obci Bardoňovo je lokalizovaná predajňa stavebného materiálu. V obci Čechy je zariadený obchod z rezivom, ktorý je súčasťou pily Drevona Hornák. Predajňa so železiarskym tovarom a stavebninami je lokalizovaná aj v obci Kolta.

Mapa 2: Čerpanie finančných prostriedkov v mikroregióne Termál v programovom období 2007 – 2013 podľa zamerania projektov

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál (2015), spracované autormi

V obci sú i ďalšie špecializované predajne ako Domáce remeselnícke potreby a stavebniny ako i predajňa kotlov a peliet (drevozroba Štefan Ondrušek). I v ďalších obciach sa nachádzajú špecializované predajne ako napr. predajňa a distribúcia hnojív v obci Hul.

Najkomplexnejšie vybudovanú sieť maloobchodných predajní v združení obcí Termál má obec Podhájska. Služi nielen pre jej obyvateľov ale aj pre návštevníkov termálneho kúpaliska a Wellness centra Aquamarin. Nachádzajú sa tu predajne ako napr. predajňa s chlebom a pečivom, predajňa s obuvou a koženým tovarom, predajňa Koliba - Zázrivá s predajom syra a mliečnych výrobkov, Kvetinárstvo U mamy s predajom aj darčiekov a Bioherb s predajom produktov zdravej výživy a darčiekov. Na termálnom kúpalisku je situovaná cukráreň, stánky s ponukou novín, textilu a suvenírov, 2 stánky so zmrzlinou. Pre potreby domácich obyvateľov ale hlavne návštevníkov slúži stánkový predaj ovocia a zeleniny. Pomerne rozvinutú obchodnú infraštruktúru majú i väčšie obce ako Dolný Ohaj, Veľké Lovce a Kolta.

Zo školských a výchovných zariadení sa vo všetkých obciach mikroregiónu nachádzajú materské školy, ktoré v školskom roku 2014/2015 navštevovalo 270 detí. Základné školy, umiestnené v 10 obciach mikroregiónu (okrem Bardoňova, Čiech a Vlkasu), navštevuje cca 749 žiakov. Medzi školy s najväčším počtom žiakov patrí ZŠ s MŠ v Mani (167 žiakov ZŠ a 48 detí MŠ) a školou s najmenším počtom žiakov je ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským - Alapiskola v Pozbe s 8 žiakmi (tab. 25). Zo všetkých základných škôl je Základná škola v Pozbe s vyučovacím jazykom maďarským, ostatné základné školy sú s vyučovacím jazykom slovenským. Sieť školských zariadení dopĺňa 8 školských jedální a rovnako 8 školských klubov. Súbor výchovno-vzdelávacích zariadení dopĺňa súkromná Základná umelecká škola v Dolnom Ohaji.

Tab. 25 - Počet detí a žiakov vo výchovno-vzdelávacích zariadeniach Združenia obcí Termál

Územie	Počet detí a žiakov v školských zariadeniach							
	materská škola				základná škola			
	šk. rok 2002/03	šk. rok 2003/04	šk. rok 2004/05	šk. rok 2014/15	šk. rok 2002/03	šk. rok 2003/04	šk. rok 2004/05	šk. rok 2014/15
Bardoňovo	21	20	22	11	18	17	14	-
Čiechy	14	16	10	5	-	-	-	-
Dedinka	21	18	11	12	124	118	113	49
Dolný Ohaj	35	34	32	36	202	197	181	121
Hul	18	20	20	23	200	196	197	120
Kolta	31	36	36	24	124	112	117	97
Maňa	49	51	52	48	203	200	202	167
Podhájska	27	31	27	18	40	37	33	31
Pozba	18	18	16	8	65	62	62	8
Radava	21	20	22	20	24	25	25	18
Trávnica	17	23	22	21	154	156	148	87
Veľké Lovce	32	34	34	29	245	238	238	151
Vlkas	*	*	*	15	-	-	-	-
MT spolu	304	321	304	270	1399	1358	1330	846

*nezistený údaj

Zdroj: Obecné úrady Združenia obcí Termál, 2014, *spracované autormi*

Nie všetky obce mikroregiónu majú zabezpečený priamy kontakt so **zdravotnou starostlivosťou** v samotnej obci a teda musia za zdravotnými službami dochádzať do okolitých obcí. Medzi takéto obce patria v mikroregióne obce Pozba, Dedinka a Vlkas. V ostatných obciach zdravotnú starostlivosť zabezpečujú zdravotnícke strediská, ktoré poskytujú v obciach Čiechy, Trávnica a Bardoňovo ambulancie všeobecného lekára, ktorý ordinuje len dvakrát

týždenne a v Bardoňove päťkrát týždenne. V Radave, v Huli, vo Veľkých Lovciach a v Kolte popri lekárovi pre dospelých ordinuje 1 až 3-krát týždeň i lekár pre deti a dorast.

Naproti tomu v obciach Maňa a Dolný Ohaj sú zdravotnícke zariadenia zastúpené zdravotným strediskom s ordináciami všeobecného lekára, detského a zubného lekára. Chorí obyvatelia obce si môžu vyzdvihnúť lieky priamo v lekární v obciach Maňa, Dolný Ohaj, Hul, Kolta. Najkomplexnejšie vybavenie zdravotníckej starostlivosti je v Podhájskej, kde ordinujú štyria lekári (všeobecný lekár pre dospelých, všeobecný lekár pre deti a dorast, stomatológ a gynekológ). Pre potreby obyvateľstva ale i návštevníkov termálneho kúpaliska tu funguje i rýchla zdravotná pomoc a lekáreň. Stanica záchrannej služby je i v obci Kolta, ktorá vykonáva činnosť denne.

V mikroregión Termál je niekoľko **sociálnych zariadení**. Nadregionálneho významu sú Zariadenie sociálnych služieb Baracha pre mentálne postihnutých dospelých s kapacitou 130 lôžok a Zariadenie sociálnych služieb Kamilka v Mani s kapacitou 96 miest, ktorý je umiestnený v neskorobarokovom kaštieli v obci.

Sociálnu a zdravotnú pomoc pre starých a osamelých občanov zabezpečuje aj Dom seniorov v Dolnom Ohaji s kapacitou 39 osôb.

Pre starších a chorých obyvateľov poskytuje opatrovateľské služby obec Veľké Lovce. V obciach Maňa a Radava je pre potreby obyvateľov k dispozícii obecná kuchyňa.

Ubytovacie služby v mikroregión Termál, zamerané hlavne na kúpeľný cestovný ruch, sú pomerne rozsiahle. Návštevníkom je poskytované ubytovanie v hoteloch, penziónoch, v chatách, chalupách a bungalovoch ako aj v kempingoch a vo veľkej miere na súkromí. Okrem strediska cestovného ruchu Podhájska sú poskytované ubytovacie služby vo viacerých obciach Združenia obcí Termál (Čechy, Dolný Ohaj, Maňa, Hul, Radava, Trávnica, Kolta).

Najpestrejšia štruktúra ubytovacích zariadení je Podhájskej. Návštevníkom je poskytované ubytovanie v hoteloch, penziónoch, chatách ale i na súkromí s celkovou kapacitou viac ako 2000 lôžok. Počas celého roka prenocuje v obci viac ako 100 000 návštevníkov s prevahou v letnom období

Jediným oficiálnym hotelom je v mikroregión Termál Hotel Borinka v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska s kapacitou 96 miest. Významné je ubytovanie v penziónoch, kde 22 najväčších penziónov poskytuje 1392 lôžok, z toho 12 v Podhájskej (752 lôžok), 5 v Radave (520 lôžok), 2 v Dolnom Ohaji (50 lôžok), 1 v Kolte (20 lôžok), 1 v Mani (10 lôžok) a 1 v Trávnicí (40 lôžok). K významným ubytovacím zariadeniam tohto typu možno tak v Podhájskej zahrnúť napr. Penzión Andrejka (160 lôžok), Penzión Quatro I., II. III. IV. (140 lôžok), Penzión Energy I. a II. (120 lôžok), Penzión Prima (48 lôžok), Penzión Pulse (45 lôžok), Penzión Mery Ján (45 lôžok), Penzión Dom v záhrade (44 lôžok), Penzión Royal (42 lôžok), Penzión Astra I. a II. (40 lôžok), Penzión U vodníka I., II. a II. (31 lôžok), Penzión Jople (20 lôžok) a Penzión Fialový dom (17 lôžok). Medzi kapacitne najväčšie zariadenia v Radave patrí Penzión Iveta (230 lôžok) a Penzión Lagáň (200 lôžok), ktoré majú charakter hotelových penziónov a menšími zariadeniami sú v Radave Penzión Liska (40 lôžok), Penzión Pohoda (30 lôžok) či Penzión Relax (20 lôžok). V obci Trávnica spĺňa požiadavky penziónu Penzión Kúria (40 lôžok), v Mani je to Penzión Simi (10 lôžok), v Kolte Penzión Radmila (20 lôžok) a v Dolnom Ohaji Penzión One (30 lôžok) a Penzión Michaela (20 lôžok).

Ďalšie možnosti ubytovania sú i v chatkovej osade v 16 bungalovoch s kapacitou 64 lôžok a v Kempingu U sv. Urbana s kapacitou 60 stanov a 30 karavanov s komplexným vybavením v Podhájskej. Novým trendom sa tiež stáva výstavba a predaj bytov v apartmánových domoch, akým sú napr. Apartmány Podhájska s 54 apartmánmi v 1-izbovom a 2-izbovom prevedení.

Kapacita ubytovacích zariadení typu chaty, chalupy a bungalovy predstavuje v mikroregión okolo 397 lôžok, z toho kapacitne dominuje obec Radava (190 lôžok) a obec Podhájska (128 lôžok). Medzi zariadenia daného typu patrí napr. Rekreačné zariadenie Jednota

Čadca v Radave, Chata Sovička v Radave, Chata Pohoda v Podhájskej, Chaloupka Ladislav v Podhájskej, Chata Rema v Trávnici či Rekreačné a vzdelávacie zariadenie Zátisie v Trávnici.

Najväčším počtom a rozmanitosťou **stravovacích zariadení** sa vyznačuje v mikroregióne obec Podhájska, v ktorej sa nachádza napr. Reštaurácia Pulze, Reštaurácia Fontána, Pizzeria Castel či Reštaurácia Jazmín, nachádzajúca sa v areáli termálneho kúpaliska ako aj reštauračné časti jednotlivých penziónov. Okrem Podhájskej sú reštauračné služby poskytované aj v ďalších 6 obciach mikroregiónu. V Mani je to Pizzeria SIMI, v Trávnici Pohostinstvo Lucia, vo Veľkých Lovciach Reštaurácia Podháj, v Kolte Pohostinstvo Slovenská liga a cez víkend aj Reštaurácia u Sedliaka, v Dolnom Ohaji Pizzeria a v Radave penzión Iveta. Z hľadiska celého mikroregiónu je značné zastúpenie pohostinstiev. V každej obci sa nachádza minimálne jedno pohostinstvo a v niektorých i viac napr. v Bardoňove (2), Dolnom Ohaji (Pohostinstvo u Michala a Pohostinstvo Collins), Čechách (Hostinec a bufet pri lyžiarskom vleku), Dedinke (Hostinec M+B, Pohostinstvo a Bistro Fontana). Sieť pohostinných zariadení v Združení obcí Termál dopĺňajú 2 pohostinstvá v obci Hul (Fit club, Pohostinstvo), v Mani je to Hostinec pri kaštieli, vo Vlkase zariadenie Royal Club Vlkas, v Kolte pohostinstvo Slovenská liga. K pohostinským službám patrí v Radave Hostinec TEMPO a hostinec Radava, v Pozbe zariadenie TRIAL a Bufet pri železničnej stanici, v Trávnici Pohostinstvo Lucia a Občerstvenia Šport Club, vo Veľkých Lovciach Pohostinstvo Veronika, Najširšiu a najpestrejšiu štruktúru pohostinných zariadení má Podhájska, kde okrem 2 pohostinstiev sa nachádzajú Piváreň Cobra a Denný bar Slniečko. Štruktúru pohostinných zariadení v mikroregióne Termál spestrujú Vináreň Cabernet vo Veľkých Lovciach, verejná jedáleň AGRO Žitava v Mani, Espresso Mária a Pizzeria SIMI ako aj Internetová kaviareň v Dolnom Ohaji a Záhradná piváreň v Huli, atď.

Pre **kultúrnu a záujmovú činnosť** obyvateľov mikroregiónu sú v obciach mikroregiónu využívané kultúrne domy, nachádzajúce sa v každej obci (okrem Bardoňova). Zariadenia tohto typu slúžia tiež pre spoločenské aktivity napr. zábavy, posedenia so staršími, vystúpenia detí atď. Činnosť v nich vyvíjajú najmä kluby dôchodcov a kluby mladých, športové kluby. Pri mnohých kultúrnych domoch funguje knižnica, resp. v nich sídli obecný úrad. Sieť kultúrnych zariadení dopĺňajú amfiteátre v Podhájskej, v Mani a v Huli, múzeá v Mani a vo Veľkých Lovciach. Z cirkevných kultúrnych zariadení sú vo všetkých obciach umiestnené kostoly, v zastúpení 15 rímsko-katolíckych kostolov a 5 evanjelických kostolov (Maňa, Veľké Lovce, Pozba, Bardoňovo, Vlkas). V obci Bardoňove je to rímsko-katolícky kostol sv. Bartolomeja z r. 1733 a kostol reformovanej kresťanskej cirkvi z r. 1909. Barokový rímsko-katolícky kostol Sv. Petra a Pavla z roku 1735 je v obci Čechy. Cirkevné zariadenia v obci Dedinka zastupuje neskorobarokový rímsko-katolícky kostol Panny Márie z roku 1784 a dve kaplnky, z ktorých jedna je postavená v barokovom slohu a pochádza z 18. stor. Kultúrnu vybavenosť obce Dolný Ohaj dopĺňa baroková kaplnka z polovice 18. stor. a barokový rímsko-katolícky kostol Sv. rodiny z r. 1873. V r. 2003 pribudla k cirkevným kultúrnym zariadeniam novodobá kaplnka blahoslavennej sestry Zdenky, v ktorej sa nachádzajú relikvie I. a II. stupňa. V obci Hul je významný neobarokový kostol Ružencovej panny Márie s barokovými obrazmi z r. 1863. V obci Maňa cirkevné stavby tvoria dva rímsko-katolícke kostoly - Rímsko-katolícky kostol Sedembolestnej Panny Márie a Rímsko-katolícky kostol Panny Márie Lurdskej ako aj Kostol reformovanej kresťanskej cirkvi. I v obci Veľké Lovce sa popri barokovom rímsko-katolíckom kostole z r. 1907 nachádza kostol reformovanej cirkvi z r. 1882. Kostol reformovanej kresťanskej cirkvi a 2 kaplnky rímskokatolíckej cirkvi dopĺňajú cirkevné stavby v obci Pozba. V obci Podhájska sú tiež dva rímsko-katolícke kostoly - kostol Narodenia Panny Márie z r. 1904 a kostol Nanebovzatia Panny Márie z r. 1906. V Trávnici sa nachádza barokový rímskokatolícky kostol Najsvätejšej Trojice postavený v období rokov 1729-1741. Ku kultúrnym zariadeniam obce Vlkas patrí pôvodne barokový rímsko-katolícky kostol sv. Jána Krstiteľa z r. 1722 a kalvínsky kostol z r. 1910. Dominantou obce Kolta je rímsko-katolícky kostol Nepoškvrneného počatia Panny Márie. V centre obce Radava je vybudovaný farský kostol sv. Cyrila a Metoda z r.

1970 a nachádza sa tu i starší rímsko-katolícky kostol z r. 1767 zasvätený Duchu Svätému.

Kultúrnu vybavenosť jednotlivých obcí dopĺňajú cintoríny s domami smútku a množstvo drobných sakrálnych stavieb (kríže, božie muky, kaplnky, sochy svätých) v intravilánoch a extravilánoch obcí.

Územie Združenia obcí Termál disponuje viacerými svetskými kultúrnymi pamiatkami (kaštiele, kúrie), ktorých stavba je v rôznom technickom stave a tiež sú využívané pre rôzne účely - od ubytovacích, stravovacích, sociálnych zariadení až po kultúrne zariadenia. Mnohé kaštiele a kúrie chátrajú a potrebovali by rekonštrukciu, aby toto kultúrne dedičstvo bolo v území zachované.

Športové zariadenia v mikroregióne Termál umožňujú rozvoj klasických športov najmä futbalu. V území je k dispozícii 13 športových areálov, ktoré sú umiestnené v každej obci a ich súčasťou je práve futbalové ihrisko. Rozsiahlejší športový areál s ihriskami je vybudovaný v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska, kde sú jeho súčasťou aj tenisové kurty. Možnosti tenisového vyžitia poskytujú aj tenisové kurty s umelým povrchom a osvetlením v Trávnici, Dolnom Ohaji, vo Veľkých Lovciach, v Čechách, v Mani a v Kolte. Súbor športových zariadení dopĺňajú posilňovne v Radave, Mani, Huli a v Dolnom Ohaji.

Zatiaľ jediným kúpaliskom je v mikroregióne Termálne kúpalisko Podhájska. Na báze termálnej silne mineralizovanej vody bolo v roku 1973 v Podhájskej vybudované termálne kúpalisko, ku ktorému pribudlo v roku 2012 Wellness centrum Aquamarin. V súčasnej dobe je komplex termálneho kúpaliska tvorený počas letnej sezóny 10 bazénmi, z ktorých majú 4 bazény geotermálnu vodu s teplotou do 40 °C (sedací bazén, detský bazén, rekreačný bazén – predný, oddychový bazén) a 6 bazénov využíva obyčajnú úžitkovú vodu s teplotou do 36 °C (dojazdový bazén s vodným toboganom, detský bazén, plavecký bazén, neplavecký bazén, ochladzovací bazén, relaxačný bazén). Súbor vodných atrakcií dopĺňajú prírodné solárium. Počas zimnej sezóny je k dispozícii relaxačno-rekondičný komplex zahŕňajúci hydromasážne vane, vane s geotermálnou vodou, masáže v sprchovacom kúte, saunu či solárium. Návštevníci môžu využiť v tomto období 3 bazény (sedací bazén, detský bazén a ochladzovací bazén) s teplotami 18 - 40 °C. Wellness centrum Aquamarin tvorí vnútorný bazénový svet, vonkajší bazénový svet a vitálny svet. Vnútorný bazénový svet pozostáva z 5 bazénov (rekreačný bazén, integrovaný vírivý bazén, vírivý bazén, detský bazén a turecký bazén) s úžitkovou vodou s teplotou 32 až 36 °C. Vonkajší bazénový svet zahŕňa 2 bazény s termálnou vodou s teplotami 32-39 °C (relaxačný termálny bazén a detský termálny bazén) a 2 bazény s úžitkovou vodou (ochladzovací bazén a bio bazén). Súčasťou vonkajšieho bazénového sveta je aj sauna a Kneippov kúpeľ so striedavým kúpeľom nôh v studenej a horúcej vode, slúžiaci na lepšie prekrvenie dolných končatín a na stimuláciu krvného obehu či podporu imunity. Vitálny svet ponúka niekoľko druhov sáun (fínska, bio), inhalácií (solná, bylinková), kúpeľov (ochladzovací, morský) ako aj ďalšie atrakcie.

Špecifikom v mikroregióne je lyžiarsky vlek v obci Čechy, využívaný nielen obyvateľmi obce ale i jej širším zázemím, ktorý sa tak môže stať významnou doplnkovou aktivitou návštevníkov mikroregiónu Termál v zimnej sezóne.

Ponuku poskytovaných **služieb** tvoria v mikroregióne Termál výrobné a opravárenské služby a nevýrobné služby. Ich rozmiestnenie je v území veľmi nerovnomerné, pričom najväčšiu koncentráciu sledujeme v obciach Dolný Ohaj, Veľké Lovce či Radava. Medzi výrobnými a opravárenskými službami sú najvýraznejšie zastúpené stolárstvo a tesárstvo (Dolný Ohaj, Hul, Maňa), elektroinštalačné (Dedinka, Vlkaš), vodoinštalátorske, plynárske a kúrenárske práce (Dedinka, Hul, Maňa), vzduchotechnika (Hul), maliarstvo a natieračstvo (Dolný Ohaj, Hul, Maňa), montážne plynu, vody a kúrenia a autoservisy (Hul, Maňa). Ponuku dopĺňajú klampiarske (Hul, Dedinka), zväračské (Dolný Ohaj, Vlkaš), stavebné (Hul, Vlkaš, Maňa), murárske (Hul, Vlkaš, Maňa), drevárske (Hul) a zemné práce (Bardoňovo). V oblasti

nevýrobných služieb majú významné postavenie dopravné služby (Vlkas), kadernícke služby (Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Maňa), kozmetika (Hul, Maňa), viazanie vencov (Dedinka) a iné.

Sociálnu vybavenosť v obciach dopĺňa pošta s poštovou bankou (Dolný Ohaj, Kolta, Maňa, Bardoňovo, Dedinka, Podhájska, Pozba, Trávnica, Veľké Lovce, Vlkas, Radava).

Z administratívnych zariadení je v každej obci obecný úrad a v niektorých obciach sa nachádza aj matrika (Bardoňovo, Kolta, Hul, Maňa, Dolný Ohaj, Podhájska, Pozba, Trávnica, Veľké Lovce, Vlkas, Radava).

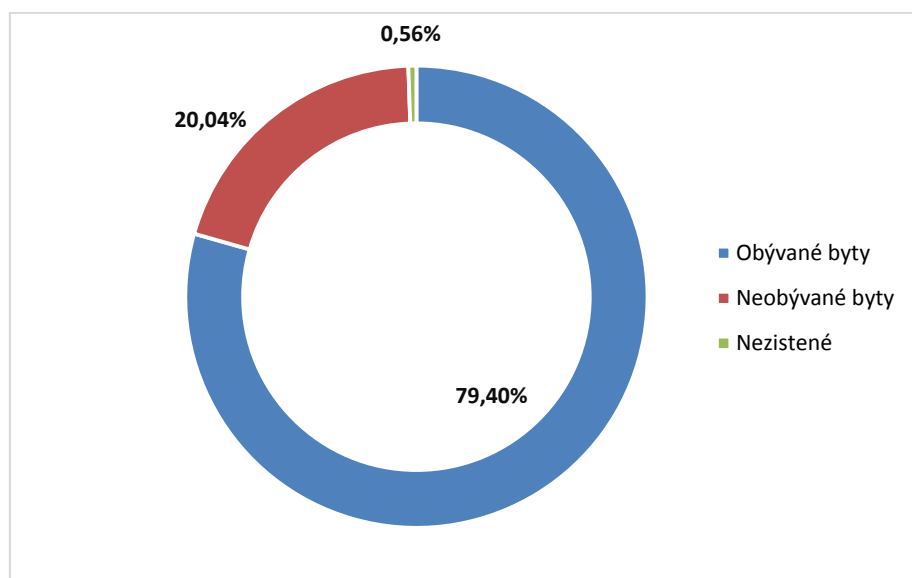
Pre potreby obce Trávnica slúži i zbor protipožiarnej ochrany. V obci Podhájska sú pre domáce obyvateľstvo a turistov umiestnené 2 bankomaty a 1 zmenáreň.

V obci Podhájska je ako vo významnom stredisku cestovného ruchu zriadená informačná kancelária, ktorá uľahčuje pobyt návštevníkom. Poskytuje informácie nielen o areáli kúpaliska, možnostiach ubytovania ale i o zaujímavostiach a atraktivitách mikroregiónu Termál.

Z ostatných služieb je v obci Dedinka pracovňa.

S vývojom počtu obyvateľov a stabilizáciou obyvateľstva úzko súvisí aj **domový a bytový fond**. Podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 bol v mikroregióne Termál bytový fond tvorený 5 533 bytmi, z nich jedna pätina (20,04 %, tzn. 1109) je neobývaných (graf 14). V obciach sa tento podiel pohybuje od 14,40 % vo Vlkase po 39,18 % v obci Čechy. Jedna tretina bytového fondu je neobývaná v obci Dedinka. Viac ako jednu štvrtinu neobývaného bytového fondu majú obce Bardoňovo (27,69 %), Radava (26,59 %), Trávnica (24,87 %) a Pozba (24,89 %). Najviac využitý domový fond je v obciach Dolný Ohaj (87,10 %), Podhájska (86,82 %) a Hul (86,29 %).

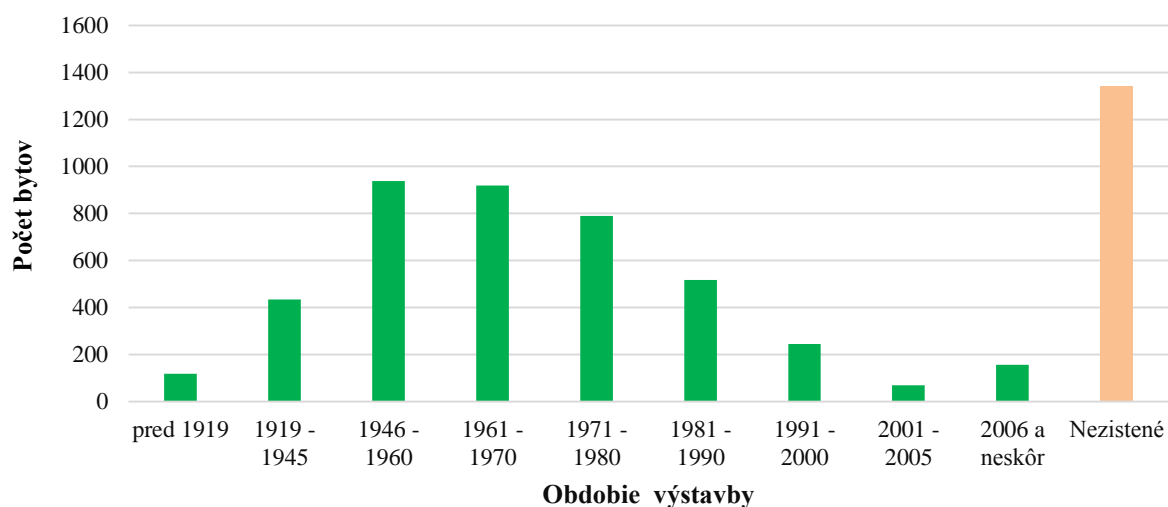
Graf 14 - Využitelnosť bytového fondu Združenia obcí Termál v roku 2011

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

Podľa obdobia výstavby sa v mikroregióne Termál nachádzajú domy rôzneho veku. Výstavbu domov z obdobia pred druhou svetovou vojnou evidujeme u 119 bytov. Hlavná výstavba bytového fondu začala v povojnovom období a trvala do 80. rokov minulého storočia, kedy bola postavená viac ako polovica bytov (2647 bytov, tzn. 47,84 %) mikroregiónu. Od tohto obdobia nastáva pokles vo výstavbe, pričom v rokoch 1981 - 1990 pribudlo 518 bytov a v ďalších rokoch 1991 - 2000 bolo postavených 245 bytov. V období rokov 2001 - 2011 bolo postavených 226 bytov. V prípade 1344 bytov vek výstavby nebol zistený (graf 15).

Graf 15 - Vývoj bytového fondu v Združení obcí Termál (r. 2011)

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2011, *spracované autormi*

1.1.5.2 Technická a environmentálna infraštruktúra

Dopravnú infraštruktúru územia charakterizuje absencia hlavných dopravných tepien Slovenska. Významnými komunikačnými osami sú preto cesty I. a najmä II. triedy.

Južnou časťou mikroregiónu v smere západ - východ, cez územie Kolty, prechádza dopravná komunikácia I/75 spájajúca Nové Zámky a Šahy smerom do Maďarska.

Z ďalších dopravných ciest sú v mikroregióne zastúpené cesty II. a III. triedy. Centrálnou časťou územia mikroregiónu vedie, v smere zo západu na východ, cesta II/580 Šurany - Kalná nad Hronom, prepájajúca cestu I/75 Nové Zámky - Šaľa a cestu I/51 Nitra - Levice. V severojužnom smere vedie južnou časťou územia cez obec Kolta cesta II/589 Chotín - Kolta, prepájajúca cestu I/64 Komárno - Nitra a cestu I/75 Nové Zámky - Šahy. Západným okrajom mikroregiónu prechádza cez obce Maňa, Hul a Dolný Ohaj cesta II/511 Dvory nad Žitavou - Vráble.

Sieť dopravných komunikácií dopĺňajú cesty III. triedy, pomocou ktorých sa obce napájajú na komunikačné ťahy.

Popri miestnych obslužných a zberných komunikáciách sú nie vždy vytvorené podmienky pre bezpečný pohyb chodcov, preto sa pre zlepšenie situácie uvažuje v mnohých obciach mikroregiónu s dostavbou a rekonštrukciou chodníkov a miestnych komunikácií.

Významným rysom územia je železničná trať. Územím v smere západ-východ prechádza cez obce Podhájska, Radava a Pozba železničná trať č. 150 spájajúca Nové Zámky - Zvolen. Cez obec Maňa sa mikroregión napája na železničnú trať č. 151 Šurany - Zlaté Moravce.

Obce mikroregiónu trpia nedostatkom spojov SAD, ktoré sú potrebné najmä pre zabezpečenie dochádzky do škôl a dennej dochádzky do zamestnania vo viacsmyšných prevádzkach.

Energetickú infraštruktúru charakterizuje v mikroregióne vybudovaná elektrická, plynovodná a vodovodná sieť.

Väčšina obcí mikroregiónu je zásobovaná elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 266 Nové Zámky - Levice. Obce v západnej časti mikroregiónu - Hul, Dolný Ohaj a Maňa sú zásobované elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 248 Nové Zámky - Zlaté Moravce a najjužnejšia časť mikroregiónu, prostredníctvom obce Kolta, je zásobovaná elektrickou energiou zo vzdušného vedenia č. 251 Nové Zámky - Želiezovce.

Zásobovanie pitnou vodou zabezpečuje v mikroregióne vodovodná sieť napojená na skupinový vodovod v Gabčíkove. Východné obce mikroregiónu - Dedinka, Bardoňovo a Pozba vytvárajú vzájomne jeden vodovod. V obci Dedinka je vybudovaný vodojem 2x250 m³, ktorý slúži ako akumulácia pre všetky tri obce. Zdrojom vody je skupinový vodovod Gabčíkovo. Severozápadná časť mikroregiónu je cez obec Maňa a prostredníctvom nej aj obec Hul napojená na vodovodnú sieť z Černíka a najjužnejšia časť, v zastúpení Kolty, je zásobovaná pitnou vodou z diaľkovodu Kolta - Štúrovo. Centrálné obce mikroregiónu - Podhájska, Radava, Dolný Ohaj a Trávnica sú zásobované pitnou vodou zo skupinového vodovodu Šurany - Podhájska - Trávnica. Obec Veľké Lovce má zabezpečenú pitnú vodu z čerpacej stanice s akumuláciou Veľké Lovce, ktorá je súčasťou vodovodného systému Nové Zámky - Levice a tvorí spojovací článok medzi čerpacou stanicou Nové Zámky a vodojemom Kolta. Obec Čechy je napájaná na pitnú vodu prostredníctvom diaľkovodu Jelka - Šahy.

Vybavenosť mikroregiónu plynovodnou sieťou je na veľmi dobrej úrovni, čo potvrdzuje aj plynifikácia všetkých obcí. Primárnym zdrojom zemného plynu obcí je distribučný VTL (vysokotlakový) plynovod Bánov- Gbelce - Štúrovo, na ktorý sú napojené VTL (vedľajšie vysokotlakové) plynovody - Veľké Lovce (pre obec Veľké Lovce), Kolta (pre obec Kolta) a Šurany - Maňa - Vráble (pre ostatné obce mikroregiónu).

V oblasti informačnej infraštruktúry majú obce Združenia obcí Termál vybudované telekomunikačné siete s digitálnymi ústredňami, miestnym rozhlasom, v obciach je zabezpečený televízny signál, káblová televízia, internet a pošta

Miestny rozhlas využívajú obce mikroregiónu pre obecné oznamy ale slúžia tiež na reklamné účely, predovšetkým pri predajných akciách realizovaných v obciach. V mnohých obciach boli tieto zariadenia rekonštruované avšak v niektorých obciach sú používané zastarané rozhlasové ústredne a rozhlasové reproduktory, ktoré prestávajú byť vyhovujúce z hľadiska modernej prevádzky a nákladnej údržby, a preto je potrebné ich rekonštruovať.

Všetky obce mikroregiónu majú zavedený na obecnom úrade internet. V obci Dolný Ohaj je obyvateľstvu k dispozícii aj internetová kaviareň. Rovnako všetky obce majú vlastné oficiálne internetové stránky.

Káblovou televíziou sú v mikroregióne vybavené v súčasnosti iba tri obce - Veľké Lovce, Hul a Kolta. Využívané sú na obecné oznamy a správy ako i na sprostredkovanie obecných aktivít a podujatí.

Pošta je okrem obcí Čechy a Vlkaš umiestnená v ostatných 11 obciach mikroregiónu.

Environmentálna infraštruktúra mikroregiónu je bližšie charakterizovaná prostredníctvom kanalizačnej siete a spôsobu nakladania s odpadmi. Kanalizačná sieť je v obciach mikroregiónu nepostačujúca. Zastúpená je iba čiastočne vybudovanými kanalizáciami v obciach Podhájska, Bardoňovo a Veľké Lovce. V obci Veľké Lovce je vybudovaná splašková kanalizačná sieť s dĺžkou 5 373 m s čistením odpadových vôd v samostatnej čistiarni odpadových vôd (ČOV) Veľké Lovce. Vyčistené odpadové vody sú následne vypúšťané do Lovčianskeho potoka. Čiastočne vybudovanú kanalizáciu má tiež Bardoňovo, ktorého dĺžka kanalizačnej siete dosahuje 3 172 m a Podhájska s kanalizačnou sieťou dlhou 4000 m. V súčasnosti sa obce pripravujú, po získaní potrebných finančných prostriedkov, na dostavbu kanalizačných sietí ako i ČOV.

Ostatné obce využívajú na odpadové vody z domácností vybudované septiky, ktoré však nie vždy vyhovujú príslušným technickým normám a v dôsledku uvedeného stavu dochádza k úniku splaškových vôd do podzemia a tým aj k znečisťovaniu podzemných vôd.

V rámci ďalších obcí sú spracované projekty kanalizácií spolu s ČOV. Na výstavbu niektorých kanalizácií sú už vydané i stavebné povolenia. Rozpracovaný je projekt spoločného odkanalizovania „Región Podhájska“, v ktorom sú zahrnuté obce Podhájska, Trávnica, Pozba, Radava, Beša, Jesenské údolie, Iňa a Lula. Ďalším pripravovaným projektom je výstavba kanalizácie a čističky odpadových vôd pre obce Dolný Ohaj, Hul, Vlkaš, Maňa, Kmeťovo

a Úľany nad Žitavou s odvedením z týchto obcí do verejnej kanalizácie a čističky odpadových vôd mesta Šurany. Obec Čechy sa pre zlepšenie svojho životného prostredia plánuje zapojiť do výstavby kanalizácie a ČOV spolu s obcami Semerovo, Branovo, Bešeňov a Dvory nad Žitavou. Taktiež obec Dedinka plánuje vybudovanie kanalizácie s napojením sa na ČOV v Bardoňove. Projekčne je na odkanalizovanie a výstavbu ČOV pripravená tiež obec Kolta.

Na základe rôznych druhov odpadov vyprodukovaných či už obyvateľmi alebo organizáciami sa uskutočňuje i rôzne nakladanie s odpadmi. Vo všetkých obciach prebieha separovaný zber odpadu so zberovým dvorom v Palárikove. Obce mikroregiónu sú členmi Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s odpadom so sídlom v Palárikove, ktorého cieľom je zhodnocovať a využívať biologicky rozložiteľný komunálny odpad a opätovne ho využívať. Tuhý komunálny odpad je v mikroregióne vyvážený na regionálnu skládku TKO Kolta. Mnohé obce prevádzkujú aj ďalšie spôsoby nakladania s odpadmi ako napr. kompostovanie rastlinného odpadu (Maňa, Trávnica, Podhájska), prípadne plánujú výstavbu takýchto zariadení (Dolný Ohaj, Dedinka) a pod.

1.1.6 CESTOVNÝ RUCH

Územie mikroregiónu Termál má predpoklady pre rozvoj rôznych foriem cestovného ruchu, ktoré vychádzajú zo spôsobilosti územia poskytnúť vhodné podmienky pre jeho rozvoj a ktoré robia dané územie prítiažlivým a atraktívnym pre návštevníkov a rekreantov. Z hľadiska regionalizácie cestovného ruchu zaraďujeme mikroregión do nitrianskeho regiónu s rekreačným centrom nadregionálneho významu v Podhájskej.

Prostredníctvom výskytu geotermálnych vôd sa územie postupne stáva významnou rekreačnou oblasťou nielen pre návštevníkov Nitrianskeho samosprávneho kraja a Slovenska, ale aj Česka, Poľska, Nemecka a Maďarska. Týždenník Trend označil Termálne kúpalisko Podhájska už v roku 2006 ako 5. najatraktívnejšie miesto Slovenska (po lokalitách: Kúpalisko Veľký Meder, Tatrallandia Liptovský Mikuláš, Aquapark Bešeňová a Aquacity Poprad) s 545 000 návštevníkmi za rok, v roku 2009 bolo na 3. mieste s 560 000 návštevníkmi. V roku 2013 sa v rebríčku najatraktívnejších termálnych kúpalísk a aquaparkov na Slovensku na základe tržieb umiestnilo dokonca na 4. mieste.

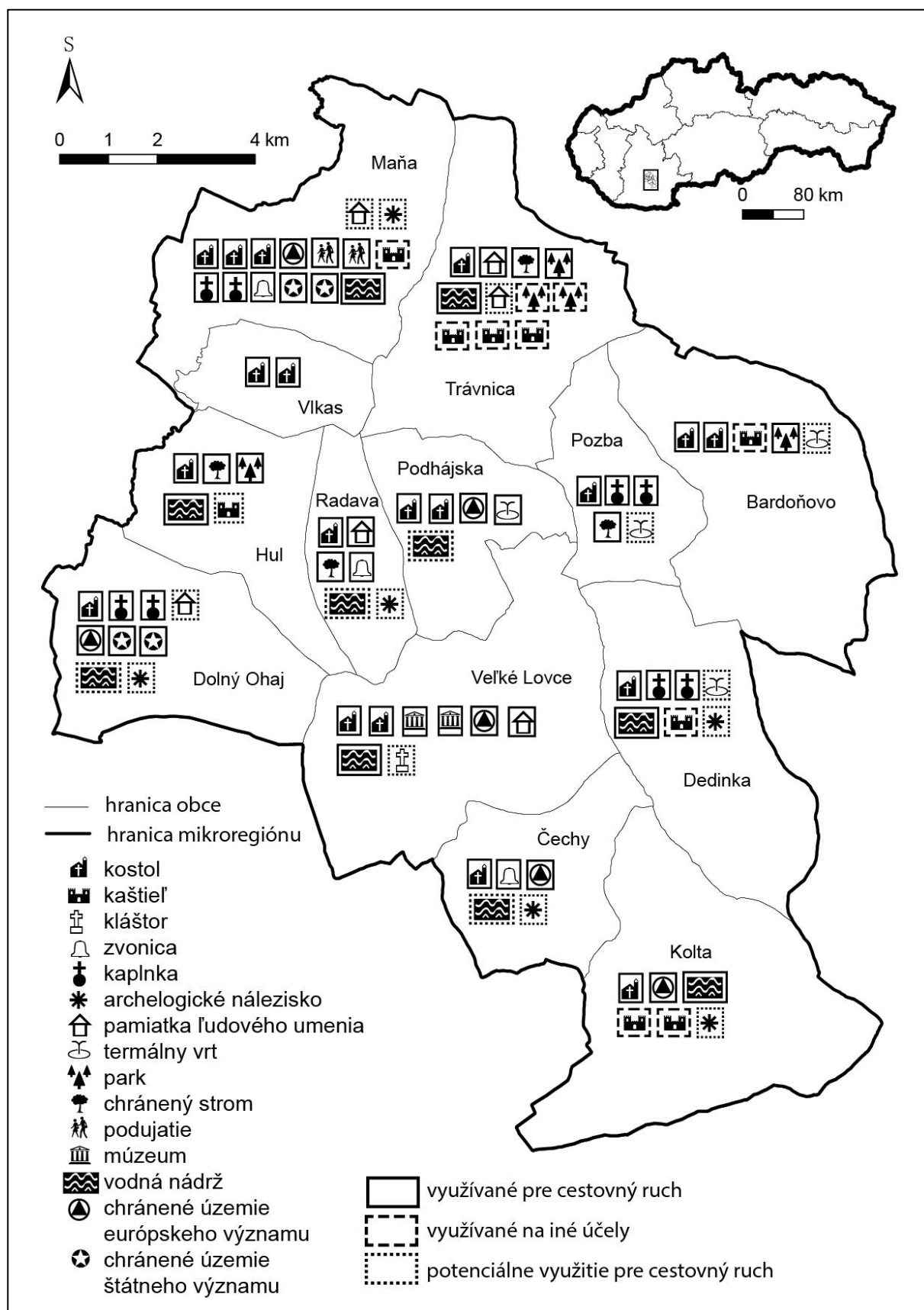
Lokálne bohatstvo mikroregiónu Termál dokumentuje mapa 3.

Skupina lokalizačných predpokladov zahŕňa tú časť predpokladov cestovného ruchu, ktoré v potenciálnej rovine určujú miesta výskytu cestovného ruchu. Tradične sa členia na dve skupiny - prírodné predpoklady a kultúrno-historické predpoklady. K činiteľom vyjadrujúcim kvalitatívnu stránku prírodných predpokladov zaraďujeme reliéf, klímu, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo ako aj chránené územia.

Mikroregión Termál má nasledujúce prírodné predpoklady rozvoja:

- rovinný reliéf riečnych terás Žitavskej a Nitrianskej nivy a zvlnený pahorkatinný reliéf Hronskej pahorkatiny vhodný na nenáročnú turistiku a cykloturistiku,
- veľmi priaznivé klimatické podmienky vďaka teplej a prevažne teplej nížinnej klíme najmä na letnú rekreáciu,
- spleť sietí menších vodných tokov (Liska, Trávnický potok, Lovčiansky potok, atď.),
- vodné nádrže slúžiace pre účely športového rybolovu a chovu rýb (Trávnica I., Trávnica II., Jasová, vodná nádrž na Dolinskom potoku v Mani, Slanica v Radave a ďalšie),
- lesné komplexy spolu s rozptýlenou zeleňou,
- stepná fauna v rámci 16 poľovníckych revírov,
- chránené územia štátneho i európskeho významu (Prírodná rezervácia Žitavský luh, Prírodná pamiatka (PP) Potok Chrenovky, PP Meander Chrenovky, PP Rieka Žitava,

Mapa 3: Lokálne bohatstvo mikroregiónu Termál

Zdroj: Oremusová, Kramáreková, Žoncová, Dubcová, 2016 (terénny výskum 2014 - 2015)

- chránený 200-ročný dub cerový „Tankošský cer“ v Pozbe, chránených 9 líp malolistých „Lipy pri Radave“ a 24 chránených líp malolistých „Biela samota“ v Trávnici; chránené územia európskeho významu - Krivé hrabiny, Ludinský háj, Osmíny, Bagovský vrch, chránené vtáčie územia Žitavský luh a Dolné Považie).

Kultúrno-historické predpoklady mikroregiónu Termál predstavujú:

- sakrálné pamiatky (kláštor paulínov vo Veľkých Lovciach, kostoly, kalvárie, sochy svätých, božie muky),
- regionálne pútnické miesto (Studnička v Pozbe),
- svetské pamiatky (kaštieľ Kelecsényovcov v Bardoňove, tri kaštiele v Trávnici - kaštieľ Baloghovcov, kaštieľ Ladislava Barlanghiho a kaštieľ Rudnyianszkyh), kúria Liphayovcov v Trávnici, kaštieľ v Huli, kaštieľ v Mani),
- archeologické náleziská (Bronzová pani v Dedinke),
- prvky ľudovej architektúry (ľudové domy v Radave, vo Veľkých Lovciach, vínné pivnice - hajlochy v Mani, Radave, Trávnici),
- technické pamiatky (veterná studňa v Trávnici, vodný mlyn v Dolnom Ohaji),
- pamätné izby v podobe obecných múzeí (Maňa, Veľké Lovce),
- zachovávaná remeselná výroba (paličkovanie, košíkárstvo, výroba keramiky, sviečok, šúpolkovanie a pod.),
- kultúrne tradície a podujatia (Slávnosti ľudových remesiel v Podhájskej, rezbárske sympóziu v Mani),
- folklór (Požitavské folklórne slávnosti Maňa),
- výstavy vín, ovocia a zeleniny (Maňa, Dolný Ohaj, Radava).

Z **prírodných predpokladov** cestovného ruchu je najvýznamnejší výskyt geotermálnych minerálnych vôd. Centrálna obec mikroregiónu Termál - Podhájska je svojimi termálnymi vodami atraktívna pre návštevníkov počas celého roka. Na báze termálnej silne mineralizovanej vody funguje od roku 1973 Termálne kúpalisko v Podhájskej, ktoré bolo v r. 2012 doplnené o Wellness centrum Aquamarin.

Návštevník počas celého rekreačného pobytu môže aktívne využívať svoj voľný čas. Z prírodného hľadiska je územie mikroregiónu svojím vzhľadom a charakterom priamo predurčené pre rozvoj cykloturistiky a turistiky. V území mikroregiónu sú prostredníctvom spoločného projektu združených obcí vytyčované cykloturistické trasy s príslušným značením.

Neoddeliteľnou súčasťou prostredia sú **kultúrno-historické predpoklady**. Historickú hodnotu územia mikroregiónu a jeho osídlenie v dávnej minulosti potvrdzujú viaceré archeologické náleziská. Za najvýznamnejšie je považované nálezisko mohyly z obdobia 13. stor. p. n. l. v Dedinke s viacerými hrobmi, pričom v jednom z nich, v hrobe mladej, asi 20-ročnej, ženy sa popri keramike našlo okolo sto bronzových ozdôb so symbolmi slnka, mesiaca a meča, ktoré boli vytvorené podľa mykénskych vzorov. Ďalšie zaujímavé archeologické náleziská nachádzame tiež v obci Čechy, Pozba, Maňa, Kolta a Radava.

Zo sakrálnych pamiatok medzi najzaujímavejšie patria barokový kláštor paulínov s fragmentmi nástenných malieb v refektári a ruiny barokového kostola paulínskeho kláštora s fragmentmi nástenných malieb od J. Bergla z r. 1776 v Mariánskej Čeladi vo Veľkých Lovciach, ktoré sú zapísané do zoznamu kultúrnych pamiatok Slovenska. Obe stavby sú však značne narušené a vyžadujú si podstatné rekonštrukčné práce. K ďalším zaujímavým sakrálnym stavbám patria barokové rímsko-katolícke kostoly a stavebne mladšie kostoly reformovanej cirkvi v príslušných obciach. Súbor sakrálnych pamiatok dopĺňajú barokové kaplnky v Dedinke, Radave a v Dolnom Ohaji a novodobá kaplnka blahoslavenej sestry Zdenky v Dolnom Ohaji.

Ďalej sú to zvonice v obciach Čechy, Maňa a Radava a hnutelné kultúrne pamiatky, napr. sochy, kríže a plastiky v Kolte, Trávnici a v Mani zapísané do zoznamu kultúrnych pamiatok.

Zo svetských pamiatok majú v mikroregióne najväčší historický význam kaštiele s parkami, ktoré sa nachádzajú v piatich obciach mikroregiónu. Sú to národné kultúrne pamiatky. Medzi najzachovalejšie patria 3 kaštiele v Trávnici - kaštieľ Baloghovcov (niekedy uvádzaný ako Tarischov kaštieľ), kaštieľ Ladislava Barlanghyho (uvádzaný aj ako Sömzeho kaštieľ) a kaštieľ Rudnyianszkych. Kaštieľ Baloghovcov je klasicistická, niekoľkokrát prestavaná stavba. Donedávna tu bol umiestnený Odborný detský liečebný ústav. Patril mestu Šurany, ktoré jeho prevádzku v roku 2012 zrušilo a budovu s príľahlým parkom v roku 2014 predalo. Kaštieľ Ladislav Barlanghyho sa nachádza v západnej časti obce Trávnica smerom na Maňu. Po znárodnení objekt slúžil do roku 1987 ako škola. V roku 1988 budovu v zdevastovanom stave a tiež znehodnotený park kúpila súkromná osoba, ktorá ho zrekonštruovala do súčasnej podoby. Celková rekonštrukcia objektu bola dokončená v roku 2006. V areáli kaštieľa rastú mnohé vzácne dreviny ako platan javorolistý, ginko dvojľaločné, ľaliovník tulipánokvetý. Neskorobarokový kaštieľ Rudnyianszkych sa nachádza uprostred obce Trávnica a patril Baloghovcom. Od roku 1916 sa jeho vlastníkom stal Ján Rudnyianszky. Nedávno, v rámci reštitúcií ho získali potomkovia rodiny Rudnyianszkych, ktorí ho v minulom roku predali. Dnes je majiteľkou Mgr. Eva Girelli, ktorá kaštieľ opravuje.

Ďalšími technicky vyhovujúcimi stavbami sú neskorobarokový kaštieľ z pol. 18. stor. v Mani, využívaný ako Zariadenie sociálnych služieb Kamilka a neobarokový kaštieľ Kelecsényiovcov z 18. stor. v Bardoňove. Rekonštrukciu si vyžaduje historicky hodnotný barokový kaštieľ zo začiatku 19. stor. v Huli s rozsiahlym parkom s cudzokrajnými rastlinami a klasicistický Mészárosovský kaštieľ z r. 1905 (v súčasnosti v súkromnom vlastníctve) v Kolte. Skupinu svetských pamiatok dopĺňajú kúrie, ktoré zastupuje neoklasicistická kúria Liphayovcov v Trávnici a Kürtyho kúria – renesančno-barokový kaštieľ zo začiatku 18. stor. v Kolte. Zaujímavé sú aj technické pamiatky, medzi ktoré je zaradovaný vodný mlyn z 30. rokov 19. stor. v miestnej časti Gedra v Mani, ako aj kamenný barokový oblúkový most, veterná studňa a funkčná ručná striekačka vyrobená vo Viedni v r. 1882 v Trávnici.

Osobitosti architektúry dokumentujú v mikroregióne ľudové domy, ktoré sú svojím zariadením a osobitým stavebným riešením atraktívne predovšetkým pre návštevníkov z iných regiónov a zo zahraničia. Zachovalé sú najmä ľudové domy postavené technikou nabíjanej hliny alebo z nepálených tehál z konca 19. stor. v obciach Radava, Veľké Lovce a Trávnica. Ich štruktúru dopĺňajú v nadväznosti na tradičnú a kvalitnú vinársku výrobu vinohradnícke pivnice tzv. hajlochy, postavené rovnakou technikou. Rozšírené sú predovšetkým v Radave, Mani, Trávnici a vo Veľkých Lovciach.

Niektoré obce prezentujú svoj historický vývoj, tradície ako s spôsob života svojich obyvateľov zriadením miestnych múzeí, napr. obec Maňa, v ktorej je etnografické múzeum a obec Veľké Lovce, v ktorej je obecné múzeum. Múzeum je tvorené tromi časťami, kde v prvej časti sú expozície zamerané na život predkov z prvej polovice minulého storočia. Druhá časť pozostáva z náradia, ktoré sa používalo v poľnohospodárstve ako aj pri vykonávaní remesiel. V tretej časti sú uložené písomnosti, fotodokumentácie a maketa bývalého kostola a kláštora pavlínov z Mariánskej Čelade. V obci bolo tiež zriadené Jozefom Galbavým aj súkromné múzeum Dom ľudového bývania, prezentujúce pôvodnú ľudovú architektúru obce Veľké Lovce.

S kultúrno-historickými predpokladmi úzko súvisia aj kultúrne podujatia vychádzajúce z historickej tradície územia. Medzi podujatia na regionálnej báze patria púte. Známym religióznym miestom spätým s kultom Panny Márie je v mikroregióne Svätá studnička v Pozbe, kde sa podľa legendy zjavila Panna Mária. Nachádzajú sa tu dve kaplnky, Lurdská jaskyňa so sochou Lurdskej Panny Márie a Kalvária. Z ďalších podujatí sú zaujímavé Požitavské folklórne slávnosti v Mani (jún), výstavy ovocia a zeleniny v Dolnom Ohaji, Radave, Dedinke

a v Kolte, Požitavská výstav vín v Mani, vystúpenia mládežníckych speváckych zborov v Mani, slávnosti ľudových remesiel v Podhájskej a iné.

Nemenej zaujímavé sú v mikroregióne aj zachovávané tradície a remeslá ako paličkovanie, maľovanie na sklo, pieskovanie na sklo, výroba bábik zo šúpolia, košíkárstvo, výroba medovníčkov, gravírovanie, výroba keramiky či výroba sviečok, ktoré by mohli podporiť rozvoj vidieckej turistiky v území v obciach ako napr. Dedinka, Radava, Pozba, Kolta, Veľké Lovce a i.

Prvoradé postavenie v **materiálno-technickom vybavení** (realizačné predpoklady) územia zaujíma Termálne kúpalisko Podhájska vybudované na báze geotermálnej silne mineralizovanej vody už v roku 1973, ku ktorému pribudlo v roku 2012 Wellness centrum Aquamarin. V súčasnej dobe je komplex termálneho kúpaliska tvorený počas letnej sezóny 10 bazénmi a súbor vodných atrakcií dopĺňajú prírodné soláriá. Počas zimnej sezóny je k dispozícii relaxačno-rekondičný komplex zahŕňajúci hydromasážne vane, vane s geotermálnou vodou, masáže v sprchovacom kúte, saunu či solárium. Wellness centrum Aquamarin tvorí vnútorný a vonkajší bazénový svet a vitálny svet. Vnútorný bazénový svet pozostáva z 5 bazénov (rekreačný bazén, integrovaný vírivý bazén, vírivý bazén, detský bazén a turecký bazén) s úžitkovou vodou s teplotou 32 až 36 °C. Vonkajší bazénový svet zahŕňa 2 bazény s termálnou vodou s teplotami 32-39 °C (relaxačný termálny bazén a detský termálny bazén) a 2 bazény s úžitkovou vodou (ochladzovací bazén a bio bazén). Súčasťou vonkajšieho bazénového sveta je aj sauna a Kneippov kúpeľ so striedavým kúpeľom nôh v studenej a horúcej vode, slúžiaci na lepšie prekrvenie dolných končatín a na stimuláciu krvného obehu či podporu imunity. Vitálny svet ponúka niekoľko druhov sáun (fínska, bio), inhalácií (solná, bylinková), kúpeľov (ochladzovací, morský) ako aj ďalšie atrakcie.

Ubytovacie služby sú v mikroregióne značne rozsiahle. Okrem Podhájskej sa nachádzajú vo viacerých obciach Združenia obcí Termál (Trávnici, Radava, Dolnom Ohaji, Mani, Kolte, Čechách, Huli a Veľkých Lovciach). Športové zariadenia v mikroregióne slúžia pre rozvoj klasických športov, najmä futbalu. V území je k dispozícii 13 futbalových ihrísk, ktoré sú umiestnené v každej obci. Športový areál s ihriskami je vybudovaný v obci Veľké Lovce a v areáli Termálneho kúpaliska Podhájska, kde sú jeho súčasťou aj tenisové kurty. Možnosti tenisového vyžitia poskytujú aj tenisové kurty napr. v Trávnici, v Dolnom Ohaji a v Mani. Špecifikom územia je 250 m dlhý lyžiarsky vlek v obci Čechy, ktorý je najjužnejšie situovaným vlekom na Slovensku.

V rámci realizačných predpokladov možno teda vyzdvihnúť predovšetkým:

- vybudované termálne kúpalisko a Wellness centrum Aquamarin s celoročnou prevádzkou s komplexnou ponukou služieb,
- ubytovacie a stravovacie služby (Podhájska, Radava, Trávnica),
- vybudované športové zariadenia (tenisové kurty, športový areál vo Veľkých Lovciach, lyžiarsky vlek v obci Čechy),
- vyznačenú sieť turistických a cykloturistických chodníkov,
- dokončenú vodovodnú a plynovodnú sieť,
- čiastočne vybudovanú kanalizačnú sieť (Podhájska, Bardoňovo, Veľké Lovce).

Predpoklady cestovného ruchu dopĺňa tretia skupina tvoriaca **selektívne predpoklady**, ktoré dokumentujú spôsobilosť spoločnosti zúčastniť sa na cestovnom ruchu. Prostredníctvom percepčného prieskumu obyvateľstvo potvrdilo svoj záujem o podnikanie v cestovnom ruchu a službách (69 % opýtaných). Pozitívna je tiež ústretovosť obyvateľstva voči návštevníkom a turistom v ochote ich ubytovania na súkromí (42 % opýtaných) a v poskytnutí priestoru na stanovanie na svojom pozemku (51 % opýtaných) ako aj ďalšie.

Medzi najvýraznejšie a najdôležitejšie selektívne predpoklady zaradujeme v mikroregióne:

- vysoký záujem obyvateľov pre spoluprácu,
- ústretovosť a pohostinnosť obyvateľstva,

- voľné pracovné sily,
- záujem obyvateľstva o nové pracovné príležitosti,
- záujem obyvateľstva o podnikanie v oblasti cestovného ruchu.

Na základe hodnotených predpokladov cestovného ruchu má mikroregión vhodné podmienky pre realizáciu rekreačného a poznávacieho cestovného ruchu, agroturistiky a vidieckej turistiky celoročne resp. sezónne v nasledovných formách:

✓ **celoročne:**

- kúpanie v termálnom kúpalisku a wellness centre,
- poznávanie a prehliadky prírodných zaujímavostí,
- poznávanie a prehliadky kultúrno-historických pamiatok,

✓ **sezónne:**

- pobyt pri vode (kúpanie) vo vodných nádržiach,
- poľovníctvo, rybárstvo - Dolný Ohaj, Čechy
- hubárčenie,
- športový rybolov (Trávnica, Dedinka, Kolta, atď.),
- kultúrne podujatia (Maňa, Podhájska a ďalšie),
- športové podujatia,
- agroturistika a vidiecka turistika,
- cykloturistika, vínná turistika (Maňa, Dolný Ohaj, Radava, Veľké Lovce atď.)

Územie Združenia obcí Termál je vhodné pre rozvoj krátkodobého ale i dlhodobého cestovného ruchu postaveného najmä na využívaní geotermálnych prameňov v obci Podhájska. V zimnom období návštevníci mikroregiónu Termál v zimnom môžu svoj pobyt kombinovať aj možnosťou lyžovania v netypickom území na umelo zasnežovanom svahu s lyžiarskym vlekom s dĺžkou 250 m v obci Čechy. Pri vhodných snehových podmienkach sú tu i atraktívne terény pre bežecké lyžovanie, sánkovanie. Z prírodného hľadiska je územie mikroregiónu svojím vzhľadom a charakterom priamo predurčené pre rozvoj cykloturistiky a turistiky. V území mikroregiónu sú prostredníctvom spoločného projektu združených obcí vytyčované cykloturistické trasy s príslušným značením.

1.1.7 KULTÚRNY A SPOLKOVÝ ŽIVOT

Združenie obcí Termál po celý rok žije intenzívnym spoločenským životom, ktorý je veľmi úzko spojený predovšetkým s cestovným ruchom. Návštevník si môže vybrať z bohatej ponuky podujatí či už kultúrnych alebo športových. Zaujímavé podujatia však nelákajú len návštevníkov, ale aj pomáhajú stmelovať komunitu miestnych obyvateľov. Kalendárium podujatí v Združení obcí Termál je uvedené v tabuľke 26. Väčšina realizovaných akcií má svoju niekoľkoročnú tradíciu a pravidelne sa opakujú.

Tab. 26 - Kalendárium podujatí v Združení obcí Termál (r. 2014)

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
I.	Maškarný ples, fašiangy	Obecný úrad Bardoňovo
	Divadelný ples	Divadelná ochotnícka skupina v Dedinke
	Trojkráľové udalosti, Kladenie vencov k pamätníku, Majstrovské zápasy stolného tenisu, Krúžok tvorivých dielní pre deti a mládež, Lyžovanie	OÚ Čechy
	Stolnotenisový turnaj	Obec Dolný Ohaj v spolupráci s OŠK
	Vítanie nového roku Ples	Obec Hul ZŠ s MŠ Hul

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
I.	Diskotéka	OFK Hul
	Výročná schôdza Jednota SD	Jednota SD Nové Zámky
	Hojné požehnanie vám nesieme – folklórne tradície obce Maňa	MO MS Maňa
	Ples záhradkárov	ZO SZS Maňa
	Darovanie krvi	MO SČK Maňa a NTS Nové Zámky
	Výchovný koncert pre žiakov ZŠ	ZŠ s MŠ Maňa
	Venček	ZŠ s MŠ Maňa
	Obecný fašiangový ples	Obec Podhájska
	Športové aktivity	Obec Pozba
	Stolnotenisový turnaj	ŠK a Obec Radava
	Uličkový turnaj vo futsale	Obec Radava a ŠK
II.	Výročná členská schôdza	Dobrovoľný hasičský zbor Trávnica
	Poľovnícky ples	Poľovnícke združenie Trávnica
	Ples športovcov	Telovýchovná jednota Veľké Lovce
	Rodičovský ples	ZŠ s MŠ Dedinka
	Detský karneval, Majstrovské zápasy stolného tenisu, Hodnotiace VČS spoločenských organizácií, Lyžovanie, Krúžok tvorivých dielní pre deti a mládež	OÚ Čechy
	Valentínsky ples	ZRPŠ Dolný Ohaj
	Fašiangové posedenie	SZZP + Obec Hul
	Valentínska kvapka krvi	MS SČK Hul
	Výročná schôdza – rybárskeho spolku	Rybársky spolok Hul
	Výročná schôdza SZP	SZZP Hul
	Diskotéka	OFK Hul
	Fašiangová zabíjačka	Obecný úrad Kolta, občania
	Ples kresťanskej mládeže	Farský úrad
	Fašiangové popoludnie pre seniorov	Obec Maňa
	Ples priateľov	Erika Karolová (firma Tupperware)
	Detský karneval	Obec Maňa
	Súťaž vo varení starohorského gulášu	Vinohradnícky spolok Stará hora
	Mariášový turnaj	Požitavská liga
	Výročná členská schôdza	Tatra-Bike Maňa
	Fašiangové slávnosti	Divadlo Prameň
	Fašiangový ples	Reformovaná kresťanská cirkev Pozba
	Školský ples	ZŠ Radava
	Divadelné predstavenie	Obec Radava
III.	Výročná členská schôdza	COOP Jednota Trávnica, Jednota dôchodcov na Slovensku - MO Trávnica, Matica Slovenská - MO Trávnica
	Rodičovský ples, Maškarný ples pre deti	Združenie rodičov pri ZŠ s MŠ Trávnica, Obec Trávnica
	Ples „Villanka“	Kresťanská mládež Veľké Lovce
	Fašiangy	Obec Veľké Lovce
	Mesiac knihy	ZŠ s MŠ Hul
	Popoludnie poézie a prózy, Rozprávkové dopoludnie pre deti MŠ, Majstrovské zápasy stolného tenisu, Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Krúžok tvorivých dielní pre deti a mládež	OÚ Čechy
	Vítanie detí	Obec Dolný Ohaj
	Karneval	ZŠ s MŠ Dolný Ohaj
	Oslobodenie obce - kladenie vencov	Obec Dolný Ohaj
	Výročná schôdza ČK	MS SČK, obec Hul
	Odovzdávanie plakiet Dr. Jánskeho	MS SČK, obec Hul
	Marec mesiac knihy	Obec Hul, ZŠ s MŠ Hul
	MDŽ	Obecný úrad Kolta, klub dôchodcov
	ČK – udeľovanie plakiet	Červený kríž, obecný úrad Kolta

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
III.	Uvítanie detí Divadelné predstavenie v SND Bratislava Výročná členská schôdza Slávnostný zápis žiakov I. triedy za čitateľov knižnice	Obec Maňa MO MS Maňa ZO SZZ Maňa Knižnica V. J. Gajdoša Maňa
	Veľkonočné tvorivé dielne	Klub dôchodcov a telesne postihnutých, Informačné centrum Podhájska
	Divadelný večer	OBEC Pozba
	Čitateľské piatky	eRko a Obec Radava
	Oceňovanie dobrovoľných darcov krvi, výročná členská schôdza, odber krvi prostredníctvom mobilnej jednotky NTS Nové Zámky	Miestny spolok Slovenského červeného kríža
	Ples ZRPŠ	ZŠ s MŠ Veľké Lovce
IV.	Veľkonočná zábava	FC Dedinka
	Veľkonočný stolnotenisový turnaj, Zdravotná prednáška, Stavanie mája, Vatra v predvečer 1. mája, Krúžok tvorivých dielní pre deti a mládež	OÚ Čechy
	Odber krvi Stavanie mája	Obec Dolný Ohaj v spolupráci MSZČK Obec Dolný Ohaj v spolupráci ZŠ s MŠ
	Deň narcisov – finančná zbierka Veľkonočná diskotéka	Obec Hul a ZŠ s MŠ Hul OFK Hul
	Stavanie mája Majáles Deň matiek	Obecný úrad Kolta, deti MŠ Obecný úrad Kolta Obecný úrad Kolta
	Medzinárodný deň vtáctva – Jarný vtáčí festival na Žitavskom luhu - exkurzia Exkurzia detí z Materskej školy do knižnice Výročná členská schôdza Divadelné predstavenie detí- Vymenená princezná Stavanie mája v časti Malá Maňa	Slovenská ornitologická spoločnosť/ BirdLife Slovensko Knižnica V. J. Gajdoša Maňa ZO ZPCCH a SZTP Maňa ZŠ s MŠ Maňa Obec Maňa
	Rybárske preteky o pohár starostu obce Stavanie mája	Spolok priateľov Gergeľa Obecný úrad Podhájska, Divadlo Prameň, Klub dôchodcov a
	Obecná zabíjačka	FK SOKOL, Pozba
	Ochutnávka kelkýšu Vino Radava – výstava vín Deň Zeme Stavanie Mája	ZPOZ a Obec Radava OZ Za Krajšiu Radavu a Obec OZ Campanula Obec Radava
	Veľkonočné tvorivé diel Stavanie obecného mája	ZŠ s MŠ Trávnica, Rodičovské združenie Obec Trávnica
	Tvorivé dielne	ZŠ s MŠ Veľké Lovce
	Majáles	Obecný úrad Bardoňovo
	oslavy Dňa matiek	Obec Dedinka
V.	Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Deň matiek, Tenisový turnajový pohár predsedu NSK, Tenisový turnaj o pohár podpredsedníčky Lašákovej, Krúžok tvorivých dielní pre deti a mládež	OÚ Čechy
	Deň matiek Pešia púť na vinohrady	Obec Dolný Ohaj v spolupráci ZŠ s MŠ OÚ Dolný Ohaj a Farský úrad
	Deň matiek Rybárske preteky	ZŠ s MŠ Hul Rybársky spolok
	MDD	Rada školy, obecný úrad Kolta, rodičia
	Stavanie mája Stretnutie cyklistov – cyklotúry v Mikroregióne Termál Svetový deň sťahovavých vtákov – pozorovanie vtáctva na Žitavskom luhu Vínny festival na Starej hore, Slávnosť sv. Urbana Darovanie krvi Oslava dňa matiek	Obec Maňa Obec Maňa Slovenská ornitologická spoločnosť /BirdLife Slovensko Vinohradnícky spolok Stará hora MO SČK Maňa a NTS Nové Zámky Obec Maňa; ZŠ s MŠ

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
V.	Oslava Dňa matiek	Obecný úrad Podhájska
	Remeselné pondelky	Informačné centrum Podhájska, Klub dôchodcov a telesne postihnutých
	Kino a tanečné zábavy	Kaviareň Centrál park
	Tradičný ples učiteľov a rodičov	Združenie rodičov pri ZŠ Podhájska
	Májová veselica	MŠ Obec Radava
	Žiacky hokejbalový turnaj	ZŠ s MŠ Trávnica, Obec Trávnica
	Deň matiek	Obec Trávnica, ZŠ s MŠ Trávnica
	Hody	Obec Trávnica
VI.	Oslavy 1. mája	Obec Veľké Lovce
	Juniáles	Obecný úrad Bardoňovo
	Deň detí, Deň rodiny	Obec a ZŠ s MŠ Dedinka
	Deň detí, Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Hodový a hodencový futbalový zápas, Hodový tenisový turnaj	OÚ Čechy
	MDD	ZŠ s MŠ Dolný Ohaj
	1. jún – Deň detí	ZŠ s MŠ Hul
	Rybárske preteky detí	Rybársky spolok
	Rybárske preteky dospelých – 4. ročník “O putovný pohár starostu obce”	Rybársky spolok
	Ľudová veselica	Obec Maňa
	Požitavské folklórne slávnosti	Obec Maňa
	Poľovnícky ples	PZ Pozba
	Sviatok rodiny	ZŠ a MŠ Obec Radava
	Súťaž vo varení gulášov	TJ Veľké Lovce
	Hodové slávnosti	Obec Vlkaš
VII.	Vítanie prázdnin „Hurá leto“	Obecný úrad Bardoňovo
	Futbalový turnaj, Začiatok leta, Opekačka a guláš	OÚ Čechy
	Ohajský „Kenderáš“ - festival amatérskych skupín	Obec Dolný Ohaj v spolupráci s agentúrou PRIMA DANCE
	Futbalový turnaj	Obec Dolný Ohaj v spolupráci s OŠK
	Súťaž vo varení kotlíkového gulášu	Obec Dolný Ohaj
	Diskotéka	OFK Hul
	Futbalový turnaj o pohár starostu	Obecný futbalový klub – Maňa
	Traktormánia – súťaž malotraktorov a štvorkoliek	Obec Maňa; dobrovoľníci
	Kultúrne leto v panskej záhrade	Obec Maňa
	Remeselné pondelky	Informačné centrum Podhájska, Klub dôchodcov a telesne postihnutých
	Kino a tanečné zábavy	Kaviareň Centrál park
	Sochárske sympóziu, Podhájske slávnosti ľudových remesiel, Hudobné leto	Termálne kúpalisko Podhájska
	Športový turnaj futbal. klubov	FK SOKOL Pozba
	Hodové zábavy	ŠK, Obec Radava
	Futbalový turnaj o Pohár starostov obcí RVHP	Obec Radava, Vlkaš, Hul, Podhájska
	Turnaj o pohár starostov obcí: Kmeťovo, Michal nad Žitavou, Trávnica a Veľká Maňa	Obec Trávnica, TJ Družstevník Trávnica
	Uličkársky futbalový turnaj	Obec Trávnica, TJ Družstevník Trávnica
	Juliáles	Poľovnícke združenie Trávnica
	Výročia sobášov	Obec Veľké Lovce
VIII.	Kaštieľske slávnosti, hody	Obecný úrad Bardoňovo
	Deň obce	Obec Dedinka
	Športovo-zábavné popoludnie pre deti	OÚ Čechy
	Odber krvi	Obec Dolný Ohaj v spolupráci MSZČK
	Žiacky futbalový turnaj	OFK Hul + Obec Hul
	Rozlúčka s letom – disko v parku	Mládežníci v Kolte
	Kultúrne leto v panskej záhrade	Obec Maňa
	Súťaž vo varení starohorského guláš	Vinohradnícky spolok Stará hora

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
VIII.	Remeselné pondelky	Informačné centrum Podhájska, Klub dôchodcov a telesne postihnutých
	Kino a tanečné zábavy	Kaviareň Centrál park
	Hudobné leto	Termálne kúpalisko Podhájska
	Obecné slávnosti	Obec Pozba
	Rezbárske sympóziu	Obec Radava
	Deň obce	Obec a OZ Za Krajšiu Radavu
	Hokejbalový turnaj dospelých	ZŠ s MŠ Trávnica
	Zábava Senzi Senzus Country búrka	TJ Veľké Lovce Občianske združenie COUNTRY BÚRKA
IX.	Lóťanské folklórne slávnosti	OZ Ľudový dom
	Hodová zábava	FC Dedinka
	Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Výstava ovocia, zeleniny a kvetov, Krúžok tvorivých dielní	OÚ Čechy
	Žitavská kotva	OÚ Dolný Ohaj a agentúra PRIMA DANCE
	Divadielko Včielka	MŠ Hul
	Diskotéka	OFK Hul
	Hodové slávnosti	Obecný úrad Kolta
	Veľkomoravský mikrofestival	OZ Rodolesie Maňa
	Hodové slávnosti	Obec Maňa
	Výstava ovocia, zeleniny a kvetov	ZO SZZ Maňa
	Remeselné pondelky	Informačné centrum Podhájska, Klub dôchodcov a telesne postihnutých
	Kino a tanečné zábavy	Kaviareň Centrál park
	Svetový deň turizmu	Informačné centrum Podhájska
	Obecné hody - zábavy	Obec Pozba, FK Sokol Pozba
X.	Posedenie so seniormi	Obec Radava
	Prijatie jubilantov 60 a 70 ročných Trávníčanov	Obec Trávnica
	Európsky deň rodičov a školy	ZŠ s MŠ Trávnica, Obec Trávnica
	Úcta k starším	Obecný úrad Bardoňovo
	Oberačková zábava	MS SČK
	Mesiac úcty k starším	obec Dedinka
	stretnutie jubilantov	obec Dedinka
	stretnutie troch generácií	ZŠ s MŠ Dedinka
	Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Október - mesiac úcty k starším, Krúžok tvorivých dielní	OÚ Čechy
	Deň úcty k starším	Obec Dolný Ohaj a ZŠ s MŠ
	Koncert SZUŠ so sídlom v Dolnom Ohaji	Obec Dolný Ohaj a SZUŠ
	Hodové slávnosti	Obec Hul
	Diskotéka	OFK Hul
	Mesiac úcty k starším, výročie sobášov	Obecný úrad Kolta, ZŠ s MŠ
	Privítanie novonarodených detí	Obecný úrad Kolta
	Európske dni vtáctva – exkurzia a pozorovanie vtáctva na Žitavskom luhu	Slovenská ornitologická spoločnosť/ BirdLife Slovensko
	Úcta k starším – oslava	Obec Maňa
	Festival kresťanských spevokolov – Boží dotyk	Farský úrad
	Stretnutie 50-ročných jubilantov, Oslavy strieborných svadiieb	Obec Maňa
XI.	Jubilantom	Obecný úrad Podhájska
	Oberačková zábava	Združenie rodičov pri ZŠ Pozba
	Výstava „Plody Zeme“	Dobrovoľníci a ZŠ Radava
	Katarínske posedenie	Matica Slovenská - miestny odbor Trávnica
	Hody	Obec Veľké Lovce
	Katarínska zábava	MsSČK, obec Dedinka
	posedenie dôchodcov	Klub dôchodcov

Mesiac	Podujatie	Usporiadateľ
XI.	Majstrovské zápasy futbalových mužstiev, Majstrovské zápasy stolného tenisu, Krúžok tvorivých dielní, Jubilejné sobáš, uvítanie detí, Spoločné poľovačky, Katarínske posedenie	OÚ Čechy
	Jubilanti LOM Dolný Ohaj (začiatok - trvá 4 mesiace)	Obec Dolný Ohaj Obec Dolný Ohaj v spolupráci s OŠK
	Stretnutie jubilantov Mesiac úcty starších	Obec Hul SZPP + Obec Hul
	Dedinská zabíjačka	OÚ Kolta, zamestnanci PD
	Vianočné tvorivé dielne	Klub dôchodcov a telesne postihnutých, Informačné centrum Podhájska
	Katarínska zábava	Reformovaná kresťanská cirkev Pozba
	Poľovnícka zábava	PZ Dolina Radava
	Obecná zabíjačka	Červený kríž a Obec Vlkaš
XII.	Mikuláš, silvestrovská zábava	Obecný úrad Bardoňovo
	Oslavy Sv. Mikuláša Vianočná akadémia Štefanská zábava	Obec Dedinka ZŠ s MŠ Dedinka Divadelná ochotnícka skupina
	Majstrovské zápasy stolného tenisu, Mikulášske popoludnie pre deti, Vianočné posedenie, Zahájenie lyžiarskej sezóny	OÚ Čechy
	Mikulášska kvapka krvi Vianočné trhy Vianočný koncert gospelovej skupiny ANIMA	Obec Dolný Ohaj v spolupráci MSZČK Obec Dolný Ohaj Obec Dolný Ohaj
	Príchod Mikuláša Vianočná akadémia Vianočná kvapka krvi Vianočný koncert Štefanská zábava Divadelné predstavenie Stolnotenisový turnaj Silvestrovská vatra, ohňostroj rozlúčka so starým rokom	Obec Hul ZŠ s MŠ Hul MS SČK Hul ZŠ s MŠ Hul OFK Hul Obec Hul Obec Hul Obec Hul
	Vianočné trhy spojené s Mikulášom na koči, Silvestrovský futbalový turnaj, Silvestrovský ohňostroj	Obecný úrad Kolta, občania, Obecný úrad Kolta, futbalový klub Obecný úrad Kolta,
	Mikuláš Vianočný koncert Posedenie pod jedličkou Silvestrovská zábava	Obecný úrad Podhájska, Divadlo Prameň Podhájska, Klub dôchodcov a telesne postihnutých
	Mikuláš Vianočné trhy Vianočný koncert Jasličková pobožnosť	ZŠ a MŠ Radava ZŠ, MŠ, eRko, OZ Campanula OZ Za Krajsiu Radavu a Obec Radava, eRko a Radavanka
	Hedšík – hodnotiaca schôdza Vianočná akadémia Mikuláš Vianočné tvorivé dielne Mini futbalový turnaj - Memoriál E. Sojku Stolnotenisový turnaj Detský Silvester	Vinohradnícky spolok Stará Hora - Maňa ZŠ s MŠ Maňa; Obec Maňa Obec Maňa MO MS Maňa Obecný futbalový klub Maňa Stolnotenisový klub Maňa Klub KDH Maňa
	Mikuláško Vianočné trhy Vianočný stolno-tenisový turnaj	Obec Trávnica ZŠ s MŠ Trávnica Obec Trávnica
	Štefanská zábava Tvorivé dielne Výročie jubileá Mikuláš Posedenie pod jedličkou	Miestny spolok Slovenského červeného kríža ZŠ s MŠ Veľké Lovce Obec Veľké Lovce Obec Veľké Lovce, ZŠ s MŠ V. Lovce

	Podujatie	Usporiadateľ
XII.	Posedenie pre zdravotne postihnutých	SZZP Vlkaš a Obec Vlkaš
	Hedšík – hodnotiaci schôdza	Vinohradnícky spolok Stará Hora - Maňa
	Vianočná akadémia	ZŠ s MŠ Maňa; Obec Maňa
	Mikuláš	Obec Maňa
	Vianočné tvorivé dielne	MO MS Maňa
	Roznesenie Betlehemskeho svetla do rodín	Obec Maňa
	Mini futbalový turnaj - Memoriál E. Sojku	Obecný futbalový klub Maňa
	Stolnotenisový turnaj	Stolnotenisový klub Maňa
	Detský Silvester	Klub KDH Maňa

Zdroj: Obecné úrady mikroregiónu Termál, 2014

Na území Združenia obcí Termál sa obyvatelia jednotlivých obcí zapájajú do rôznej spolkovej a krúžkovej činnosti, v ktorej sa združujú podľa spoločných záujmov. Tradičný je vzťah k záhradkárstvu, k folklóru a k divadlu. Obľube sa tešia aj stretnutia dôchodcov i telesne postihnutých, takmer v každej obci je aktívny Slovenský červený kríž. V jednotlivých obciach pracujú spolky, napr.:

- Bardoňovo - Poľovnícky spolok, Klub mladých.
- Čechy - Poľovnícke združenie, Klub dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor, Futbalový klub, Tenisový klub, Slovenský červený kríž, Klub „Senior 30“.
- Dedinka - Poľovnícka spoločnosť Dedinka, Poľovnícka spoločnosť Hurbanovce, Futbalový klub Dedinka, Klub dôchodcov, Miestny spolok Slovenského červeného kríža, Združenie rodičov pri ZŠ, Divadelná ochotnícka skupina.
- Dolný Ohaj - Poľovnícky spolok, Slovenský zväz záhradkárov, Spevokol Juraja Holčeka pri miestnom odbore Matice slovenskej, Slovenský zväz telesne postihnutých, Spolok červeného kríža a Obecný športový klub.
- Hul - Spevácky zbor vdp. Cyrila Minárika, Divadelný súbor J. Holčeka, Cyklistický krúžok, Futbalový klub, Rybársky spolok Hul, Poľovnícke združenie Žitava Hul, Spolok sv. Vojtecha, Ružencový spolok, Červený kríž, Slovenský zväz zdravotne postihnutých.
- Kolta - Poľovné združenie Vrchovina, Klub dôchodcov, Klub Slovenského zväzu telesne postihnutých, Slovenský zväz záhradkárov, Telovýchovná jednota Družstevník, Športovo-strelecký klub.
- Maňa - Miestny odbor Matice slovenskej Maňa, Folklórna skupina Dolina Maňa, Detský folklórny súbor DOLINKA Maňa, Detský divadelný krúžok pri ZŠ a MŠ Maňa, Miestny spolok Slovenského červeného kríža Maňa, Základná organizácia Slovenského zväzu záhradkárov v Mani, Vinohradnícky spolok Stará hora - Maňa, MO Slovenského zväzu rybárov, Poľovnícka spoločnosť Žitava - Maňa, Jednota SD Nové Zámky, členská základňa Maňa, Obecný futbalový klub - Maňa, Stolnotenisový klub Maňa, Cykloklub TATRA - BIKE Maňa, Základná organizácia Zväzu postihnutých civilizačnými chorobami a Slovenský zväz telesne postihnutých v Mani.
- Podhájska - Poľovnícky spolok Liska, Klub dôchodcov, Klub mladých, Slovenský zväz záhradkárov, Spoločnosť priateľov Gergel'a – rybárstvo, Červený kríž, Futbalový klub, Spolok futbalových veteránov a i.
- Pozba - Poľovnícky spolok, Klub dôchodcov, FK Sokol, Slovenský zväz záhradkárov a i.
- Radava - Poľovnícke združenie Dolina, Klub KDH, Športový klub a ZRPŠ pri ZŠ v Radave.
- Trávnica - detský divadelný súbor Platan, klub Betánia ERKO, cirkevný zmiešaný zbor dospelých a detí, Poľovnícke združenie Trávnica, Jednota dôchodcov Slovenska, Slovenský zväz záhradkárov, Miestny spolok Slovenského červeného kríža, Telovýchovná Jednota, Dobrovoľný hasičský zbor, Miestny odbor Matice slovenskej a i.
- Veľké Lovce - Matica slovenská, Slovenský červený kríž, Zväz zdravotne postihnutých, Záhradkáarsky zväz, Telovýchovná jednota Veľké Lovce, Poľovnícky spolok, Spevácko-

tanečný súbor a pod., detská folklórna skupina FIALKA, folklórna skupina RADOSTĽ a Folklórna skupina Lóťanská dolina

- Vlkaš - Futbalový klub, Stolnotenisový klub ŠK Vlkaš, Červený kríž, Slovenský zväz zdravotne postihnutých.

Z uvedeného rámcového prehľadu je zrejmé, že najbližší vzťah majú obyvatelia mikroregiónu k poľovníctvu a k telovýchove. Tradičný je vzťah k záhradkárstvu, k folklóru a k divadlu. Obľúbe sa tešia aj stretnutia dôchodcov i telesne postihnutých, takmer v každej obci je aktívny Slovenský červený kríž.

1.1.8 ENVIRONMENTÁLNE POMERY

Územie mikroregiónu Termál je z hľadiska kvality životného prostredia relatívne nenarušené. Na území sa nevyskytuje žiaden zdroj znečistenia, ktorý by vážnejšie poškodzoval životné prostredie. Napriek tomu sú obce Dolný Ohaj a Hul zaradené z hľadiska environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky do Novozámockej zaťaženej oblasti.

Ovzdušie územia je zaťažované iba základnými znečisťujúcimi látkami (tuhé znečisťujúce látky a plynné exhaláty), pričom k najväčším producentom patrí komunálna energetika v zastúpení energetických zdrojov menších výrobných podnikov ako i domáce kúreniská na tuhé palivo (emisie oxidu siričitého a oxidov dusíka). Menšou mierou sa na znečistení ovzdušia podieľa i prašnosť z automobilovej dopravy, produkujúca škodliviny z prevádzky spaľovacích motorov (oxid uhoľnatý, oxid uhličitý, oxidy dusíka, prachové uhlíkovdúky, zlúčeniny olova). Okrem toho je ďalším, i keď minimálnym zdrojom znečisťovania, aj poľnohospodárska výroba, predovšetkým intenzívnym obrábaním pôdy a pozberovou úpravou produktov.

Vodstvo mikroregiónu je tvorené sieťou prírodných a vybudovaných vodných tokov s tečúcou vodou ako aj akumulovanou vodou vo vodných nádržiach spolu so zásobami podzemných vôd.

Stav povrchových vôd je v značnej miere ovplyvnený ich pomerne malým prietokom a znečistením predovšetkým prostredníctvom splaškových vôd z domácností v dôsledku abscentujúcich kanalizácií. Kvalita vodných tokov, sledovaná na rieke Žitave, v mieste odberu Dolný Ohaj na 2,1 riečnom kilometri, vykazuje nevyhovujúci stav v množstve rozpustných látok, v obsahu dusitanov a dusičnanov, chloridov, vápnika a absorbovaných organických halogénov.

Podzemné vody vykazujú v území zvýšenú mineralizáciu. Základný hydrogénuhličitanový chemizmus s výrazným zastúpením síranov a chloridov je v nižších horizontoch metamorfovaný na vápenato-horečnato-hydrogénuhličitanový typ. Kvalita podzemných vôd, ktoré spadajú do hydrogeologického rajónu neogénu Hronskej pahorkatiny a kvartéru Nitry od mesta Nitra po Nové Zámky, vykazuje v území najvýraznejšie znečistenie, pričom podľa stupňa kontaminácie je táto časť územia zaradená do 4. a 5. triedy kvality. Podzemné vody neogénu Žitavskej pahorkatiny vykazujú v území predovšetkým 3. triedu kvality podľa stupňa kontaminácie. Kvalita podzemných vôd, ktoré spadajú do hydrogeologického rajónu neogénu Hronskej pahorkatiny, vykazuje taktiež v prevažnej miere zaradenie do 3. triedy kvality podľa stupňa kontaminácie (Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, 2015).

Súčasná kvalita **pôd** územia je odrazom situácie predovšetkým v poľnohospodárstve a v doprave. Na väčšine územia tak pôda vykazuje iba známky miernej kontaminácie, alebo je bez kontaminácie. Z činnosti poľnohospodárstva pochádza rôznorodý organický ako i anorganický odpad a z dopravy sú to hlavne látky z chemickej údržby ciest v zimnom období a plynné exhaláty. Lokálna kontaminácia pôd nastáva v mikroregióne v okolí skládok odpadu, poľných hnojísk, hospodárskych dvorov poľnohospodárskych družstiev a v pásoch pozdĺž hlavných cestných ťahov.

Vážne ohrozenie pôdy predstavuje aj jej veterná a vodná erózia. Veternou eróziou sú ohrozené najproduktívnejšie pôdy územia, predovšetkým černoze, v oblastiach bez vegetačného krytu počas suchších období roka, a to najmä na piesočnatých až hlinitopiesočnatých pôdach využívaných ako veľkobloková orná pôda. Vodná erózia postihuje členitejšie časti pahorkatiny, predovšetkým vo východnej a južnej oblasti územia. Ochrana pôdy by mala byť založená najmä na vhodnom priestorovom členení pôdneho fondu, výsadbe ochranných vegetačných pásov a vhodných oševných postupoch.

Poškodenie a ohrozenie **bioty** a biodiverzity je sprievodným javom činnosti človeka v krajine. Prejavuje sa napr. stratou biotopov, znižovaním stupňa ekologickej stability, introdukciou nepôvodných druhov, poškodením bioty v dôsledku znečistenia pôd a vôd a pod. V mikroregiónu súvisí s premenou prevažnej časti územia na poľnohospodárske pozemky alebo na urbanizované plochy, v dôsledku čoho väčšina pôvodných druhov rastlín a živočíchov z tejto oblasti vymizla úplne alebo bola obmedzená na relatívne nepoškodené zvyšky biotopov.

Nepriaznivé nepriame vplyvy činnosti človeka na rastlinstvo a živočíšstvo sa prejavujú pozdĺž dopravných koridorov – cestných komunikácií a železničných tratí.

Medzi najvýraznejšie **rizikové faktory** územia sú zaradované odpady. Na základe rôznych druhov odpadov vyprodukovaných či už obyvateľmi alebo organizáciami sa uskutočňuje i rôzne nakladanie s odpadmi. Vo všetkých obciach prebieha separovaný zber odpadu. Obce mikroregiónu sú členmi Združenia obcí pre trvalo udržateľné nakladanie s odpadom so sídlom v Palárikove, ktorého cieľom je zhodnocovať a využívať biologicky rozložiteľný komunálny odpad a opätovne ho využívať. Tuhý komunálny odpad je v mikroregiónu vyvážený na regionálnu skládku TKO Kolta. V obci Maňa je tiež zriadené dočasné úložisko pre bioodpad a drevnú hmotu s kapacitou cca 50 t. Rovnako sú vybudované skládky pre bioodpad v obciach Podhájska a Trávnica.

Ďalším rizikovým faktorom územia je hluk, ktorý je najintenzívnejší v blízkosti dopravných komunikácií.

Radónové riziko je na území mikroregiónu minimálne.

1.2 PRIESKUMY NÁZOROV OBYVATEĽOV

Do plánovania sociálneho a hospodárskeho rozvoja je dôležité zapájať aj samotné obce, pretože práve participácia miestneho obyvateľstva na veciach verejných zahŕňa najefektívnejšie riešenie ekonomických, sociálnych a environmentálnych problémov. V rámci mikroregionálnych výskumov bola sledovaná i percepčia obyvateľstva, skúmajúca vzťahy obyvateľstva k vlastnej obci a k územiu, v ktorom žije, pričom prostredníctvom tohto vzťahu sú indikované reálne zmeny života v obci a jej širšom zázemí, čo sa môže odraziť v rozvoji obce a celého mikroregiónu (Spišiak, 2001).

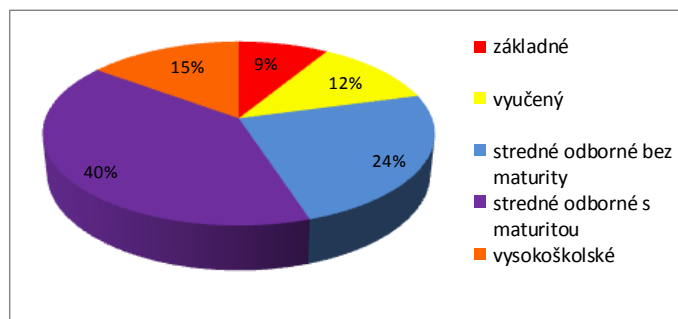
Percepčia prostredia je vnútorný proces prebiehajúci v človeku, ktorý prostredníctvom zmyslových orgánov prijíma informácie o reálnom svete, ktoré triedi podľa vlastných hodnotových kritérií. Na základe tohto pohľadu na hodnotené prostredie realizuje človek výber, čím rozhoduje o mieste trvalého pobytu (Krogmann, 2005). Význam percepčného výskumu spočíva v tom, že práve obsah, kvalita a intenzita vzťahu človeka k územiu, v ktorom žije a býva, významne ovplyvňuje i jeho správanie a aktivitu. Ak má človek vytvorený pozitívny vzťah k územiu svojho života a práce, odrazí sa to v celkovom spektre spoločensky žiaducich pracovných i mimopracovných aktivít a v nižšej miere potenciálnej migrácie (Kollár, Spišiak, 1985).

V roku 2014 bola vo všetkých obciach mikroregiónu uskutočnená anketová štúdia s cieľom zistenia **názorov obyvateľstva na regionálny rozvoj** svojej obce ako i celého mikroregiónu. Využitá bola metóda dotazníkov, ktoré boli anonymné. Obsahovo boli dotazníky v úvode zamerané na základnú charakteristiku respondentov. Nasledovala časť venovaná obci

ako miestu bývania, riešené boli základné životné potreby obyvateľstva a ich hodnotová orientácia, analyzovaná bola obec z hľadiska možností pracovných príležitostí. Podstatné bolo tiež hodnotenie obce z hľadiska cestovného ruchu a perspektívy jej rozvoja. Záverečná časť dotazníka bola venovaná otázkam samotného mikroregiónu, jeho aktuálneho stavu a perspektívam regionálneho rozvoja. Dotazníky obsahovali otázky, v ktorých respondenti vyjadrovali svoje názory na problémy, podmienky a perspektívy regionálneho rozvoja vo vlastnej obci a v mikroregióne, a tak hodnotili samotný potenciál daného mikroregiónu. V každej obci mikroregiónu bolo anketovaných 10 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva, na základe čoho bolo oslovených 775 respondentov (Bardoňovo 50 respondentov, Čechy 25, Dedinka 50, Dolný Ohaj 80, Hul 80, Kolta 70, Maňa 100, Podhájska 50, Pozba 30, Radava 50, Trávnica 70, Veľké Lovce 100, Vlkaš 10).

Na základe údajov anketovaných obyvateľov bola vyhodnotená **štruktúra respondentov** podľa jednotlivých obcí mikroregiónu Termál. Podľa pohlavia dominovali medzi anketovanými 58 % ženy. Muži mali v štruktúre podľa pohlavia 42 % zastúpenie a v prieskume prevažovali iba v obci Hul (51 %). Z hľadiska vekovej štruktúry respondentov dominovali 40-49-roční obyvatelia (23 %) a po nich nasledovali 22 % obyvatelia nad 60 rokov. Minimálne zastúpenie mali nielen v mikroregióne ale aj v jednotlivých obciach respondenti do 20 rokov, ktorí tvorili 2 % zo všetkých respondentov. Na základe vzdelania mali hlavné zastúpenie obyvatelia so stredoškolským vzdelaním s maturitou (40 %). Po nich nasledovali 24 % respondenti so stredoškolským vzdelaním bez maturity. Vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo bolo zastúpené 15 % (graf 16). Podobne aj v jednotlivých obciach dominovalo v štruktúre podľa vzdelania obyvateľstvo so stredným vzdelaním s maturitou alebo obyvateľstvo so stredným vzdelaním bez maturity.

Graf 16 - Štruktúra respondentov mikroregiónu Termál podľa vzdelania

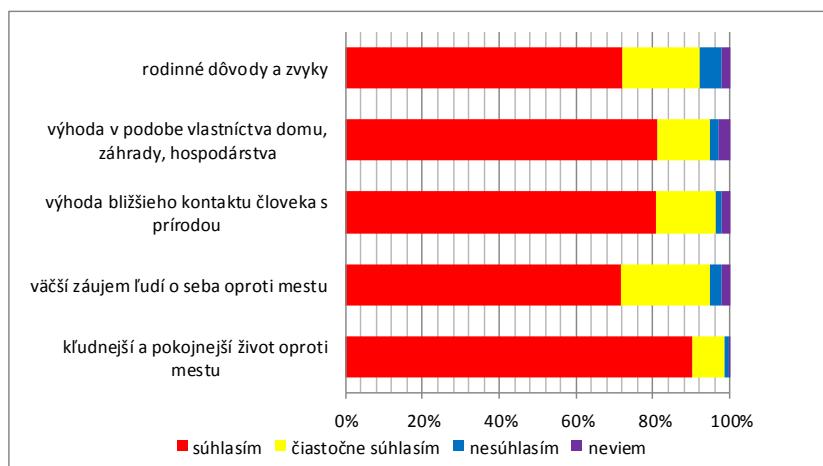
Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Z hľadiska priemernej dĺžky pobytu obyvateľov v obciach boli najviac zastúpení obyvatelia žijúci v obci viac ako 15 rokov. Väčšina respondentov (41 %) býva v starších rodinných domoch (najviac v obci Pozba 57%) ale zároveň až 40 % opýtaných býva v renovovaných rodinných domoch (najviac v obciach Vlkaš 60 % a Bardoňovo 58 %). Zvyšných 19 % respondentov býva v nových rodinných domoch (najviac v obciach Podhájska 38 % a Trávnica 20 %). Z oslovených respondentov sa viac ako polovica (51 %) opýtaných zoberá v mikroregióne chovom úžitkových zvierat.

V súvislosti so zhodnotením aktuálneho stavu **obcí ako miest bývania** boli hodnotené výhody či nevýhody bývania v obciach. Takmer všetci opýtaní v mikroregióne Termál (90 %) sa zhodli na tom, že im život v obciach poskytuje výhodu, ktorou je predovšetkým kľudnejší a pokojnejší život oproti životu v meste. Väčšina opýtaných (82 %) potvrdila, že im bývanie v obci poskytuje výhodu v podobe vlastníctva domu, záhrady či hospodárstva. Až 77 % opýtaných súhlasí s tvrdením, že bývaním v obci majú bližší kontakt s prírodou a 70 % vidí

výhodu bývania v obci v podobe rodinného zázemia. S tvrdením, že výhodou bývania v obciach je väčší záujem ľudí o seba oproti mestu sa stotožňuje 72 % respondentov (graf 17).

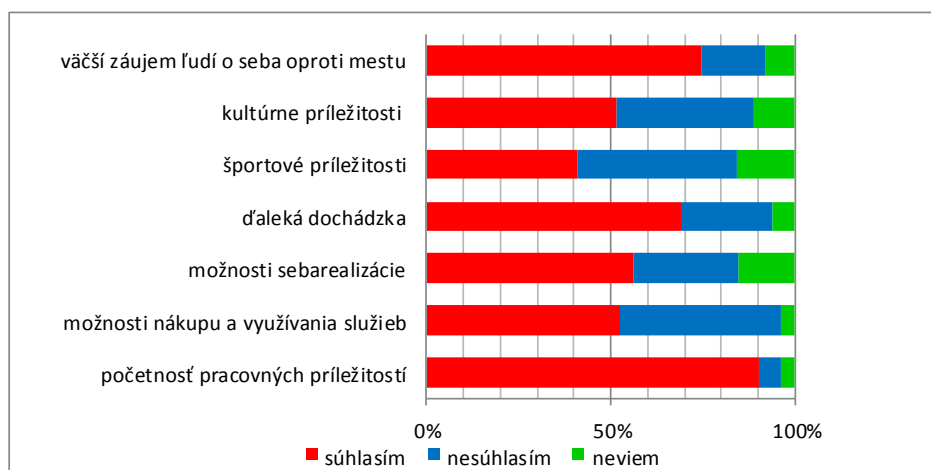
Graf 17 - Výhody bývania v obciach mikroregiónu Termál podľa respondentov

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Za nevýhody bývania v obciach (graf 18) považuje väčšina opýtaných v mikroregióne (91 %) nízky počet pracovných príležitostí, pričom túto nevýhodu odsúhlasilo až 100 % obyvateľov Bardoňova a Radavy. Väčší záujem ľudí o seba ako v meste pokladá v mikroregióne za nevýhodu 71 % respondentov (najviac v hodnote 100 % v Bardoňove, Čechách a v Pozbe). Ďalšou nevýhodou bývania v obciach je z pohľadu respondentov ďaleká dochádzka, ktorú vyjadrilo 69 % respondentov. Najvýraznejšie túto nevýhodu uvádzali respondenti v obciach Radava (90 % respondentov), Bardoňovo (88 %) a Vlkaš (80 %). Výraznejší počet opýtaných (56 %) pokladá za nevýhodu bývania v obciach nedostatočné možnosti na sebarealizáciu, pričom v obci Hul to bolo až 85 % respondentov a v obci Bardoňovo 84 % opýtaných. Nevýhody bývania boli tiež pozorované v súvislosti s možnosťami nákupu potravín a využívania služieb (53 % opýtaných) a s malým množstvom kultúrnych podujatí a príležitostí (51 % respondentov). Nedostatok športových príležitostí ako nevýhodu bývania v obci vníma iba 42 % respondentov mikroregiónu, avšak markantnou je táto nevýhoda v obci Bardoňovo (98 %). Napriek tomu o zmene bývania do budúcnosti neuvažuje až 84 % opýtaných mikroregiónu Termál.

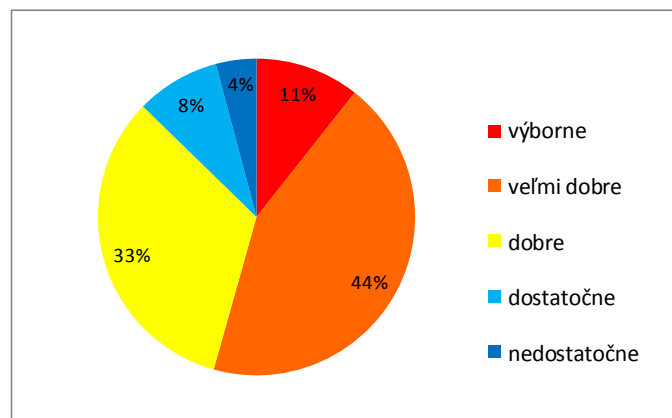
Graf 18 - Nevýhody bývania v obciach mikroregiónu Termál podľa respondentov

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

V celkovom hodnotení podmienok pre bývanie v mikroregióne (graf 19) uviedlo najviac respondentov známku „veľmi dobre“ (44 %). V ďalších hodnoteniach sa objavovala známka „dobre“, ktorú uviedlo 33 % respondentov. Nasledovali známky „výborne“ (11 % opýtaných) a naopak dostatočne (8 % opýtaných). Znamka nedostatočne sa objavila iba 28-krát (tzn. u 4 % opýtaných).

Graf 19 - Hodnotenie podmienok pre bývanie v obciach mikroregiónu Termál podľa respondentov

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

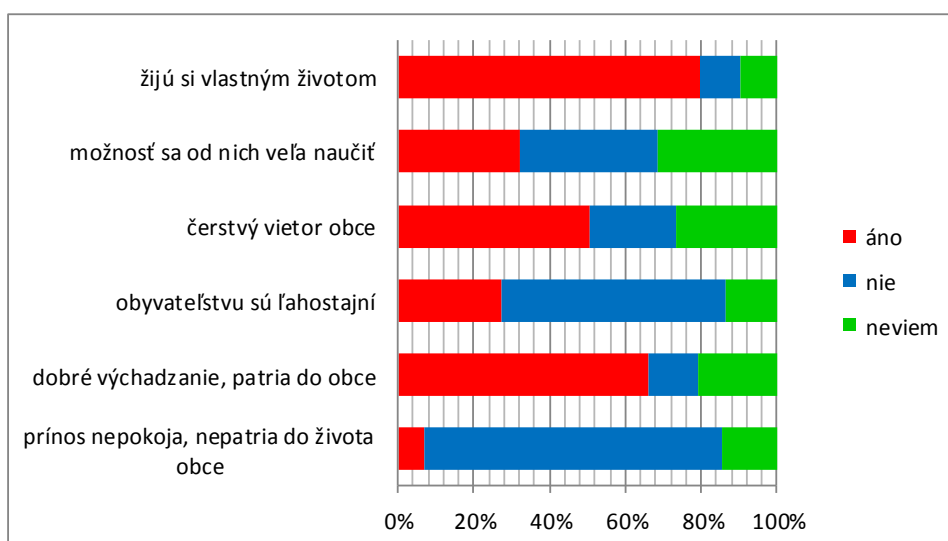
Obyvateľstvo mikroregiónu vyjadrovalo tiež svoju **ústretoivosť voči turistom**. Na súkromí by ich bolo ochotných ubytovať 42 % opýtaných a naopak 45 % nemá záujem o ubytovanie turistov v svojich domovoch. Najväčšia ochota bola pritom zaznamenaná v obciach Podhájska (67 % respondentov), Bardoňovo (56 %) a Trávnica (51 %). Najväčšia neochota bola v obciach Kolta (80 % respondentov), Veľké Lovce (60 % respondentov) a Vlkaš (60 %), v ktorých obyvateľstvo neprichádza vo väčšej miere do styku s turistami najmä v dôsledku väčšej vzdialenosti od obce Podhájska.

Vo svojej záhrade by dovolilo turistom stanovať 51 % opýtaných a zvyšných 49 % nemá záujem o poskytovanie danej služby. Turistov by vo svojej záhrade ubytovali predovšetkým obyvatelia obcí Čechy (76 % respondentov) a Podhájska (71 % respondentov). Zamietavý postoj k ubytovaniu turistov formou stanovania vo vlastnej záhrade mali opýtaní v obciach Kolta (63 % respondentov) a Hul (55 %).

Ďalšou sledovanou oblasťou v rámci mikroregionálneho prieskumu bolo **vnímanie víkendového obyvateľstva** (graf 20), ktoré je v rámci mikroregiónu i jednotlivých obcí väčšinou pozitívne. S názorom, že víkendové obyvateľstvo patrí do života obce a miestne obyvateľstvo s ním vychádza dobre sa stotožňuje 64 % respondentov mikroregiónu Termál a naopak iba 13 % opýtaných s nimi nevychádza dobre a myslia si, že nie sú súčasťou obce. Vysoko kladný vzťah k víkendovému obyvateľstvu bol zaznamenaný v obciach Bardoňovo a Čechy, kde až 100 % opýtaných považuje víkendové obyvateľstvo za súčasť obce a vychádza s nimi dobre. Názor, že víkendové obyvateľstvo prináša do obce nepokoj a teda nepatrí do života obce odsúhlasilo v mikroregióne iba 7 % respondentov a naopak nesúhlas s daným tvrdením vyjadrilo 76 % respondentov. Víkendové obyvateľstvo ako negatívny zásah do života obce bol pritom zaznamenaný v obciach Podhájska (29 % respondentov) a Vlkaš (20 % respondentov). Väčšine obyvateľstva nie je víkendové obyvateľstvo ľahostajné, čo potvrdilo 58 % opýtaných, medzi ktorými dominovali obyvatelia obce Veľké Lovce (83 % opýtaných) a Podhájska (76 %). Naopak ľahostajnosť voči víkendovému obyvateľstvu vyjadrilo v obciach len 27 % respondentov, medzi ktorými dominovali respondenti v obciach Dolný Ohaj (46 % opýtaných) a Vlkaš (50 %). Iba asi štvrtina opýtaných (30 %) v mikroregióne Termál sa stotožňuje

z názorom, že sa môže od víkendového obyvateľstva niečo naučiť. Ide predovšetkým o obyvateľov obce Podhájska (57 %), Hul (54 %) a Dolný Ohaj (46 %). Naopak až 35 % opýtaných v mikroregióne má pocit, že sa nemá čo naučiť od víkendového obyvateľstva, pričom daný názor preferovali najmä opýtaní v Kolte (71 %). Názor, že si víkendové obyvateľstvo žije vlastným životom zdieľa celkovo 74 % respondentov mikroregiónu Termál a iba 10 % nesúhlasí s týmto názorom. Svoj súhlas s príslušným tvrdením vyjadrili predovšetkým respondenti v Pozbe (97 %) a vo Veľkých Lovciach (90 %) a nesúhlas respondenti v Kolte (52 %). Víkendové obyvateľstvo ako čerstvý vietor vníma v mikroregióne 49 % respondentov s najvyšším zastúpením v obci Bardoňovo (100 % respondentov) a s najnižším zastúpením v obci Maňa (20 % opýtaných).

Graf 20 - Názory na víkendové obyvateľstvo v mikroregióne Termál podľa respondentov

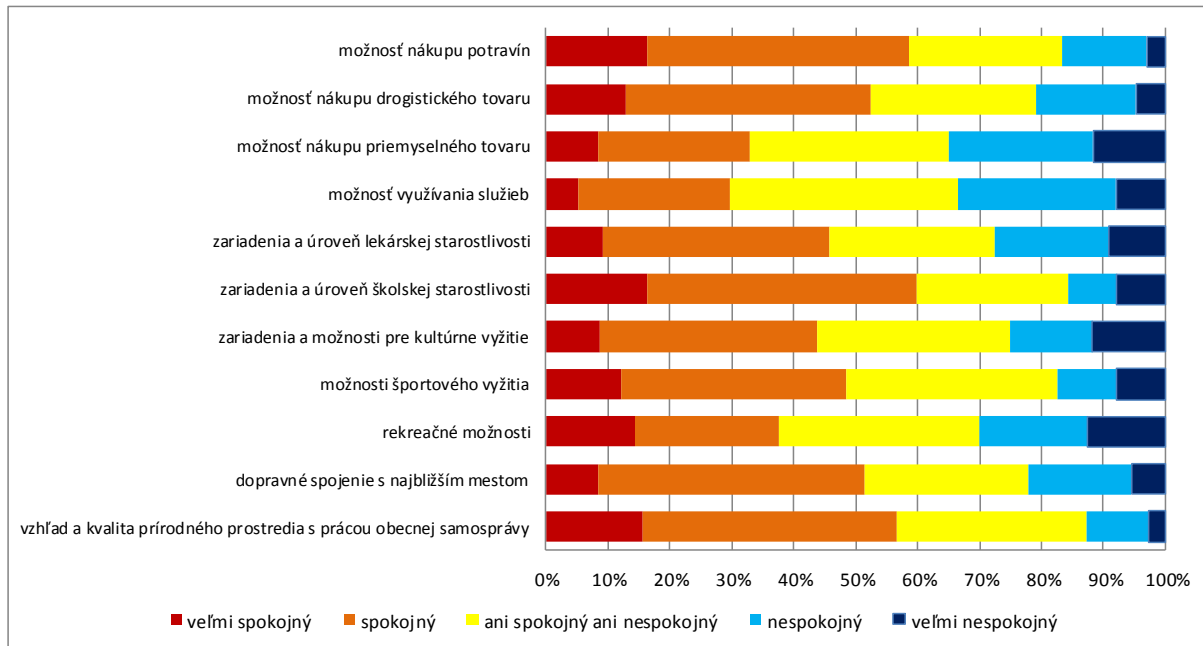

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, spracované autormi

Na základe názorov obyvateľstva bola prostredníctvom vyjadrovanej spokojnosti či nespokojnosti sledovaná **kvalita životných podmienok v obciach** (graf 21) a prostredníctvom jednotlivých odpovedí boli následne vytyčované dominujúce problémy v konkrétnych obciach. Kvalitu životných podmienok obyvateľstva ovplyvňuje najmä sociálna vybavenosť obce a z tohto pohľadu sa názory obyvateľstva rôznia v závislosti od príslušnej životnej podmienky a príslušnej obce.

S možnosťami nákupu potravín bolo v mikroregióne veľmi spokojných 16 % respondentov a spokojných 42 % respondentov. Naopak nespokojných bolo 14 % respondentov a veľmi nespokojných boli 3 % respondentov. Početnú skupinu (25 %) tvorili ani spokojní ani nespokojní obyvatelia. Z jednotlivých obcí boli s danou možnosťou spokojní obyvatelia Kolty (40 % veľmi spokojných a 48 % spokojných) a Mane (39 % veľmi spokojných a rovnako 39 % spokojných), pričom v Kolte sú 2 maloobchodné zariadenia s potravinami a zmiešaným tovarom a v Mani sú 3 maloobchodné zariadenia tohto druhu. Pomerne vysoká spokojnosť bola zaznamenaná aj v obciach Trávnica (1 maloobchodné zariadenie), kde bolo 63 % spokojných a Veľké Lovce (3 maloobchodné zariadenia) s 56 % podielom spokojných a 28 % podielom veľmi spokojných. Najväčšia nespokojnosť bola zistená v obciach Pozba (1 maloobchodné zariadenie), kde bolo 7 % veľmi nespokojných a 30 % nespokojných a v obci Bardoňovo (3 maloobchodné zariadenia), kde bolo 24 % veľmi nespokojných a 6 % nespokojných respondentov. Na základe získaných informácií a ich prehodnotením podľa počtu maloobchodných zariadení je zrejmé, že pri vyjadrovaní spokojnosti s danými zariadeniami nie je podstatný ich počet ale kvalita, množstvo tovaru ako i poskytované služby.

Graf 21 - Spokojnosť s vybranými životnými podmienkami v obciach mikroregiónu Termál

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Pri hodnotení možností nákupu drogistického tovaru vyjadrovali respondenti mikroregiónu Termál v 40 % spokojnosť a v 13 % veľkú spokojnosť. Naopak veľmi nespokojných bolo v prieskume 5 % opýtaných a nespokojných bolo 16 % opýtaných. Ani spokojnosť ani nespokojnosť uviedlo v mikroregióne 27 % respondentov. Najväčšiu spokojnosť vyjadrovali podobne ako pri nákupe potravinového tovaru obyvatelia obce Kolta, kde bolo 40 % veľmi spokojných respondentov a 50 % spokojných respondentov. Ďalšiu výraznú spokojnosť uviedli obyvatelia obce Veľké Lovce, ktorí boli v 27 % veľmi spokojní a v 43 % spokojní. Najväčšia nespokojnosť bola zaznamenaná v Podhájskej pri 52 % veľmi nespokojných a 19 % nespokojných opýtaných.

Z maloobchodných predajní získali najhoršie hodnotenie predajne s priemyselným tovarom, ktoré majú v mikroregióne minimálne zastúpenie. V území ich nájdeme v obci Dolný Ohaj (predajňa Stavebniny VLADAP plus s.r.o. s predajom stavebného materiálu, obkladov, dlažieb, maliarskych a železiarskych potrieb), Dedinka (predajňa domácich potrieb) a Kolta (predajňa so železiarskym tovarom a stavebninami - Domáce, remeslo potreby a stavebniny). V mikroregióne vyjadrili respondenti v 12 % veľmi veľkú nespokojnosť a v 23 % nespokojnosť s týmito zariadeniami. Najväčšia nespokojnosť bola sledovaná v obciach Pozba (53 % veľmi nespokojných a 30 % nespokojných) a Podhájska (33 % veľmi nespokojných a 52 % nespokojných). Najväčšiu spokojnosť vykazovala obec Kolta, v ktorej bolo zaznamenaných 39 % veľmi spokojných respondentov a 45 % spokojných respondentov.

So zdravotníckymi zariadeniami (10 ambulancií pre dospelých, 7 ambulancií pre deti a dorast, 3 stomatologické ambulancie a 1 gynekologická ambulancia, 1 stanica záchrannej služby a 1 rýchla zdravotná pomoc) a úrovňou lekárskej starostlivosti bolo v mikroregióne veľmi spokojných iba 9 % opýtaných, spokojných bolo 36 % a ani spokojných ani nespokojných bolo 27 % respondentov mikroregiónu. Veľmi nespokojných bolo 9 % opýtaných a nespokojnosť vyjadrilo tiež 18 % obyvateľov mikroregiónu. Výrazná nespokojnosť s príslušnou životnou podmienkou bola zaznamenaná v obciach Pozba (17 % veľmi nespokojných a 53 % nespokojných), Vlkaš (20 % veľmi nespokojných a 50 % nespokojných), kde úplne absentujú zdravotnícke zariadenia a obyvatelia sú nútení využívať tieto služby v okolitých obciach. Nižšia nespokojnosť bola zistená v obciach Dolný Ohaj (2 % veľmi nespokojných a 9 % nespokojných)

a Veľké Lovce (4 % veľmi nespokojných a 9 % nespokojných), pričom obe tieto obce disponujú ambulanciou pre dospelých, ambulanciou pre deti a dorast a Dolný Ohaj aj stomatologickou ambulanciou. Naopak najväčšia spokojnosť bola vykázaná v obci Kolta (ambulancia pre dospelých, ambulancia pre deti a dorast a stanica záchrannej služby), kde bolo 32 % veľmi spokojných a 50 % spokojných a v Mani (ambulancia pre dospelých, ambulancia pre deti a dorast, stomatologická ambulancia), kde bolo 22 % veľmi spokojných a 53 % spokojných. Zo získaných údajov je opäť zrejماً značná rozdielnosť v počte zariadení a v ich kvalite, ktorá sa odráža na spokojnosti samotných obyvateľov.

Pri hodnotení školských zariadení (10 základných škôl, 13 materských škôl, 1 základná umelecká škola) a ich úrovni vyjadrovali opýtaní mikroregiónu v 44 % spokojnosť. Nízke zastúpenie mali nespokojní a veľmi nespokojní, ktorých bolo po 8 %. Takmer štvrtina opýtaných (24 %) nebola ani spokojných ani nespokojných. Veľmi spokojných bolo 16 % opýtaných. Podobná bola situácia aj v jednotlivých obciach. Pričom najväčšia spokojnosť bola zaznamenaná v obciach Trávnica (17 % veľmi spokojných a 80 % spokojných) a Veľké Lovce (27 % veľmi spokojných a 62 % spokojných). Najväčšia nespokojnosť bola zase v obci Bardoňovo, kde bolo 92 % veľmi nespokojných obyvateľov. Pri porovnaní výsledkov so získanými údajmi z mikrogeografického prieskumu, na základe ktorého bolo zistené zastúpenie základnej školy v každej obci okrem Čiech, Vlkasu a Pozby a materskej školy, v každej obci bola v hodnotení respondentmi dôležitá najmä úroveň týchto zariadení.

S kultúrnymi zariadeniami a možnosťami pre kultúrne využitie prevažovala v mikroregióne ako celku 9 % vysoká spokojnosť a 35 % spokojnosť. Ďalšie skupiny tvorilo 31 % ani spokojných ani nespokojných, 13 % nespokojných a 12 % veľmi nespokojných. Za zariadenia pre kultúrne využitie sú pritom v obciach považované predovšetkým kultúrne domy, ktorých je v mikroregióne 13 ale zastúpené sú iba vo 12 obciach (Maňa, Pozba, Dedinka, Radava, Hul, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Čechy, Kolta, Vlkaš). V rámci jednotlivých obcí bola sledovaná veľká spokojnosť s danou podmienkou v obciach Čechy (48 % veľmi spokojných a 32 % spokojných) a Dolný Ohaj (14 % veľmi spokojných a 46 % spokojných). Ani spokojní ani nespokojní boli predovšetkým respondenti v obciach Hul (54 %) a Dedinka (48 %). Najvýraznejšiu nespokojnosť so zariadeniami a možnosťami pre kultúrne využitie vyjadrovali respondenti v Bardoňove (92 % veľmi nespokojných) a v Kolte (37 % veľmi nespokojných a 10 % nespokojných). Zo získaných výsledkov prieskumu je zrejماً nespokojnosť respondentov v obciach s chýbajúcimi zariadeniami, ale nemalou mierou sa tiež na nespokojnosti odráža nedostatok kultúrnych podujatí či aktivít.

V hodnotení športových zariadení a množstva športových akcií bola v mikroregióne zaznamenaná u 37 % respondentov spokojnosť ale aj u 35 % respondentov ani spokojnosť ani nespokojnosť. K najvyššiemu hodnoteniu tejto podmienky sa prikláňa 12 % respondentov a naopak najnižšie hodnotenia uvádzalo 7 % respondentov. V základnom vybavení všetkých obcí dominujú medzi športovými zariadeniami jednoznačne ihriská využívané najmä na futbalové zápasy. Popri nich sa v niektorých obciach vyskytujú aj športové areály tvorené viacerými ihriskami (napr. Veľké Lovce, Hul, Trávnica), tenisové kurty (Trávnica, Podhájska, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Čechy a Kolta) a posilňovne (Radava, Hul, Dolný Ohaj). Raritou územia je lyžiarsky vleč v obci Čechy a samozrejme dominantna mikroregiónu Termál v zastúpení Termálneho kúpaliska v Podhájskej. Najväčšia spokojnosť so športovými zariadeniami bola zaznamenaná v rámci obcí v Čechách (60 % veľmi spokojných a 28 % spokojných respondentov). Ani spokojnosť ani nespokojnosť preferovali najvýraznejšie obyvatelia obce Dedinka, kde bolo až 66 % respondentov ani spokojných ani nespokojných. Najväčšia nespokojnosť bola evidovaná medzi obyvateľmi obce Bardoňovo, kde bolo až 96 % veľmi nespokojných opýtaných.

Ďalšou sledovanou podmienkou boli v rámci prieskumu rekreačné možnosti v mikroregióne a predovšetkým ich hodnotenie z pohľadu miestneho obyvateľstva. Pri hodnotení

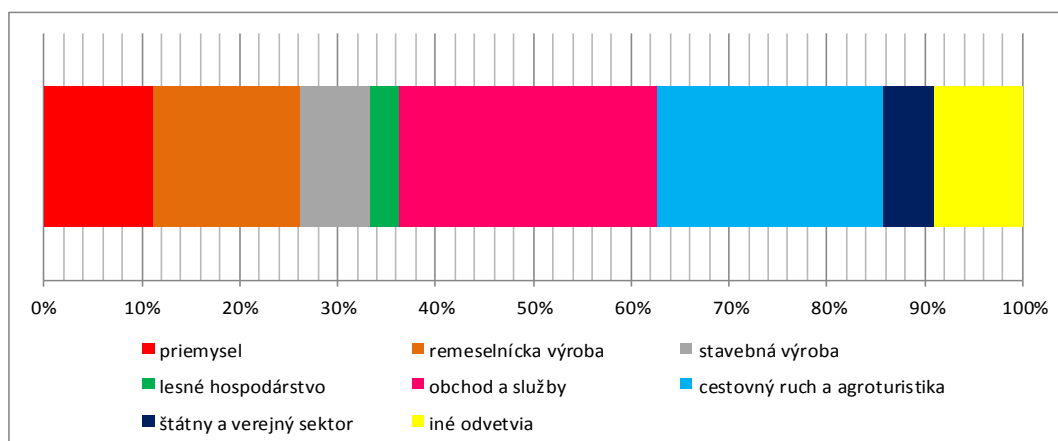
tejto podmienky vyjadrovali respondenti ani spokojnosť ani nespokojnosť (32 % opýtaných). Kladne hodnotilo rekreačné možnosti v mikroregióne 23 % spokojných a 14 % veľmi spokojných respondentov. Najväčšia spokojnosť bola zaznamenaná v rekreačne najrozvinutejších obciach Podhájska (81 % veľmi spokojných) a Čechy (60 % veľmi spokojných). Záporné hodnotenia uvádzalo 17 % nespokojných a 13 % veľmi nespokojných respondentov. Najväčšiu nespokojnosť sme sledovali v obciach Bardoňovo (80 % veľmi nespokojných) a Kolta (48 % veľmi nespokojných).

V prieskume bolo hodnotené aj dopravné spojenie obcí s najbližšími mestami. Takmer polovica (43 %) respondentov je spokojná s dopravným spojením s najbližším mestom. Najväčšiu spokojnosť v 72 % uvideli obyvatelia obce Kolta, ktorá má najlepšie dopravné spojenie s okresným mestom Nové Zámky. Veľmi spokojných bolo s dopravným spojením v mikroregióne iba 8 % opýtaných. Ani spokojných ani nespokojných bolo v mikroregióne 26 % respondentov s prevahou (60 %) v obci Vlkaš. Nespokojnosť vyjadrilo v mikroregióne s danou podmienkou 17 % opýtaných a veľkú nespokojnosť iba 5 % opýtaných. Výrazná nespokojnosť bola sledovaná v dopravne najmenej dostupnej obci, vo Veľkých Lovciach, kde bolo 51 % nespokojných a 27 % veľmi nespokojných respondentov.

Poslednou hodnotenou životnou podmienkou bola spokojnosť so vzťahom a kvalitou prírodného prostredia a s prácou obecnej samosprávy. Na základe sumárnych údajov pre mikroregión bolo 16 % veľmi spokojných respondentov, 41 % spokojných a 31 % ani spokojných ani nespokojných. Nízke zastúpenie mali pri hodnotení tejto životnej podmienky veľmi nespokojní (3 %) a nespokojní (10 %). V rámci jednotlivých obcí vyjadrovali najväčšiu spokojnosť opýtaní v obciach Trávnica (40 % veľmi spokojných a 49 % spokojných) a Čechy (28 % veľmi spokojných a 56 % spokojných). Bez väčšej spokojnosti či nespokojnosti boli predovšetkým respondenti v obci Hul (48 %) a Vlkaš (50 %). Veľmi veľká nespokojnosť bola evidovaná iba v obciach Bardoňovo (14 %), Hul (1 %), Kolta (10 %), Podhájska (5 %), Pozba (4 %) a Radava (3 %). Určitú nespokojnosť však vyjadrilo až 11 z 13 obcí, pričom najvýraznejšia 26 % nespokojnosť bola v Bardoňove.

Prostredníctvom prieskumu boli zisťované **názory obyvateľov na vznik nových pracovných miest**. Obyvatelia mikroregiónu majú záujem o vytvorenie nových pracovných príležitostí (graf 22) predovšetkým v oblasti obchodu a služieb (26 % opýtaných). Dané odvetvie pritom dominovalo v obciach Vlkaš (60 % respondentov), Radava (48 %) a Dolný Ohaj (40 %).

Graf 22 - Odvetvia s najžiadanejšími novými pracovnými miestami v mikroregióne Termál

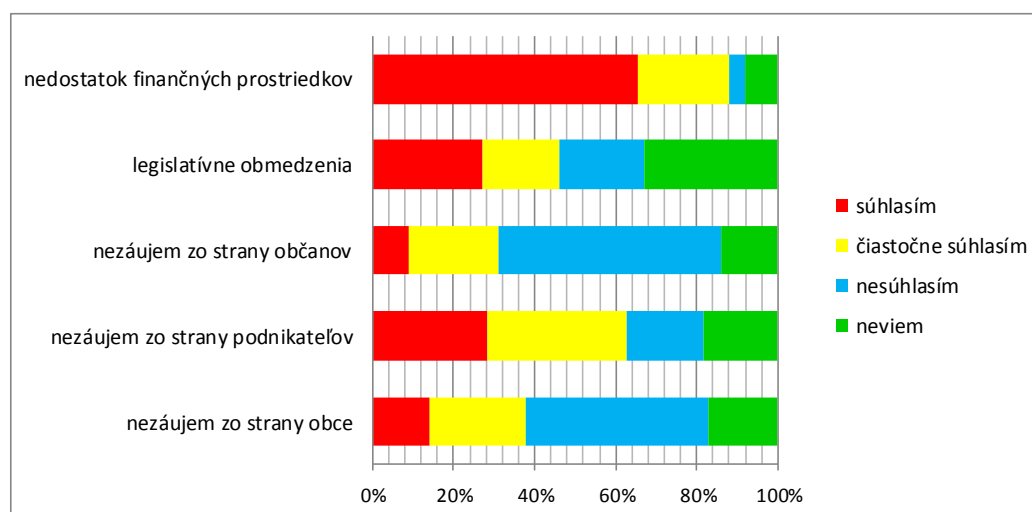
Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Z ďalších odvetví bol preferovaný cestovný ruch a agroturistika, ktoré uviedlo 23 % respondentov. Najväčší záujem o toto odvetvie uviedli obyvatelia v obci Bardoňovo (86 %). Na ďalších miestach sa objavili odvetvia ako napr. remeselnícka výroba (15 %) či priemysel (11 %).

Záujem o remeselnícku výrobu, v nadväznosti na zachovávané zručnosti a tradície, prejavovalo najmä obyvateľstvo v Kolte (47 % opýtaných) a v Mani (24 %). V priemyselnej výrobe, by sa rado zamestnalo 20 % obyvateľov obce Vlkaš a 18 % obyvateľov Hulu. Nové pracovné miesta v stavebníctve by uvítali obyvatelia Podhájskej (33 %) a Mane (18 %) a naopak absolútny nezáujem o toto odvetvie prejavili obyvatelia Dedinky a Kolty. Za najmenej atraktívne odvetvia sú respondentmi mikroregiónu považované lesné hospodárstvo (3 % respondentov) a činnosti v štátnom a verejnom sektore (5 %).

Pre lepšiu orientáciu bolo vybraných 5 dôvodov nevytvorenia uvedených pracovných miest – nezáujem zo strany obce, nezáujem zo strany podnikateľov, nezáujem zo strany občanov, legislatívne obmedzenia a nedostatok finančných prostriedkov (graf 23).

Graf 23 - Príčiny nevzniknutia nových pracovných miest v mikroregióne Termál podľa respondentov

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Za hlavný dôvod nevzniknutia pracovných príležitostí považovala väčšina opýtaných mikroregiónu Termál nedostatok finančných prostriedkov, kde sa s daným názorom úplne stotožňuje 65 % opýtaných a čiastočne stotožňuje 22 % opýtaných. Zástancovia tohto názoru sú najmä v obciach Čechy (88 % respondentov) a Pozba (87 %). Nesúhlas s príslušným tvrdením vyjadrili v mikroregióne iba 4 % opýtaných a to hlavne v obciach Vlkaš (20 % respondentov) a Bardoňovo (16 %).

Ako ďalší dôvod uvádzali opýtaní nezáujem zo strany podnikateľov, s ktorým úplne súhlasí 28 % obyvateľov mikroregiónu a čiastočne súhlasí 34 % obyvateľov a naopak nesúhlasí 19 % opýtaných. Nezáujem zo strany podnikateľov pri tvorbe nových pracovných miest odsúhlasili predovšetkým obyvatelia v obciach Kolta (63 % súhlasiacich), Dedinka a Radava (po 46 % súhlasiacich). Najväčší nesúhlas s uvedeným tvrdením bol zaznamenaný v obciach Bardoňovo a Podhájska (po 62 % nesúhlasiacich opýtaných).

Z ďalších dôvodov vystupujú do popredia legislatívne obmedzenia, s ktorými v mikroregióne súhlasí 27 % opýtaných a čiastočne súhlasí 19 % opýtaných. Výrazný súhlas bol zaznamenaný v obciach Podhájska (57 % súhlasiacich) a Hul (50 % súhlasiacich respondentov). V rámci mikroregiónu bolo však aj 21 % zamietavých odpovedí, predovšetkým v obciach Bardoňovo (50 % respondentov) a Kolta (47 %).

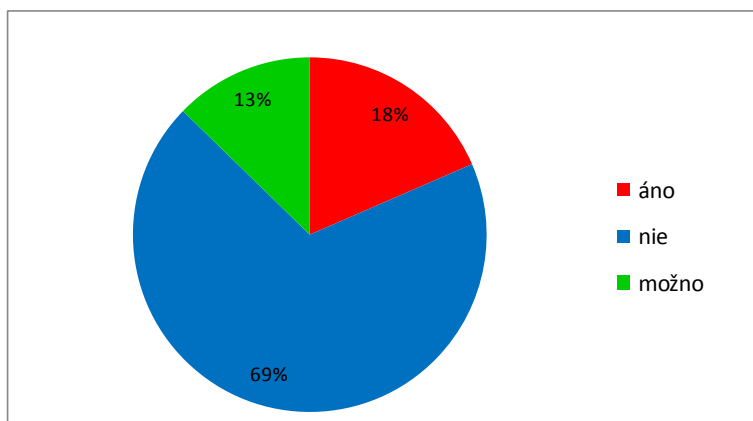
Napriek vyjadrenému záujmu obyvateľov o vznik nových pracovných miest si až 31 % opýtaných myslí, že dôvodom ich nevzniknutia je aj nezáujem zo strany občanov. Tento názor preferujú predovšetkým obyvatelia obce Vlkaš (50 % súhlasiacich a čiastočne súhlasiacich) a Kolta (23 % súhlasiacich a 27 % čiastočne súhlasiacich). Nesúhlas s daným tvrdením však

vyjadruje v mikroregióne až 55 % respondentov, ktorí dominujú v obciach Bardoňovo (90 % respondentov) a Dedinka (88 % nesúhlasiacich).

Za ďalší dôvod nevzniknutia pracovných miest považujú obyvatelia mikroregiónu nezáujem zo strany obce, kde s týmto názorom nesúhlasí 45 % opýtaných a naopak súhlasí 14 % a čiastočne súhlasí 24 % opýtaných. Nesúhlas vyjadrili hlavne obyvatelia obce Trávnica (77 % respondentov) a Čechy (76 %). Nezáujem zo strany obce najvýraznejšie potvrdili obyvatelia Kolty (32 % súhlasiacich a 23 % čiastočne súhlasiacich) a Dolného Ohaja (23 % súhlasiacich a 34 % čiastočne súhlasiacich).

Obyvateľstvo mikroregiónu Termál nemá **záujem o podnikanie**, čo potvrdilo v prieskume až 69 % opýtaných. Naopak záujem o podnikanie vyjadrilo len 18 % opýtaných a 13 % opýtaných by si v prípade vhodných podmienok zvolilo podnikanie. Najväčší záujem o podnikateľské aktivity pritom prejavili respondenti v obciach Podhájska (43 % opýtaných) a Trávnica (34 %). Na druhej strane sú obce ako napr. Bardoňovo a Čechy, v ktorých až 92 % opýtaných nemá záujem podnikat' (graf 24).

Graf 24 - Záujem respondentov mikroregiónu Termál o podnikanie

Zdroj: Terénny prieskum v mikroregióne Termál, 2014, *spracované autormi*

Zaujímavými boli aj názory obyvateľstva na **perspektívy rozvoja** mikroregiónu Termál. V rámci mikroregionálnych aktivít sa stotožňuje obyvateľstvo najmä s podporou kúpeľníctva (31 % respondentov) a turistiky (33 %). S podporou kúpeľníctva sa stotožňujú najmä obyvatelia obce Pozba (82 % respondentov) a Čechy (71 %). Rozvoj turistiky vidia ako perspektívu regionálneho rozvoja predovšetkým obyvatelia obcí Dedinka (76 %) a Trávnica (69 %). Z ďalších aktivít by respondenti preferovali vybudovanie rekreačných zariadení (21 %) a dobudovanie a rozvoj cykloturistiky (14 % opýtaných). Budovanie rekreačných zariadení podporili najmä obyvatelia obcí s najširšou ponukou ubytovacích zariadení a to v obciach Podhájska (38 % respondentov) a Radava (34 % respondentov). Dobudovanie cyklotrás a ich ďalšie využitie bolo zaujímavé predovšetkým pre obyvateľov Vlkasu (44 % opýtaných), Dolného Ohaja a Hulu (po 26 % opýtaných).

Za prvú a dominantnú aktivitu z hľadiska rozvoja mikroregiónu s ohľadom na trvalo udržateľný rozvoj považuje 25 % respondentov dobudovanie infraštruktúry. K príslušnej aktivite sa prikláňali najmä obyvatelia obcí Radava (54 % respondentov) a Trávnica (48 % opýtaných). V 23 % respondenti preferovali zlepšenie propagácie územia s najvyšším podielom v obciach Maňa (88 % respondentov) a Kolty (53 %). Z ďalších aktivít sa objavil záujem o dobudovanie rekreačných zariadení (16 %) a podporu turistiky a cykloturistiky, ktoré zhodne získali po 14 %: Najmenej respondentov (8%) si vzhľadom na vybavenosť termálneho kúpaliska i wellness centra myslí, že by bolo treba dobudovať v mikroregióne kúpele.

V hodnotení najatraktívnejších miest v mikroregióne dominuje z pohľadu respondentov, potvrdzujúc patriotizmus k vlastnému kraju, výrazne Podhájska (87 % opýtaných). V niektorých obciach ako napr. Čechy, Dedinka, Maňa, Trávnica, Radava a samozrejme Podhájska získala dokonca maximálne 100 % hodnotenie. Nepatrné hodnoty (1 až 5 %) získali v obľúbenosti kaštiele, lesné komplexy, pútnické miesto Studnička v Pozbe či regionálne stredisko cestovného ruchu Štúrovo. Rovnako aj za najobľúbenejšie miesto v mikroregióne považuje 62 % respondentov Podhájsku.

Prostredníctvom respondentov bolo skúmané poznanie spoločných rozvojových aktivít mikroregiónu Termál, pričom bolo zistené, že až 29 % respondentov nepozná alebo sa nestretlo so spoločnými mikroregionálnymi aktivitami. V prípade poznania rozvojových aktivít mikroregiónu Termál bolo najznámejším projektom vytvorenie cykloturistických trás, o ktorých bolo viac či menej informovaných 32 % opýtaných. Z ďalších aktivít zaznamenalo obyvateľstvo spoločné podujatia (28 %) a návrhy a aktivity týkajúce sa podpory turizmu (19 % respondentov).

Prostredníctvom ankety boli tiež zisťované názory respondentov na odraz spolupráce obcí mikroregiónu Termál. V prieskume bolo zistené, že až 72 % respondentov nemá predstavu o vzájomnej spolupráci a spoločnom smerovaní združených obcí. Na druhej strane 10 % respondentov vidí vo vzájomnom združení prílev financií a 19 % respondentov očakáva spoluprácu na spoločných projektoch, ktoré by mohli z ich pohľadu zlepšiť životnú úroveň a skvalitniť životné prostredie.

1.3 EX-POST HODNOTENIE PHSR ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL 2007 – 2013

Predchádzajúci Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál na roky 2007 – 2013 sa sústreďoval na osem základných cieľov:

1. podpora ľudských zdrojov,
2. rozvoj podnikateľských aktivít a posilnenie ekonomiky,
3. skvalitnenie infraštruktúry (sociálnej, technickej, environmentálnej),
4. ochrana prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu,
5. ochrana životného prostredia,
6. podpora rozvoja cestovného ruchu,
7. zlepšenie propagácie územia,
8. podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí.

V oblasti podpory ľudských zdrojov bolo zámerom obnoviť sociálno-demografický základ obcí napr. zabezpečením podmienok na výstavbu rodinných domov alebo poskytovaním nájomných bytov mladým ľuďom a rodinám. V súvislosti s touto prioritou boli postavené nájomné byty napr. v obciach Bardoňovo, Dedinka, Hul, Maňa, Podhájska, Trávnica. Medzi ďalšie priority patrili podpora klubovej činnosti mládeže pri voľnočasových aktivitách či podpora zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, ktoré boli príbežne napĺňané vo viacerých obciach mikroregiónu.

Cieľom rozvoja podnikateľských aktivít a posilnenia ekonomiky bola podpora miestnych podnikateľských aktivít vo všetkých sférach ekonomických činností napr. dobudovaním sietí technickej infraštruktúry ako aj podpora tradičného podnikania na vidieku v poľnohospodárskej výrobe a v tradičných remeslách. Na základe týchto priorít boli napr. riešené pozemkové úpravy v Dedinke, dobudovávaná bola sieť technickej infraštruktúry vo viacerých obciach.

Skvalitnenie infraštruktúry bol najvýraznejšie napĺňaný cieľ PHSR Združenia obcí Termál v rokoch 2007-2013. Obsahovo bol zameraný na zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry napr. prostredníctvom rekonštrukcie kultúrnych zariadení (rekonštrukcia kultúrneho domu v Dedinke, Čechách, Dolnom Ohaji, rekonštrukcia domu smútku v Mani).

Tab. 27 - Zrealizované projekty v Združení obcí Termál v rokoch 2007 - 2013 z programu LEADER

Názov investície - projektu	Obec	Finančné prostriedky podľa zdrojov financovania (v EUR)		Objem finančných prostriedkov v €	Obdobie realizácie
		LEADER	obec/ ZO Termál		
Oddychová zóna	Bardoňovo	4769,87	529,99	5299,86	2011
Úprava zelenej zóny s obnovou chodníčka v centre obce Pozba	Pozba	4814,75	534,97	5349,72	2011
Oddychová zóna obec - detské ihrisko	Dedinka	4833,00	537,00	5370,00	2011
Úprava verejných priestranstiev vytvorením oddychovej plochy pre deti v obci Podhájska	Podhájska	4833,00	2667,59	7500,59	2011
Sadovnícke úpravy verejného priestranstva v obci Hul	Hul	4833,00	537,00	5370,00	2011
Modernizácia detského ihriska na park oddychu pre rodičov s deťmi v obci Čechy - I. etapa	Čechy	4909,00	545,45	5454,45	2011
Podpora spolupráce Miestnej akčnej skupiny Združenia Termál a Miestnej akčnej skupiny Region Haná, o.s.	MAS Združenia Termál	1500,00	78,95	1578,95	2012
Vybudovanie verejného informačného systému a rekonštrukcia autobusovej zastávky v obci Dolný Ohaj	Dolný Ohaj	4199,00	221,00	4420,00	2012
Rekonštrukcia a modernizácia detských ihrísk v obci Veľké Lovce	Veľké Lovce	4199,00	221,00	4220,00	2012
Rekonštrukcia a modernizácia verejného priestranstva pre deti a dospelých v obci Trávnica	Trávnica	4699,00	247,40	4946,40	2012
Netradičná autobusová zastávka s využitím prvkov ľudovej architektúry	Radava	4199,00	221,00	4420,00	2012
Oddychová zóna časti obce Malá Maňa	Maňa	4959,00	261,00	5220,00	2012
Vedenie cykloturistických trás na území Mikroregiónu Termál	Združenie obcí Termál	6569,13	345,74	6917,87	2013
Značenie cykloturistických trás v obci Maňa	Maňa	3498,43	184,13	3682,56	2013
Vedenie cykloturistických trás v obciach Podhájska, Radava a Veľké Lovce	Radava	4906,56	258,24	5164,80	2013
Cykloturistická trasa v obci Trávnica	Trávnica	1621,08	85,32	1706,40	2013
Cykloturistické trasy v obci Dolný Ohaj a informačné tabule k cyklotrasám Termálu	Dolný Ohaj	3847,95	202,52	4050,47	2013
Cudzojazyčné propagačné materiály o cyklotrasách na území Termálu ako podpora medzinárodnej spolupráce	MAS Združenia Termál	1892,40	99,60	1992,00	2013

Zdroj: Projekty LEADER NSK, 2015

Prínosné boli rekonštrukcie školských zariadení (rekonštrukcia ZŠ a MŠ v Huli, Mani, Kolte, Trávnici), výstavby športových zariadení (výstavba detského ihriska v Trávnici, vo Veľkých Lovciach, výstavba multifunkčného ihriska v Kolte, vybudovanie viacúčelového ihriska vo Veľkých Lovciach a v Mani), výstavby sociálnych zariadení (výstavba domu seniorov v Dolnom Ohaji) a rekonštrukcie zdravotníckych zariadení (rekonštrukcia zdravotného strediska v Trávnici). V oblasti technickej infraštruktúry boli prioritne rekonštruované miestne komunikácie a chodníky (Dedinka, Maňa, Kolta, Podhájska, Trávnica), budované boli kamerové

systémy (Dolný Ohaj, Hul, Podhájska, Trávnica, Veľké Lovce), zrekonštruované boli miestne rozhlasové a verejné osvetlenia (Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Veľké Lovce, Radava, Pozba) a pod. V súvislosti s budovaním environmentálnej infraštruktúry bolo podstatné budovanie kanalizácie napr. vo Veľkých Lovciach, v Trávnici a Bardoňove, rekonštrukcia ČOV v Podhájskej ako aj budovanie či rekonštrukcia zberných dvorov (Trávnica, Dedinka).

Cieľom ochrany prírodných a kultúrnych zdrojov krajiny mikroregiónu bolo okrem iného zrekonštruovať kultúrno-historické pamiatky, ktoré boli zrealizované v Bardoňove a naprojektované v Trávnici.

Prioritami v ochrane životného prostredia Mikroregiónu Termál bolo zabezpečiť dôslednú ochranu prírody, zvýšiť podiel zelene v krajine, odstrániť nelegálne skládky, zabezpečiť protipovodňové opatrenia a i. V mnohých obciach bola zrealizovaná revitalizácia verejných priestranstiev (Bardoňovo, Hul, Maňa, Kolta, Podhájska, Trávnica, Veľké Lovce, Pozba), vybudované boli protipovodňové opatrenia (Dedinka, Dolný Ohaj, Kolta, Veľké Lovce, Radava, Maňa), odstránené boli nelegálne skládky (Maňa, Veľké Lovce).

Na základe prioritnej podpory rozvoja cestovného ruchu boli v mikroregióne zrealizované predovšetkým aktivity spojené so značením a budovaním cykloturistických chodníkov a odpočívadiel pre cykloturistov, ktoré prebehli za finančnej podpory programu LEADER (tab. 27). Vybudovaná bola sieť cykloturistických chodníkov v celom mikroregióne a v obci Trávnica to bol aj náučný chodník.

Ďalším cieľom Mikroregiónu Termál bola snaha o zlepšenie propagácie územia napr. podporou propagácie obcí a mikroregiónu prostredníctvom printových a elektronických médií, produkciou špecializovaných propagačných materiálov, obnovou kultúrnych a ľudových tradícií, či dobudovaním miestnych obecných múzeí. V rámci tohto cieľa bola pripravená napr. projektová dokumentácia pre vybudovanie múzea v Dolnom Ohaji, obnovené boli kultúrne podujatia, ktoré sú v zrejme z kalendária jednotlivých obcí.

Posledným cieľom bola podpora aktivizácie a rozvoja miestnej spolupráce obcí vytváraním a podporou sociálnej súdržnosti a angažovanosti obyvateľstva, ktorá bola realizovaná napr. pri zapájaní obyvateľstva do rozhodovacích procesov pri plánovaní regionálneho rozvoja, pri vytváraní dokumentov či stratégií rozvoja.

Aktivity, ktoré nebolo možné vzhľadom na nedostatok finančných zdrojov splniť, sa premietajú do nového akčného plánu mikroregiónu. Zahŕňajú napr. zlepšenie dopravnej dostupnosti a prepojenosti mikroregiónu, skvalitnenie verejných priestranstiev, zlepšenie ponuky základných služieb, podporu miestnej ekonomiky a ďalšie.

1.4 SWOT ANALÝZA

Na základe získaných informácií o území bola následne vytvorená SWOT analýza, ktorá je považovaná na danej úrovni za jeden z najefektívnejších nástrojov plánovania, pomáhajúci ujasniť situáciu a zhodnotiť potenciál územia.

SWOT analýza (S - Strong points, W - Weak points, O - Opportunities, T - Threats) predstavuje jednoduchú, ale pritom výstižnú, vyčerpávajúcu a objektívnu charakteristiku silných a slabých stránok (vnútorná analýza) skúmanej oblasti a jej možných príležitostí a ohrození (vonkajšia analýza).

Silné stránky zahŕňajú komparatívne a konkurenčné výhody územia pre rôzne typy rozvojových aktivít, slabé stránky sú ohrozujúce, limitujúce a majú negatívny vplyv na rozvoj územia. Príležitosti tvoria možnosti a šance pre rozvoj a plynú prevažne z vonkajšieho prostredia. Ohrozenia predstavujú riziká vonkajšieho prostredia a môžu negatívnym spôsobom ovplyvniť jej rozvoj.

Silné stránky	Slabé stránky
▪vhodná poloha mikroregiónu,	▪slabá dopravná dostupnosť niektorých obcí mikroregiónu vo vzťahu k väčším sídlam,
▪prírodne hodnotné územia (PR Žitavský luh, PP Potok Chrenovka, PP Meander Chrenovky, PP Rieka Žitava, CHVÚ Žitavský luh, CHÚ európskeho významu, chránené areály a stromy),	▪nedostatočná dopravná prepojenosť obcí mikroregiónu medzi sebou,
▪dobrá dopravná dostupnosť do mikroregiónu (cestná a železničná doprava),	▪znižovanie poľnohospodárskej produkcie,
▪podnikateľské aktivity v poľnohospodárstve založené na dobrých klimatických a pôdnych podmienkach,	▪nízka kvalita miestnych komunikácií a chýbajúce chodníky pozdĺž cestných komunikácií,
▪vysoký podiel ornej pôdy,	▪nevysporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom pri cestných komunikáciách,
▪aktivity súkromne hospodáriacich roľníkov,	▪pokles záujmu obyvateľstva o podnikanie,
▪samozásobiteľné pestovanie ovocia a zeleniny,	▪vysoký podiel odchádzajúcich za prácou,
▪tradičná vinárska výroba (hajlochy v Mani, vínná cesta ...),	▪zlý technický stav budov vo vlastníctve obcí,
▪existencia potravinárskej výroby a spracovania poľnohospodárskych produktov (mlyny, pálenice, pekáreň, škrobáreň ...),	▪celkový úbytok obyvateľstva,
▪zastúpené lesné plochy ako základ pre poľovníctvo a hubárstvo,	▪vysoký index starnutia obyvateľstva,
▪zastúpené vodné plochy vhodné pre rybárstvo a športový rybolov,	▪klesajúci podiel detí v školských zariadeniach,
▪stabilizované priemyselné podniky,	▪nedostatok voľnočasovej infraštruktúry,
▪pripravené plochy pre priemyselné parky,	▪stacionárny až regresívny typ populácie,
▪kvalifikovaná pracovná sila,	▪relatívne vysoká nezamestnanosť,
▪výskyt termálnych minerálnych vôd,	▪malá ponuka pracovných príležitostí priamo v obciach,
▪termálne kúpalisko a wellness centrum známe svojimi liečivými účinkami s celoročnou prevádzkou,	▪migrácia najmä mladého obyvateľstva za prácou,
▪rozvíjajúce sa poľnohospodárstvo na báze geotermálnej energie (skleníkové pestovanie kvetov a zeleniny),	▪nedostatok zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti pre starších občanov,
▪nárast zamestnanosti obyvateľstva v terciárnom sektore,	▪nedostatok poskytovaných služieb,
▪nárast obyvateľstva so sekundárnym vzdelaním,	▪nedostatok školských, športových zariadení a zariadení pre mládež,
▪nárast počtu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním,	▪nedostatočný rozsah kapacity ubytovacích a stravovacích zariadení,

Silné stránky	Slabé stránky
▪ záujem obyvateľstva o podnikanie najmä v oblasti cestovného ruchu,	▪ nedostatočná obchodná sieť,
▪ vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu,	▪ nízka propagácia mikroregiónu,
▪ príjemné a atraktívne prostredie,	▪ náchylnosť územia na vodnú a veternú eróziu,
▪ prevaha podnikateľských aktivít v oblasti služieb,	▪ eutrofizácia vodných nádrží,
▪ podpora podnikateľskej činnosti (poskytovanie plôch pre podnikateľov),	▪ znečistenie povrchových a podzemných vôd,
▪ dostatočný domový fond pre podnikateľské aktivity,	▪ nedostatočne vybudovaná kanalizácia a ČOV,
▪ záujem obyvateľstva o prácu v oblasti cestovného ruchu a služieb,	▪ neefektívne využívanie termálnych vôd,
▪ historicky atraktívne prostredie (významné archeologické náleziská),	▪ nedostatočná protipovodňová ochrana,
▪ kultúrno-historické pamiatky (kaštieľ, kúrie),	▪ výskyt termálnej vody v prirodzených recipientoch vody,
▪ zachované kultúrne dedičstvo v podobe zvykov a obyčají obyvateľov,	▪ zlý zdravotný stav lesov.
▪ pretrvávajúca tradičná remeselná výroba (paličkovanie, maľovanie na sklo, gravírovanie, výroba keramiky a i.),	
▪ rozvinutý regionálny religiózny cestový ruch (pútnické miesto Studnička v Pozbe, kaplnka sestry Zdenky v Dolnom Ohaji),	
▪ vhodné lokalizačné a realizačné podmienky pre rozvoj agroturistiky,	
▪ aktívny komunitný život (organizácia kultúrnych a spoločenských akcií),	
▪ ústretovosť a pohostinnosť obyvateľstva,	
▪ existencia a aktivita záujmových organizácií a spolkov,	
▪ dostatok športových možností,	
▪ rozvíjajúce sa ubytovacie a stravovacie možnosti,	
▪ záujem turistov o pobyt v území,	
▪ čiastočne rozvinuté sociálne služby (Maňa, Bardoňovo, Dolný Ohaj),	
▪ vybudovaná virtuálna platforma pre komunikáciu s občanmi (web stránky obcí, sociálne siete),	
▪ pretrvávajúci lokálpatriotizmus obyvateľov obcí,	
▪ aktívny samosprávny manažment,	
▪ plynofikácia obcí,	
▪ vhodné nakladanie s odpadmi,	

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪relatívne kvalitné životné prostredie, ▪čisté, udržiavané a revitalizované verejné priestranstvá obcí. 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪podpora mladého obyvateľstva v obci, ▪vybudovanie zariadení pre mládež, ▪zlepšiť ponuku voľnočasových aktivít pre mládež, ▪podpora práce s marginalizovanými skupinami obyvateľstva, ▪zachovanie a podpora poľnohospodárskej produkcie, ▪vytvorenie nových pracovných miest, ▪podpora malého a stredného podnikania, ▪rozšírenie podnikateľských aktivít, ▪podpora ekologického poľnohospodárstva, ▪vytvoriť možnosti odbytu poľnohospodárskych produktov v území, ▪vytvorenie priemyselných parkov, ▪rekonštrukcia bytového a domového fondu, ▪rekonštrukcia verejných budov, ▪rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok, ▪rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba chodníkov, ▪rekonštrukcia školských zariadení, ▪zlepšenie dopravnej dostupnosti niektorých obcí mikroregiónu vo vzťahu k väčším sídlam, ▪zlepšenie dopravnej prepojenosti obcí mikroregiónu medzi sebou napr. cyklocestami, ▪rekonštrukcia technickej infraštruktúry (miestne rozhlas, verejné osvetlenie ...), ▪výstavba oddychovo-relaxačných zón, ▪dobudovanie športových zariadení (telocvične, tenisové kurty a pod.), ▪vytvorenie nových služieb, ▪rozšírenie zdravotníckej starostlivosti, ▪rozšírenie sociálnej starostlivosti, ▪vybudovanie sociálneho zariadenia pre starších občanov, ▪výstavba nájomných bytov, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪malá atraktivita obcí pre mladé obyvateľstvo, ▪odliv obyvateľstva z obcí, ▪prudké zníženie počtu obyvateľov, ▪nezáujem obyvateľov o dianie v obciach, ▪zhoršenie sociálnej situácie obyvateľov, ▪nárast sociálno-patologických javov, ▪nárast nezamestnanosti, ▪zníženie aktívneho života obcí, ▪nezáujem obyvateľov o dianie v obciach, ▪zníženie kvality života obcí, ▪stagnácia rozvoja obcí, ▪stagnácia komplexnej bytovej výstavby, ▪stagnácia rozvoja infraštruktúry, ▪absencia dohody vlastníkov vo vzťahu k využitiu kultúrno-historických pamiatok vedúca k ich chátraniu, ▪rozpad poľnohospodárskych družstiev, ▪nezáujem návštevníkov o pobyt v území, ▪nezáujem o malé a stredné podnikanie s legislatívnych a finančných dôvodov, ▪zhoršenie kvality životného prostredia, ▪nízky prílev finančných zdrojov z externých zdrojov vedúci k úpadku obcí. ▪neadekvátne využívanie termálnych vôd, ▪nákladná doprava spôsobujúca ohrozenie bezpečnosti cykloturistov.

Silné stránky	Slabé stránky
▪podpora rozvoja cestovného ruchu,	
▪vytvorenie komplexného balíka služieb cestovného ruchu v mikroregióne,	
▪skvalitnenie služieb turisticko-informačnej kancelárie pre návštevníkov,	
▪dobudovanie turistických a cykloturistických trás,	
▪vylúčenie nákladnej dopravy z cyklotrás,	
▪zriadenie obecných múzeí s prezentáciou histórie i súčasnosti,	
▪obnova ľudových tradícií a remesiel,	
▪rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky,	
▪podpora rozvoja vinárstva a vinárskej výroby,	
▪rozšírenie ponuky ubytovacích a stravovacích zariadení,	
▪zlepšenie komunikácie samospráv s občanmi,	
▪zvýšenie príťažlivosti obcí (úprava a výsadba zelene),	
▪zlepšenie stavu životného prostredia,	
▪zabezpečenie protieróznych opatrení poľnohospodárskej pôdy,	
▪úprava vodných nádrží a vodných tokov a ich revitalizácia,	
▪zvýšenie protipovodňovej ochrany,	
▪zabrániť odvádzaniu termálnej vody do prirodzených recipientov územia,	
▪zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd,	
▪výstavba kanalizácií a čističky odpadových vôd,	
▪dobudovanie kompostovísk,	
▪zlepšenie hospodárenia v lesoch,	
▪zviditeľnenie mikroregiónu Termál,	
▪podpora spoločenských organizácií,	
▪zvýšenie informovanosti obyvateľstva,	
▪zvýšenie vzájomnej spolupráce medzi obcami mikroregiónu Termál,	
▪vypracovanie spoločných projektov rozvoja v rámci mikroregiónu,	

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť dokumentu obsahuje víziu strategického rozvoja Združenia obcí Termál pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik, určuje globálne a špecifické ciele rozvoja mikroregiónu prostredníctvom jednotlivých opatrení a príslušných projektov a aktivít s rešpektovaním princípov regionálnej politiky a s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia.

2.1 VÍZIA

Združenie obcí Termál,

tvorené obcami Podhájska, Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Maňa, Pozba, Radava, Trávnica, Veľké Lovce a Vlkaš, **je atraktívne, príťažlivé, prívetivé a sociálne zdravé územie, miesto s dostatkom pracovných príležitostí s rozvinutým miestnym hospodárstvom, s kvalitnými životnými podmienkami ako aj miesto oddychu a rekreácie zaujímavé nielen pre svojich obyvateľov ale aj pre jeho návštevníkov, pretože disponuje**

- výnimočnými termálnymi zdrojmi,
- zaujímavými prírodnými a kultúro-historickými pamiatkami,
- podnikateľskými aktivitami podporujúcimi rozvoj hospodárstva, predovšetkým so zameraním na cestovný ruch,

čo ho predurčuje stať sa

- významným nadregionálnym centrom cestovného ruchu so zameraním na rozvoj kúpeľníctva,
- hnacím motorom rozvoja miestnej ekonomiky vo vidieckom území na báze cestovného ruchu a ďalšej aktivizácie ľudských zdrojov.

Na dosiahnutie tejto vízie bude Združenie obcí Termál podporovať:

- rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov orientovaných najmä na sektor služieb, kúpeľníctva a cestovného ruchu,
- rozvoj potrebnej infraštruktúry,
- rozvoj diverzifikácie podnikateľských aktivít,
- rozvoj miestnej ekonomiky a zamestnanosti,
- zvyšovanie kvality života obyvateľov,
- zachovanie zdravého životného prostredia v zmysle zásad trvaloudržateľného života.

2.2 PRIORITNÉ OBLASTI, GLOBÁLNE A ŠPECIFICKÉ CIELE ROZVOJA

Uskutočniteľnosť strategických cieľov Združenia obcí Termál, ktoré sú bližšie špecifikované prostredníctvom prioritných oblastí, globálnych a špecifických cieľov ako aj príslušných opatrení, vychádzajúcich z miestnych podmienok, závisí od troch faktorov:

- do akej miery bude mikroregión schopný využívať vlastné zdroje ako aj možnosti vonkajších zdrojov,
- od udržateľnosti navrhovaných a uskutočnených opatrení,
- od stupňa ich podpory získaných od všetkých záujmových skupín v mikroregióne.

V zmysle predchádzajúcich analýz ako aj názorov anketovaných obyvateľov a podnikateľov bolo naformulovaných päť dlhodobých globálnych cieľov rozvoja obce, ktoré V zmysle predchádzajúcich analýz a názorov anketovaných obyvateľov spracovaných na úrovni jednotlivých obcí bolo naformulovaných osem dlhodobých globálnych cieľov regionálneho rozvoja Združenia obcí Termál, ktoré detailnejšie charakterizujú špecifické ciele a jednotlivé opatrenia (tab. 28). Tieto globálne ciele vyjadrujú, čo by chcel mikroregión dosiahnuť z aspektu svojho hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

V rámci strategických cieľov sú definované jednotlivé opatrenia, prostredníctvom, resp. realizáciou ktorých sa má zabezpečiť regionálny rozvoj mikroregiónu Termál v zmysle zásad trvaloudržateľného života.

Tab. 28 - Hierarchia strategických cieľov Združenia obcí Termál

Vizia		„Združenie obcí Termál, tvorené obcami Podhájska, Bardoňovo, Čechy, Dedinka, Dolný Ohaj, Hul, Kolta, Maňa, Pozba, Radava, Trávnica, Veľké Lovce a Vlkaš, je atraktívne, príťažlivé, prívetivé a sociálne zdravé územie, miesto s dostatkom pracovných príležitostí s rozvinutým miestnym hospodárstvom, s kvalitnými životnými podmienkami ako aj miesto oddychu a rekreácie zaujímavé nielen pre svojich obyvateľov ale aj pre jeho návštevníkov.“											
Globálne ciele	Špecifické ciele	1. Prioritná oblasť - Hospodárska				2. Prioritná oblasť - Sociálna				3. Prioritná oblasť - Environmentálna			
		1. Konkurencieschopné hospodárstvo a atraktívne územie pre podnikanie	2. Kvalitná technická infraštruktúra	3. Podpora rozvoja cestovného ruchu	4. Zlepšenie propagácie územia	5. Podpora rozvoja ľudských zdrojov	6. Rozvoj miestnej spolupráce	7. Kvalitná sociálna infraštruktúra	8. Kvalitné životné prostredie				
	1.1 Podpora miestnych podnikateľských aktivít												
	1.2 Posilnenie tradičného poľnohospodárstva a potravinárstva s podporou ekologických postupov												
	2.1 Bezpečná doprava v mikroregióne												
	2.2 Budovanie cyklistickej infraštruktúry												
	2.3 Zlepšenie dopravnej prepojenosti obcí mikroregiónu												
	3.1 Podpora podnikania v oblasti cestovného ruchu												
	3.2 Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu												
	3.3 Rozvoj ďalších foriem cestovného ruchu												
	3.4 Udržanie a rozvoj vinohradníctva												
	4.1 Podpora propagácie obcí a mikroregiónu												
	4.2 Obnova a rozvoj miestnych kultúrnych, spoločenských a ľudových tradícií a remesiel												
	4.3 Dobudovanie obecných múzeí												
	5.1 Podpora tvorby pracovných miest v mikroregióne												
	5.2 Obnova sociálno-demografického základu obcí												
	6.1 Podpora aktivizácie a miestnej spolupráce obyvateľstva												
	6.2 Podpora rozvojových aktivít												
	7.1 Zaisťovanie služieb školsťva												
	7.2 Zaisťovanie lekárskej starostlivosti												
	7.3 Zaisťovanie sociálnej starostlivosti												
	7.4 Podpora kultúrnych, športových a záujmových aktivít												
	7.5 Rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok												
	8.1 Dobudovanie environmentálnej infraštruktúry												
	8.2 Zabezpečenie ochrany prírody												
	8.3 Revitalizácia verejných plôch a zvýšenie podielu zelene												
	8.4 Revitalizácia vodných tokov a vodných nádrží												
	8.5 Racionálne využívanie prírodných zdrojov												

Zdroj: spracované autormi, 2015

Globálny cieľ 1 – Konkurencieschopné hospodárstvo a atraktívne územie pre podnikanie

Zameranie daného cieľa súvisí s posilnením ekonomiky mikroregiónu zvýšením konkurencieschopnosti existujúcich podnikov ako aj v podpore pri tvorbe nových podnikov. V súlade s vyššími dokumentmi regionálneho rozvoja je dôraz kladený najmä na lepšie využívanie existujúcich faktorov ekonomického rastu a tvorbu nových poznatkov založených na trvalo udržateľnom ekonomickom raste územia. Preferovaná je podpora miestnych podnikateľských aktivít vo všetkých sférach ekonomických činností s dôrazom na tradičné vidiecke aktivity. V mikroregióne je bližšie špecifikovaný prostredníctvom dvoch špecifických cieľov:

1.1 podpora miestnych podnikateľských aktivít,

1.2 posilnenie tradičného poľnohospodárstva a potravinárstva s podporou ekologických postupov.

Špecifický cieľ 1.1 - Podpora miestnych podnikateľských aktivít

Organizačná štruktúra a počet ekonomických subjektov v mikroregióne poukazuje na význam malého a stredného podnikania, ktoré efektívne reaguje na štrukturálne zmeny vo veľkých podnikoch sprevádzané znižovaním výroby a zamestnanosti ako aj na absenciu ponuky niektorých druhov služieb. Tradícia malého a stredného podnikania však nie v mikroregióne v dôsledku prevládajúcej poľnohospodárskej výroby prostredníctvom bývalých plošne rozsiahlych družstiev a väčších priemyselných podnikov v okolitých mestách veľká a preto si vyžaduje značnú podporu i priestor na rozvíjanie aktivít. Podporu miestnych podnikateľských aktivít je možné ju uskutočňovať napr. formou vybavenia sietí technickej infraštruktúry, inštitucionálnou podporou pri jednaniach miestnych podnikateľov s ďalšími orgánmi štátnej správy alebo s komerčným sektorom, výhodnými prenájmi obecných budov a pozemkov na prevádzku týchto aktivít. Obce môžu podporovať, alebo aj čiastočne finančne zabezpečovať projekty pozemkových úprav, účelových ciest a pod. Prínosom miestnych podnikateľov je potom najmä to, že zamestnávajú miestnych obyvateľov, a tak znižujú tlak na nutnosť odchádzky do zamestnania mimo obec, mikroregión.

Priorita 1.2 - Posilnenie tradičného poľnohospodárstva a potravinárstva s podporou ekologických postupov

Mikroregión Termál disponuje vhodnými prírodnými podmienkami a kvalitnou ornou pôdou, čo je základný predpoklad pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Nemenej dôležitá je i skutočnosť, že tieto odvetvia majú v území dlhodobú tradíciu pretrvávajúcu do súčasnosti formou podnikania v týchto odvetviach. Prioritou cieľa je nevyhnutná podpora poľnohospodárskej výroby, ktorá prechádza zložitým obdobím a musí reagovať na potreby trhu a kúpyschopnosti obyvateľstva. Tým sa investície do určitých druhov poľnohospodárskej výroby stávajú značne riskantnými, a tak spôsobujú stagnáciu až zánik niektorých odvetví, predovšetkým v živočíšnej produkcii. Potrebné je podporiť reštrukturalizáciu, zvýšiť diverzifikáciu poľnohospodárskej výroby so zameraním hlavne na rastlinnú a špeciálnu výrobu, zvýšiť možnosti pozberovej úpravy, uskladnenia produktov a v neposlednom rade zlepšiť možnosti odbytu a vytvorenia efektívnych a čo najkratších produkčno-spotrebiteľských reťazcov. Jednotlivé poľnohospodárske subjekty zároveň nedisponujú dostatkom finančných zdrojov potrebných na rekonštrukciu svojej infraštruktúry ako aj na modernizáciu zariadení. Súčasne je potrebné podporiť aj rozvoj konkurencieschopnej, účelovo intenzívnej avšak environmentálne prijateľnej poľnohospodárskej výroby, ktorá by prinášala vyššiu pridanú hodnotu.

Globálny cieľ 2 - Kvalitná technická infraštruktúra

Kvalita technickej infraštruktúry patrí k významným faktorom pre rozvoj podnikateľských aktivít ale aj vytvárania vhodných životných podmienok obyvateľstva mikroregiónu. Zámerom cieľa je odstránenie mikroregionálnej nerovnováhy a zvýšenie konkurenčnej schopnosti územia prostredníctvom skvalitnenia a dobudovania technickej infraštruktúry. V tejto oblasti je podstatné najmä zlepšenie dopravnej dostupnosti a obslužnosti ako aj skvalitnenie miestnych komunikácií, chodníkov a dopravných priestorov, ktoré sa tak stanú prínosom pre ekonomický rozvoj mikroregiónu. Nemenej dôležité je zabezpečiť v mikroregióne bezpečnú dopravu ako aj dobudovať cykloturistické trasy, s ktorých budovaním sa začalo v predchádzajúcom programovom období. V rámci cieľa sú navrhované tri špecifické ciele:

- 2.1 bezpečná doprava v mikroregióne,
- 2.2 budovanie cyklistickej infraštruktúry,
- 2.3 zlepšenie dopravnej prepojenosti obcí mikroregiónu.

Špecifický cieľ 2.1 - Bezpečná doprava v mikroregióne

Hlavným zámerom tohto cieľa je odstrániť neuspokojivé parametre dopravnej infraštruktúry a vytvorenie podmienok pre zvýšenie efektivity a kvality dopravného systému na mikroregionálnej úrovni pri súčasnom znížení negatívnych dopadov dopravy na životné prostredie. V centre pozornosti budú cesty II. a III. triedy, ktoré zabezpečujú najmä dostupnosť v rámci okresu a kraja a zároveň tvoria dôležitý lokalizačný predpoklad pre alokáciu firiem a domácností. Preto sa opatrenie zameriava na vytvorenie vhodnej siete ciest II. a III. triedy vysokej kvality s prepojením na nadradenú dopravnú infraštruktúru.

Špecifický cieľ 2.2 - Budovanie cyklistickej infraštruktúry

Cykloturistika patrí medzi zaujímavé a atraktívne formy cestovného ruchu, na ktoré je mikroregión charakterom svojho reliéfu priamo predurčený. Územím síce neprechádzajú oficiálne nadregionálne či regionálne cykloturistické trasy, v predchádzajúcom programovom období bol však v území realizovaný mikroregionálny projekt tvorby cykloturistických trás so systémom udržiavaného cykloturistického značenia, ktoré súčasťou sú aj informačné letáky o vytýčených cyklotrasách. Okrem toho boli v mikroregióne vybudované menšie cykloturistické odpočívadlá.

V rámci cieľa bude pozornosť sústredená na výstavbu ďalšej infraštruktúry pre cyklistickú dopravu. Budované budú nové cyklistické komunikácie, cyklokoridory na existujúcich miestnych komunikáciách a komunikáciách medzi sídlami, doplnková cyklistická infraštruktúra (chránené parkoviská pre bicykle, cyklostojany, nabíjacie stanice pre elektrobicykle, systémy požičovní bicyklov, hygienické zariadenia a pod.).

Špecifický cieľ 2.3 - Zlepšenie dopravnej prepojenosti obcí mikroregiónu

Zámerom cieľa je podpora obsluhy vidieckeho územia verejnou hromadnou a osobnou dopravou. Aj napriek vzniku a podpore miestneho podnikania bude i naďalej väčšina obyvateľov vidieckych sídiel cestovať za prácou a za službami mimo miesta svojho trvalého bydliska. Okrem dochádzania do zamestnania a za službami tvorí významný podiel na tejto doprave aj dochádzka žiakov do škôl. Obecné úrady najčastejšie zaisťujú minimálnu dopravnú obslužnosť územia a to buď formou dotácie niektorých stratových liniek, alebo aj prevádzkovaním miestnej dopravy z miestnych častí do lokálneho centra. Pre lepšie zaistenie dopravnej obsluhy hromadnou dopravou a osobnou dopravou môže vzniknúť združenie obcí, ktoré v tomto smere jedná s dopravcami a so štátnou správou alebo prispieva na prevádzku nerentabilného spojenia.

Snahou je posilniť väzby medzi jednotlivými obcami ako aj medzi obcami a najbližšími malými či strednými mestami práve v súvislosti s dochádzkou do zamestnania, do škôl či za službami.

Globálny cieľ 3 - Podpora rozvoja cestovného ruchu

Cestovný ruch je v mikroregióne významným odvetvím hospodárstva, avšak je potrebné stabilizovať jeho postavenie a zároveň vytvárať predpoklady pre jeho efektívny a dlhodobý rozvoj. Potrebné je podporovať predovšetkým tvorbu nových pracovných príležitostí v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na prírodný a kultúrny potenciál ako aj malé a stredné podnikanie v poskytovaní kvalitných služieb cestovného ruchu.

So stanoveným cieľom sa v praktickej činnosti spája predovšetkým výrazné skvalitnenie a rozšírenie ponuky služieb cestovného ruchu, posilnenie úlohy cestovného ruchu v rámci hospodárstva mikroregiónu, rozvoj znalostí, zvyšovanie adaptability a podnikavosti pracovnej sily v cestovnom ruchu a zlepšovanie stavu kultúrnych a historických zariadení zapájaných do procesu tvorby a realizácie produktov cestovného ruchu.

Globálny cieľ je bližšie špecifikovaný prostredníctvom štyroch špecifických cieľov:

- 3.1 podpora podnikania v oblasti cestovného ruchu,
- 3.2 dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu,
- 3.3 rozvoj ďalších foriem cestovného ruchu,
- 3.4 udržanie a rozvoj vinohradníctva.

Špecifický cieľ 3.1 - Podpora podnikania v oblasti cestovného ruchu

Cieľom priority je zvýšiť konkurencieschopnosť cestovného ruchu v oblasti poskytovaných služieb v mikroregióne, zvýšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu, podpora vytvárania nových atraktivít a dosiahnutie porovnateľnej úrovne ponuky s inými regiónmi. Preferované sú najmä opatrenia vedúce k zvýšeniu profesionálnej úrovne pracovnej sily v oblasti cestovného ruchu prostredníctvom napr. rekvalifikačných kurzov, tvorby štúdií a projektov pre rozvoj cestovného ruchu ako aj opatrenia podporujúce podnikateľskú činnosť v oblasti cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 3.2 - Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu

V oblasti infraštruktúry cestovného ruchu sledujeme v mikroregióne značné rezervy. Na základe tejto skutočnosti medzi priority cieľa patrí najmä dotváranie infraštruktúry a tvorba ucelenej ponuky produktov cestovného ruchu (napr. vybudovanie ubytovacích a stravovacích zariadení, vybudovanie rekreačných zón, zriadenie kúpeľných parkov, vybudovanie prírodných kúpalísk, atď.), podpora tvorby produktov cestovného ruchu z dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok a prírodných zvláštností, budovanie turistických, cykloturistických chodníkov a náučných chodníkov, oddychových priestorov ale aj polyfunkčných objektov.

Špecifický cieľ 3.3 - Rozvoj ďalších foriem cestovného ruchu

Cestovný ruch mikroregiónu Termál je založený výhradne na kúpeľníctve využívajúcom liečivé termálne vody prirovnávané svojimi vlastnosťami k vodám Mŕtveho mora. Okrem termálnych vôd však disponuje mikroregión viacerými prírodnými a kultúrno-historickými predpokladmi, ktoré je vhodné využiť ako atraktívne danosti pre ďalší rozvoj cestovného ruchu. Z prírodných podmienok sú to predovšetkým zaujímavé a prírodne jedinečné lokality zvyškov lužného lesa, vodné nádrže ponúkajúce možnosti športového rybolovu či lesné komplexy viažuce na seba poľovnú zver. V území sa tiež zachovalo množstvo historických budov (kostoly, kúrie, kaštiele a pod.) ako aj rozmanité prejavy tradičnej ľudovej kultúry (ľudová architektúra, ľudová umelecká výroba, folklór).

Zámerom stanoveného cieľa je na základe lokalizačných predpokladov cestového ruchu podporovať v mikroregióne okrem kúpeľníctva aj jeho ďalšie formy napr. agroturistiku, cykloturistiku, pešiu a vodnú turistiku, rybolov a poľovníctvo atď.

Špecifický cieľ 3.4 - Udržanie a rozvoj vinohradníctva

Vinohradníctvo patrí v mikroregióne k tradičným poľnohospodárskym odvetviam, ani nie tak z hľadiska produkčného potenciálu, ale pre význam v spoločenskom, kultúrnom a sociálnom pôsobení. Realizované je v pahorkatinách s výraznejším sklonom najmä prostredníctvom samostatne hospodáriacich roľníkov a súkromných pestovateľov predovšetkým v obciach Maňa (lokalita Stará hora), Veľké Lovce, Trávnica a Radava.

Prostredníctvom cieľa je snaha podporiť v mikroregióne tradičné, kvalitné a atraktívne vinárstvo a jeho zvyklosti a tradície. Rozvoj danej oblasti je v území perspektívny a zaujímavý pre budovanie vidieckeho turizmu a spájaný je s aktivitami ako napr. vytvorenie vínnej cesty, vybudovanie vinohradníckej osady, výstavba viničných domčekov a pod.

Globálny cieľ 4 - Zlepšenie propagácie územia

Vidiek a obyvateľstvo, ktoré žije na tomto území, predstavuje podstatný potenciál duchovného a hmotného bohatstva spoločnosti, ktorý má zmysel práve v tomto prostredí. Okrem samotného obyvateľstva sa príslušné prostredie stáva stále viac zaujímavé aj pre obyvateľstvo mimo tohto územia, potenciálnych návštevníkov. Vidiecke prostredie disponuje množstvom turistických zaujímavostí - prírodných a kultúrno-historických pamiatok, konajú sa tu rozličné spoločenské, kultúrne a športové akcie, udržiavajú sa tradičné a folklórne zvyky. Zároveň sa tu nachádza veľké množstvo poskytovateľov služieb pre návštevníkov územia. Návštevníci však majú iba obmedzené možnosti získania informácií o daných zaujímavostiach, aktivitách a službách.

Zámerom cieľa je zlepšenie kvality, formy a dostupnosti informácií o zaujímavostiach a službách v území ako aj samotná interpretácia zaujímavostí a aktivít. Stanovený cieľ je napĺňaný prostredníctvom štyroch špecifických cieľov:

4.1 podpora propagácie obcí a mikroregiónu,

4.2 obnova a rozvoj miestnych kultúrnych, spoločenských a ľudových tradícií a remesiel,

4.3 dobudovanie obecných múzeí.

Špecifický cieľ 4.1 - Podpora propagácie obcí a mikroregiónu

Napriek silne sa rozvíjajúcemu cestovnému ruchu majú niektoré obce ale aj samotný mikroregión slabú propagáciu. Potenciálny návštevník má problém získať ucelený, komplexný a aktuálny súbor informácií, ktoré by ho pritiahli do územia. Absentuje tiež priame podávanie informácií v obciach s výnimkou obce Podhájska, v ktorej bolo zriadené informačné centrum mikroregiónu.

V rámci priorít je nevyhnutné zvýšiť propagáciu mikroregiónu napr. využitím printových a elektronických médií, produkciou špecializovaných propagačných výstupov a pod. Dôležité je tiež podporiť zvyšovanie informovanosti o obciach a mikroregióne prostredníctvom turistických informačných kancelárií a im podobných inštitúcií, čím by sa zabezpečila komplexnosť a dostupnosť informačnej ponuky. Zároveň by bolo možné vytvárať ucelené ponuky cestovného ruchu, čím by sa zlepšil marketing orientovaný na návštevníka.

Špecifický cieľ 4.2 - Obnova a rozvoj miestnych kultúrnych, spoločenských a ľudových tradícií a tradičných remesiel

Mikroregión Termál žije po celý rok intenzívnym spoločenským životom, ktorý je veľmi úzko spojený predovšetkým s cestovným ruchom. Návštevník si môže vybrať z bohatej ponuky kultúrnych, spoločenských a tradičných ľudových podujatí ako je napr. Požitavská výstav vín

v Mani, Talent Požítavia - súťaž detských speváckych talentov v Huli, Požítavské folklórne slávnosti v Mani, Dožinky v Kolte a pod. Okrem toho sú v jednotlivých obciach zachovávané aj tradičné remeslá ako napr. košíkárstvo, výroba keramiky, paličkovanie.

Zámerom cieľa je ďalšie oživenie ľudových tradícií a podujatí, zachovanie folklóru, duchovnej ľudovej kultúry ako aj oživenie hmotnej ľudovej kultúry v rámci ľudovej architektúry, ľudových múzeí, festivalov a pod.

Špecifický cieľ 4.3 - Dobudovanie obecných múzeí

Múzeá majú osobitné poslanie v procese rozvoja spoločnosti. Uchovávajú a interpretujú základné spoločenské poznanie. Slúžia ako zbierkotvorné inštitúcie v procese výchovy a vzdelávania, spravovania najvýznamnejších kultúrnych a spoločenských hodnôt, manažovania lokalít kultúrneho dedičstva a najatraktívnejších lokalít kultúrneho turizmu. Zároveň sprístupňujú poznatky, ktoré spravujú pre ďalší výskum a použitie. Predovšetkým v obciach, ktoré nedisponujú výraznejšími kultúrno-historickými pamiatkami sú múzeá dôležité z hľadiska uchovávania významných kultúrnych hodnôt a ľudových tradícií.

V mikroregióne pôsobia v súčasnosti tri obecné múzeá v Mani a vo Veľkých Lovciach. V rámci priorít majú aj ďalšie obce záujem o zriadenie obecných múzeí.

Globálny cieľ 5 - Podpora ľudských zdrojov

Zámerom stanoveného globálneho cieľa je v najširšej miere podpora rastu kvality ľudských zdrojov, zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby súčasnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej starostlivosti o vybrané skupiny obyvateľstva, ktoré by umožnili zlepšenie kvality života občanov. V rámci cieľa boli následne stanovené dva špecifické ciele:

5.1 podpora tvorby pracovných miest v mikroregióne,

5.2 obnova sociálno-demografického základu obcí.

Špecifický cieľ 5.1 - Podpora tvorby pracovných miest v mikroregióne

Obyvateľstvo mikroregiónu nenachádza dostatok pracovných príležitostí v území mikroregiónu, ktorý poskytuje 1067 pracovných príležitostí, čo by pri plnej zamestnanosti domáceho obyvateľstva predstavovalo zamestnanosť iba pre 16,59 % EAO. Viac ako $\frac{3}{4}$ EAO (83,41 %) musí odchádzať do zamestnania mimo územia vlastnej obce. Obyvateľstvo mikroregiónu sa zároveň vyznačuje pomerne vysokou nezamestnanosťou, pričom v r. 2014 bolo v území evidovaných 774 nezamestnaných.

Zámerom cieľa je posilnenie aktívnej politiky práce za účelom boja proti nezamestnanosti a prevencie dlhodobej nezamestnanosti, uľahčenie integrácie mladých ľudí na trh práce a reintegrácia dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnených skupín na trh práce. Na rozdiel od mestských centier s väčším a diverzifikovaným návrhom pracovných príležitostí, je návrh zamestnania na vidieku obmedzený. Zamestnanosť tiež podstatne ovplyvňujú problémy s dopravou do zamestnania, veľmi málo pracovných príležitostí pre absolventov všetkých typov škôl, nezáujem o málo lukratívne práce, malý rozdiel medzi minimálnou mzdou a dávkami sociálneho zabezpečenia. Zaistenie pracovných miest pre domácych obyvateľov a zvlášť pre mladých obyvateľov nastupujúcich do pracovného procesu sa tak stáva dôležitým faktorom stabilizácie vidieka. Dôležitou súčasťou daného zámeru je tiež rozvoj služieb starostlivosti o deti a ľudí závislých na starostlivosti iných, ktoré sa v niektorých prípadoch stávajú nevyhnutnosťou pre efektívne zamestnanie najmä žien so závislými členmi rodiny.

Špecifický cieľ 5.2 - Obnova sociálno-demografického základu obcí

Obyvateľstvo mikroregiónu sa vyznačuje nepriaznivou dynamikou prejavujúcou sa prevládajúcim prirodzeným úbytkom ako aj migračným úbytkom obyvateľstva, ktoré vedú k celkovému úbytku obyvateľstva. Prirodzený prírastok bol sledovaný iba v obci Dolný Ohaj,

migračný prírastok bol v obciach Bardoňovo, Dolný Ohaj, Maňa a Vlkaš a celkový prírastok obyvateľstva vykazovali iba obce Dolný Ohaj, Bardoňovo a Maňa. Podobná situácia je sledovaná aj vo vekovej štruktúre obyvateľstva mikroregiónu, ktorá sa prejavuje v podobe stacionárnych až regresívnych typov populácií.

Obnova sociálno-demografického základu obcí sa tak stáva nevyhnutnosťou na zachovanie príslušných vidieckych priestorov. Zámerom je vytvoriť vhodné a zaujímavé životné podmienky predovšetkým pre mladé obyvateľstvo napr. zabezpečením podmienok na výstavbu rodinných domov alebo poskytovaním nájomných bytov mladým ľuďom a rodinám, čím by sa znížila emigrácia z mikroregiónu a zároveň by sa zvýšila natalita v mikroregióne.

Globálny cieľ 6 - Rozvoj miestnej spolupráce

Významnou mierou sa na regionálnom rozvoji určitého územia môže podieľať miestne obyvateľstvo, aktívne sa zúčastňujúce napr. na rozhodnutiach o spoločensky významných zámeroch, pri príprave rozvojových koncepcií alebo pri ich aktualizácii. Zapojenie verejnosti je dôležité napr. pri kontrole legitimity prevádzaných rozhodnutí ako aj pri urýchlčení plánovacieho procesu.

Príslušný cieľ sa tak zameriava na zefektívnenie komunikácie a koordinácie aktivít s aktívnym zapojením občanov do programovania. Aktívna spoluúčasť obyvateľstva si však vyžaduje obnovu alebo zlepšenie komunikácie a spolupatričnosti života na vidieku, zlepšenie schopnosti jednania s verejnými inštitúciami, spoluprácu s odbornou verejnosťou. Potrebné je tiež zapájať do miestnej spolupráce všetky skupiny obyvateľstva v obci, tzn. aj tie, ktoré sú nejakým spôsobom znevýhodňované.

V mikroregióne je daný cieľ napĺňaný dvomi špecifickými cieľmi:

6.1 podpora aktivizácie a miestnej spolupráce obyvateľstva,

6.2 podpora rozvojových aktivít.

Špecifický cieľ 6.1 - Podpora aktivizácie a miestnej spolupráce obyvateľstva

Na základe terénneho prieskumu boli v mikroregióne sledované názory a návrhy obyvateľstva na rozvoj vlastnej obce ako aj mikroregiónu. Prieskum tak poukázal na občianske zázemie pre plánovaný regionálny rozvoj. Prostredníctvom respondentov bol zistený prevládajúci záujem obyvateľstva o dianie vo svojom okolí, kde sa 35 % respondentov zaujíma často o dianie v okolí a 51 % respondentov sa občas zaujíma o dianie v obci.

Cieľom naplánovaných priorít je oživenie a zavedenie participácie občanov na verejnom živote, na spoločnom plánovaní a realizovaní regionálneho rozvoja. Cez konkrétne opatrenia je následne navrhovaný najmä rozvoj vnútorných vzťahov a spolupráce v jednotlivých obciach. Ďalšie opatrenia smerujú ku vnútornej mikroregionálnej spolupráci medzi jednotlivými obcami prostredníctvom vyššej informovanosti o aktivitách v obciach mikroregiónu ako aj spoločnými aktivitami napr. v kultúrnej, spoločenskej či športovej oblasti.

Špecifický cieľ 6.2 - Podpora rozvojových aktivít

Prostredníctvom cieľa je riešená nielen aktivizácia miestneho obyvateľstva ale aj otázka zamestnanosti obyvateľstva. V obciach tak môžu byť vytvorené pracovné miesta pre aktivistu pre verejné veci a prácu s občanmi. Priamo v obciach môže byť zároveň zvyšovaná vzdelanostná úroveň obyvateľstva formou vzdelávacích seminárov, kurzov, školení a tréningov so zameraním na podnikateľské zručnosti, prípravu podnikateľských plánov a projektov, osobnostný rast alebo jazykové a počítačové znalosti.

Strategický cieľ 7 - Kvalitná sociálna infraštruktúra

Kvalita sociálnej infraštruktúry je vo vidieckych sídlach všeobecne považovaná za jeden z najvýznamnejších faktorov pre udržanie obyvateľstva na vidieku. Preto je veľmi dôležité

podporovať opatrenia vedúce k zabezpečeniu základných sociálnych služieb a sociálnej infraštruktúry, ako i opatrenia vedúce k obnove a ochrane vidieckej architektúry a krajinného rázu.

Zámerom cieľa je odstránenie mikroregionálnej nerovnováhy a zvýšenie konkurenčnej schopnosti územia prostredníctvom skvalitnenia a dobudovania infraštruktúry. Obsahovo sa cieľ zameriava na zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry prostredníctvom napr. rekonštrukcie objektov, zvýšenia ich štandardu a obnovou ich zariadení. V rámci globálneho cieľa je navrhovaných päť špecifických cieľov:

- 7.1 zaistenie služieb školstva,
- 7.2 zaistenie lekárskej starostlivosti,
- 7.3 zaistenie sociálnej starostlivosti,
- 7.4 podpora kultúrnych, športových a záujmových aktivít,
- 7.5 rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok.

Špecifický cieľ 7.1 - Zaistenie služieb školstva

Vo všetkých 13 obciach mikroregiónu sa nachádzajú materské školy. Základné školy sú umiestnené v 10 obciach mikroregiónu (okrem Čiech, Vlkasu a Bardoňova), pričom v obciach Podhájska, Pozba a Radava je iba I. stupeň základnej školy. Zo všetkých základných škôl v je len Základná škola v Pozbe s vyučovacím jazykom maďarským. Sieť výchovno-vzdelávacích zariadení dopĺňa Súkromná základná umelecká škola v Dolnom Ohaji.

Zaistenie služieb školstva súvisí v mikroregióne predovšetkým so zlepšením podmienok vzdelávacieho procesu, ktorý si vyžaduje rekonštrukciu, rozširovanie a modernizáciu existujúcich objektov materských a základných škôl. Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry je predpokladom vyššej kvality vzdelávania, čo prináša so sebou aj vyššiu mieru zamestnanosti. Aktívnejšie obyvateľstvo znamená aj nárast životnej úrovne, čo prispieva k ekonomickému rastu. Fungujúce školské zariadenia sú zároveň podstatným faktorom nielen pre mladé rodiny ale aj pre všetkých obyvateľov. Rušenie školských zariadení považujú mnohí obyvatelia za znak úpadku a dochádzanie najmenších detí do škôl vo vzdialenom okolí je ako pre deti, tak aj pre ich rodičov značne nepríjemné a náročné.

Špecifický cieľ 7.2 - Zaistenie lekárskej starostlivosti

Lekársku starostlivosť poskytujú v obciach mikroregióne predovšetkým zdravotné strediská, ktoré sú lokalizované v 10 obciach (okrem Dedinky, Pozby a Vlkasu). Zdravotné služby všeobecného lekára sú síce poskytované v 10 obciach, avšak v obciach Čechy, Radava, Trávnica, Dolný Ohaj a Kolta sú ordinačné hodiny iba 2-krát za týždeň a v obci Veľké Lovce 3-krát týždenne. Služby všeobecného lekára pre deti a dorast má priamo k dispozícii 7 obcí mikroregiónu (okrem obcí Dedinka, Trávnica, Pozba, Bardoňovo, Čechy, Vlkaš), pričom v obci Radava sú ordinačné hodiny iba 1-krát do týždňa, v obciach Hul, Dolný Ohaj a Kolta 2-krát do týždňa a v obciach Maňa a Veľké Lovce je to 3-krát do týždňa. Stomatologické služby majú k dispozícii 3 obce - Maňa, Podhájska a Dolný Ohaj. Zdravotnícke služby dopĺňa ambulancia gynekológa v Podhájskej, Rýchla zdravotná služba v Kolte a Stanica záchranej služby v Podhájskej.

Prioritne je cieľ koncentrovaný na zvyšovanie kvality a efektívnosti zariadení zdravotníckej starostlivosti prostredníctvom podpory rekonštrukcie, rozširovania a modernizácie existujúcich zdravotníckych zariadení a zvyšovania ich efektivity. Zaistenie lekárskej starostlivosti je ďalším zo základných stabilizujúcich faktorov pre obce mikroregiónu. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva. Obce by sa mali pokúsiť zaistiť priestor pre ordináciu všeobecného lekára alebo aspoň zaistiť

miesto pre malú ordináciu praktického lekára, ktorá je otvorená iba v určitých dňoch, prípadne môžu zaistiť dopravu k praktickému lekárovi.

Špecifický cieľ 7.3 - Zariadenie sociálnej starostlivosti

V mikroregiónne fungujú dve dôležité sociálne zariadenia regionálneho významu. V obci Bardoňovo sa nachádza Zariadenie sociálnych služieb Baracha pre mentálne postihnutých dospelých a v obci Maňa je to Zariadenie sociálnych služieb Kamilka. Štruktúru sociálnych zariadení dopĺňa Dom seniorov v Dolnom Ohaji. Pre starších a chorých obyvateľov poskytuje opatrovateľské služby obec Veľké Lovce.

Obsahovo sa cieľ zameriava predovšetkým na budovanie nových zariadení sociálnych služieb, obstaranie ich vnútorného zariadenia a ako aj na rozširovanie a modernizáciu existujúcich zariadení za účelom zvyšovania kvality poskytovaných služieb. Cieľovou skupinou sú v prvom rade vekovo starší, osamelí a zdravotne znevýhodnení obyvatelia. Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry zlepšuje poskytovanie sociálnej starostlivosti a služieb, čo taktiež prispieva ku skvalitneniu života občanov závislých na zariadeniach sociálnej starostlivosti. Zariadenie daného druhu starostlivosti zamerané na najstarších, často osamelých obyvateľov obce, je jedným z významných znakov dobre fungujúcej komunity.

Špecifický cieľ 7.4 - Podpora kultúrnych, športových a záujmových aktivít

Pre kultúrnu a záujmovú činnosť obyvateľov sú v obciach mikroregiónu využívané kultúrne domy, nachádzajúce sa v 12 obciach mikroregiónu (okrem Bardoňova). Takmer pri všetkých kultúrnych domoch (okrem Bardoňova a Veľkých Loviec) fungujú obecné knižnice. Sieť kultúrnych zariadení dopĺňajú dve klubovne v Čechách, letné kino v Podhájskej, Mani a Huli a múzeum v Mani a vo Veľkých Lovciach. Športové zariadenia zastupujú viacúčelové zatravnené športové ihriská lokalizované vo všetkých 13 obciach. Rozsiahlejší športový areál s ihriskami je vybudovaný v areáli kúpaliska Podhájska, kde sú jeho súčasťou aj tenisové kurty. Ďalšie tenisové kurty sú v Trávnici, v Dolnom Ohaji, Kolte, Čechách a vo Veľkých Lovciach. Zatiaľ jediným kúpaliskom je v mikroregiónne Termálne kúpalisko Podhájska, ktorého súčasťou je Wellness centrum Aquamarin. Špecifikom územia je lyžiarsky vlek v obci Čechy.

Mikroregión Termál sa vyznačuje nedostatočnou kvalitou kultúrnych a športových zariadení a tak je hlavným zámerom priority zvýšiť možnosti a zlepšiť kvalitu poskytovaných služieb v kultúrnej, športovej a záujmovej oblasti. Budovanie a rozvoj infraštruktúry v oblasti kultúry a športu je prínosom pre tvorbu nových pracovných miest, ktoré vzniknú pri prevádzkovaní jednotlivých budov a zabezpečovaní rôznych služieb. Rovnako sú prínosom aj príjmy plynúce z využívania siete služieb zo strany obyvateľov a návštevníkov.

Špecifický cieľ 7.5 - Rekonštrukcia kultúrno-historických pamiatok

Územie mikroregiónu disponuje značným množstvom kultúrno-historických pamiatok. Historickú hodnotu územia a osídlenie v minulosti potvrdzujú viaceré archeologické náleziská, z ktorých je najvýznamnejšie nálezisko mohyly z obdobia 13. stor. p. n. l. v Dedinke, ktoré však nie je v súčasnosti prístupné. Významné sú mnohé sakrálné pamiatky, kde medzi najzaujímavejšie patria barokový kláštor paulínov a ruiny barokového kostola paulínskeho kláštora v Mariánskej Čeladi vo Veľkých Lovciach, ktoré sú zapísané do zoznamu kultúrnych pamiatok Slovenska. Obe stavby sú však v súčasnosti značne narušené a vyžadujú si podstatné rekonštrukčné práce. Z ďalších sakrálnych stavieb sú to v jednotlivých obciach rímsko-katolícke kostoly, dopĺňané mladšími kostolmi reformovanej cirkvi. Súbor sakrálnych pamiatok dotvárajú kaplnky, zvonice, sochy, kríže a plastiky. Zo svetských pamiatok sú historicky významné kaštiele s okolitými parkami a kúrie, vyžadujúce si v značnej miere rekonštrukciu. Zaujímavé sú tiež technické pamiatky. Osobitosti pôvodnej architektúry dokumentujú ľudové domy dopĺňané vinohradníckymi pivnicami tzv. hajlochmi.

Zámerom je prioritne zachrana, obnova, oprava a rozvoj kultúrno-historických objektov na základe ich historickej hodnoty ako súčasti kultúrneho dedičstva. Význam kultúrno-historických pamiatok súvisí so skutočnosťou, že sú neoddeliteľnou súčasťou prostredia, pričom obohacujú jeho úroveň a priaznivo pôsobia na jeho atraktivnosť.

Globálny cieľ 8 - Kvalitné životné prostredie

Dlhodobá exploatácia prírodných zdrojov, znečisťovanie jednotlivých zložiek životného prostredia, nedomyslené zásahy do krajiny, zastaranosť výrobných technológií, nedostatočná infraštruktúra a iné javy zapríčiňujú zhoršený stav kvality životného prostredia, prejavujúcej sa rozličným stupňom narušenia životného prostredia územia ako aj nepriaznivým dopadom na zdravie človeka, ekosystémov i ekonomiky vôbec.

Medzi najväčších znečisťovateľov životného prostredia patrí v mikroregióne poľnohospodárstvo. Ide hlavne o podiel na emisiách skleníkových plynov, poškodzovanie pôd škodlivými látkami, eróziu, vypúšťanie odpadových vôd a pod. Zámerom stanoveného cieľa je celkové skvalitnenie životného prostredia, zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva a ochrana biodiverzity v rámci princípov trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom piatich špecifických cieľov:

- 8.1 dobudovanie environmentálnej infraštruktúry,
- 8.2 zabezpečenie dôslednej ochrany prírody,
- 8.3 revitalizácia verejných plôch a zvýšenie podielu zelene,
- 8.4 racionálne využívanie prírodných zdrojov,
- 8.5 ochrana prírodných a kultúrnych prvkov krajiny.

Špecifický cieľ 8.1 - Dobudovanie environmentálnej infraštruktúry

Medzi najvýznamnejšie súčasti environmentálnej infraštruktúry sú zaradované kanalizácie a čistiare odpadových vôd. Zastúpené sú iba čiastočne vybudovanými kanalizáciami v obciach Podhájska, Bardoňovo a Veľké Lovce. V obci Veľké Lovce je vybudovaná splašková kanalizačná sieť s dĺžkou 5 373 m s čistením odpadových vôd v samostatnej čistiare odpadových vôd (ČOV) Veľké Lovce. Čiastočne vybudovanú kanalizáciu má tiež Bardoňovo, ktorého dĺžka kanalizačnej siete dosahuje 3,172 km a Podhájska s kanalizačnou sieťou dlhou 4 km.

Vo všetkých obciach prebieha separovaný zber odpadu so zberovým dvorom v Palárikove. Tuhý komunálny odpad je v mikroregióne vyvázaný na regionálnu skládku TKO Kolta. Mnohé obce prevádzkujú aj ďalšie spôsoby nakladania s odpadmi ako napr. kompostovanie rastlinného odpadu (Maňa, Trávnica, Podhájska).

Zámer cieľa spočíva v dobudovaní environmentálnej zložky infraštruktúry. V mikroregióne sa týka najmä dobudovania systému kanalizácií a čistiarní odpadových vôd. V oblasti odpadového hospodárstva sa zameriava na opatrenia minimalizujúce vznik odpadov s orientáciou na maximálne využitie separáciou, recykláciou a následným využívaním vyseparovaných častí odpadov ako aj zavádzaním nových druhov nakladania s odpadmi ako je napr. kompostovanie rastlinného odpadu či využívanie biodpadu.

Špecifický cieľ 8.2 - Zabezpečenie ochrany prírody

Mikroregión patrí síce medzi výrazne antropogénne pozmenené územia, napriek tomu sa tu zachovalo niekoľko lokalít so zvyškami pôvodných biotopov, ktoré sú charakteristické a výnimočné pre dané územie. V mikroregióne nachádzame 1 prírodnú rezerváciu, 3 prírodné pamiatky, 1 chránený areál, 3 lokality chránených stromov, 1 chránené vtáčie územie a 4 chránené územia európskeho významu.

Vymedzený cieľ sa sústreďuje na obmedzovanie zásahov, ktoré môžu ohroziť, poškodiť alebo zničiť podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znížiť jej ekologickú

stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takýchto zásahov. Navrhované sú opatrenia smerujúce k zachovaniu biodiverzity príslušných území, zabezpečujúce ochranu ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov zapojením verejnosti do danej ochrany a starostlivosti o prírodu.

Špecifický cieľ 8.3 - Revitalizácia verejných plôch a zvýšenie podielu zelene

Mikroregión Termál patrí medzi výrazne poľnohospodárske územia, čo potvrdzuje aj výmera poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ktorá zaberá 80,41 % z celkovej výmery pôdneho fondu. Lesné plochy majú podstatne menšie zastúpenie, predstavujúce iba 9,97 % z celkovej plochy, avšak o to väčší je ich environmentálny a estetický význam. Podstatnou zložkou krajiny aj sídelná zeleň, predstavujúca dôležitý zdroj vitality najmä v súčasnom období charakteristickým zvýšeným tlakom na kvalitu životného prostredia. Patrí k najefektívnejším ochranným, ozdravujúcim i skrášľujúcim prvkom územia.

Hlavným zámerom je cez jednotlivé opatrenia úprava zelene napr. výsadbou stromov a krov, zvýšením podielu sídelnej zelene zriadením lesoparku alebo verejného parku či údržbou historickej zelene.

Špecifický cieľ 8.4 - Revitalizácia vodných tokov a vodných nádrží

Povrchové vody tvoria v mikroregióne prirodzené a upravené vodné toky s tečúcou vodou ako aj akumulovanou vodou vo vodných nádržiach. Ich stav je v značnej miere ovplyvnený malým prietokom a znečistením predovšetkým prostredníctvom splaškových vôd z domácností v dôsledku absentujúcich kanalizácií ako aj z poľnohospodárskej výroby. Vplyv na kvantitu a kvalitu povrchovej vody má aj spôsob využívania územia predovšetkým pre poľnohospodárske účely, ktorý sa prejavuje na zmene vegetačného krytu z ekologicky stabilných lesných plôch a mokradí na menej stabilné polia a zastavané plochy.

Prostredníctvom príslušného cieľa je dôraz kladený najmä na revitalizáciu vodných tokov a vodných nádrží, ktoré vyplývajú z ich nepriaznivého vodného režimu, prejavujúceho sa napr. eutrofizáciou. Cieľom revitalizácie je obnova ekologickej funkcie vodných tokov a vodných nádrží a kvality vody pri súčasnom dodržaní ich ostatných funkcií.

Špecifický cieľ 8.5 - Racionálne využívanie prírodných zdrojov

Mikroregión Termál disponuje pomerne rozsiahlymi a kvalitnými prírodnými zdrojmi. Dominantné postavenie medzi nimi zaujímajú minerálne termálne vody využívané najmä pri liečbe rôznych kožných, pohybových, dýchacích a iných ochorení. Ich druhoradý význam spočíva v získavaní geotermálnej energie uplatňovanej v poľnohospodárskej činnosti. V súčasnosti je však v mikroregióne využívaná iba jedna lokalita v Podhájskej, ktorú by bolo potrebné zmodernizovať a upraviť spôsob využívania daného zdroja.

Ďalším nezanedbateľným prírodným zdrojom je v území pôda, ktorá sa vyznačuje vysokou produkčnou schopnosťou. Na základe typologicko-štruktúrnych kategórií poľnohospodárskych pôd patrí väčšina pôd územia medzi potenciálne orné pôdy s prevahou vysoko produkčných orných pôd.

Zámerom príslušnej priority je v súlade s trvalo udržateľným rozvojom územia navrhovať také opatrenia, ktoré by dokázali zosúladiť nároky a požiadavky spoločnosti s prírodnými danosťami územia. Keďže práve prírodné zdroje predstavujú významné a pre proces rozhodovania podstatné vlastnosti krajiny je potrebné zvoliť si ich racionálne a vhodné využívanie. V mikroregióne sa daná priorita premieta do efektívneho využívania minerálnych termálnych vôd, ich šetrné a racionálne spôsoby využívania. V oblasti pôdneho fondu je kladený dôraz na minimálnu chemizáciu a naopak presadzované je ekologické poľnohospodárstvo a ďalšie opatrenia súvisia s ochranou pôd pre procesmi vodnej a veternej erózie a pod.

3 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová (plánovacia) časť dokumentu obsahuje predovšetkým zoznam opatrení a aktivít, ktoré slúžia na zabezpečenie realizácie programu rozvoja Mikroregiónu Termál. Poskytuje odpoveď na otázku, ako mikroregión zabezpečí realizáciu svojej vízie a strategických cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej politike.

3.1 AKČNÝ PLÁN OPATRENÍ A PROJEKTOV ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL NA ROKY 2014 - 2020

Zmyslom a aj výsledkom úspešného strategického plánovania regionálneho rozvoja je realizácia akčného plánu projektov (tab. 29). Ide o plán, ktorý definuje jednotlivé kroky pri plnení PHSR mikroregiónu s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Akčný plán na roky 2014 – 2020 obsahuje zoznam najdôležitejších opatrení na príslušné obdobie a ich bližšiu špecifikáciu prostredníctvom projektov.

Tab. 29 - Akčný plán opatrení a projektov Združenia obcí Termál na roky 2014 – 2020

Opatrenie	Projekt	Prioritná oblasť
1.1.1 Podpora a zvýhodňovanie miestnych podnikateľských aktivít vo všetkých sférach ekonomických činností	1.1.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro- a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev	Hospodárska - podnikateľské aktivity
	1.1.1.2 Posilnenie tradičného podnikania s podporou miestnych tradícií a remesiel	Hospodárska - podnikateľské aktivity
	1.1.1.3 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	Hospodárska - podnikateľské aktivity
1.2.1 Podpora tradičného poľnohospodárstva a potravinárstva	1.2.1.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	Hospodárska - podnikateľské aktivity
	1.2.1.2 Podpora investícií na spracovanie (zavádzanie) poľnohospodárskych výrobkov na trh a ich vývoj	Hospodárska - podnikateľské aktivity
2.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	2.1.1.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a oprava chodníkov	Hospodárska - technická infraštruktúra
2.2.1 Podpora cyklistickej dopravy	2.2.1.1 Dobudovanie cyklistických trás	Hospodárska - technická infraštruktúra
2.3.1 Zlepšenie dopravného prepojenia a dostupnosti sídiel	2.3.1.1 Podpora dopravnej prepojenosti a dostupnosti obcí mikroregiónu	Hospodárska - technická infraštruktúra
3.1.1 Podpora podnikateľskej činnosti v oblasti cestovného ruchu a služieb	3.1.1.1 Podpora podnikateľskej činnosti pre ďalší rozvoj cestovného ruchu	Hospodárska - cestovný ruch
3.2.1 Dobudovanie ďalšej infraštruktúry cestovného ruchu	3.2.1.1 Výstavba relaxačno-oddychových zón	Hospodárska - cestovný ruch
	3.2.1.2 Výstavba náučných chodníkov	Hospodárska - cestovný ruch
	3.2.1.3 Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie	Hospodárska - cestovný ruch
3.3.1 Podpora vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky	3.2.1.1 Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky	Hospodárska - cestovný ruch

Opatrenie	Projekt	Prioritná oblasť
3.4.1 Podpora vinohradníctva a vínnej turistiky	3.4.1.1 Výstavba viničných domčekov	Hospodárska - cestovný ruch
	3.4.1.2 Podpora miestneho vinohradníctva	Hospodárska - cestovný ruch
4.1.1 Zvýšenie propagácie obcí a mikroregiónu	4.1.1.1 Tvorba propagačných materiálov	Hospodárska - propagácia územia
4.2.1 Podpora obnovy a rozvoja tradícií a remesiel	4.2.1.1 Podpora aktivít na obnovu a rozvoj tradícií, remesiel a spolkovej činnosti	Hospodárska - propagácia územia
4.3.1 Výstavba obecných múzeí	4.3.1 Zriadenie ľudových domov a obecných múzeí	Hospodárska - propagácia územia
5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni	5.1.1.1 Posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility	Sociálna - ľudské zdroje
5.2.1 Tvorba vhodných životných podmienok pre obyvateľstvo	5.2.1.1 Podpora mladého obyvateľstva	Sociálna - ľudské zdroje
6.1.1 Rozvoj vnútorných vzťahov a spolupráce	6.1.1.1 Podpora spoločných aktivít obcí	Sociálna - miestna spolupráca
6.2.1 Podpora miestnych rozvojových aktivít	6.2.1.1 Zapojenie obyvateľstva do rozvojových aktivít obce a mikroregiónu	Sociálna - miestna spolupráca
	6.2.1.2 Poskytnutie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít	Sociálna - miestna spolupráca
7.1.1 Podpora rozvoja školských zariadení a služieb školstva	7.1.1.1 Zlepšenie podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu	Sociálna - sociálna infraštruktúra
7.2.1 Skvalitnenie zdravotníckej starostlivosti	7.2.1.1 Zlepšenie kvality a možností lekárskej starostlivosti	Sociálna - sociálna infraštruktúra
7.3.1 Rozšírenie a skvalitnenie sociálnej starostlivosti	7.3.1.1 Dobudovanie a skvalitnenie sociálnych zariadení pre seniorov	Sociálna - sociálna infraštruktúra
	7.3.1.2 Podpora rozvoja infraštruktúry pre sociálne a komunitné služby	Sociálna - sociálna infraštruktúra
7.4.1 Podpora záujmových aktivít obyvateľstva	7.4.1.1 Zvýšenie ponuky a možností v oblasti kultúry, športu a záujmových aktivít	Sociálna - sociálna infraštruktúra
7.5.1 Rozvoj kultúrno-historických objektov	7.5.1.1 Záchrana, obnova a oprava kultúrno-historických pamiatok	Sociálna - sociálna infraštruktúra
8.1.1 Rozvoj a dobudovanie environmentálnej infraštruktúry	8.1.1.1 Dobudovanie kanalizácií a ČOV	Environmentálna - environmentálna infraštruktúra
	8.1.1.2 Dobudovanie a rozšírenie odpadového hospodárstva	Environmentálna - environmentálna infraštruktúra
	8.1.1.3 Podpora budovania environmentálnej infraštruktúry malých rozmerov a investícií využívajúcich obnoviteľné zdroje energie	Environmentálna - environmentálna infraštruktúra
8.2.1 Zabezpečenie dôslednej ochrany prírody	8.2.1.1 Zabezpečenie opatrení na ochranu prírody a zachovanie biodiverzity územia	Environmentálna - ochrana prírody
8.3.1 Revitalizácia verejných plôch a úprava zelene	8.3.1.1 Revitalizácia verejných priestranstiev a zvýšenie podielu zelene	Environmentálna - revitalizácia územia
8.4.1 Revitalizácia vodných tokov a vodných plôch	8.4.1.1 Revitalizácia vodných tokov spolu s protipovodňovou ochranou územia	Environmentálna - revitalizácia územia
8.5.1 Zveľaďovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov	8.5.1.1 Efektívne využívanie všetkých prírodných zdrojov	Environmentálna - prírodné zdroje

Zdroj: Združenie obcí Termál, 2015, Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Združenia Termál, 2015, *spracované autormi*

3.2 SÚBOR UKAZOVATEĽOV, VÝSLEDKOV A DOSAHOV

Podstatnou zložkou programovej časti je aj súbor ukazovateľov navrhovaných opatrení a projektov (tab. 30, 31, 32). Ukazovatele sú v základe rozdelené do troch skupín - výstupy, výsledky a vplyvy. Ukazovatele výstupov zahŕňajú práce, tovary a služby, ktoré budú financované počas realizácie aktivít projektu. Vyjadrené sú z finančného a vecného hľadiska. Ukazovatele výsledku predstavujú bezprostredný efekt realizácie aktivít projektu, ktorý slúži cieľovej skupine alebo sa jedná o služby poskytnuté cieľovej skupine. Ukazovatele dopadov vyjadrujú dlhodobý efekt vplyvu na danú prioritnú oblasť alebo cieľovú skupinu, ktorý však realizátor projektu nemôže ovplyvniť.

Tab. 30 - Zoznam ukazovateľov projektov Združenia obcí Termál v hospodárskej oblasti na roky 2014 – 2020

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Definícia	Informačný zdroj /odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
					Rok 2015	Rok 2017	Rok 2020
PRIORITNÁ OBLASŤ - Hospodárska							
Projekt 1.1.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro- a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	588 888,90
	Výsledok	Rozvoj podnikov, ktorým sa poskytne pomoc	ZO Termál	počet podnikov	0	0	6
	Dopad	Zrealizované projekty podpory podnikania	ZO Termál	počet projektov	0	0	6
Projekt 1.1.1.3 Podpora investícií do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	355 555,55
	Výsledok	Počet prijímateľov, ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania	ZO Termál	počet podnikateľov	0	0	4
	Dopad	Zrealizované projekty podpory podnikania	ZO Termál	počet projektov	0	0	4
1.2.1.1 Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	333 333,30
	Výsledok	Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré získajú podporu	ZO Termál	počet podnikov	0	0	3
	Dopad	Zrealizované projekty podpory podnikania v poľnohospodárstve	ZO Termál	počet projektov	0	0	3

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Definícia	Informačný zdroj /odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
					Rok 2015	Rok 2017	Rok 2020
PRIORITNÁ OBLASŤ - Hospodárska							
Projekt 1.2.1.2 Podpora investícií na spracovanie (zavádzanie) poľnohospodárskych výrobkov na trh a ich vývoj							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	355 555,50
	Výsledok	Počet podnikov, ktoré získajú podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov	ZO Termál	počet podnikov	0	0	3
	Dopad	Zrealizované projekty podpory investícií spracovania poľnohospodárskych výrobkov	ZO Termál	počet	0	0	3
2.3.1.1 Podpora dopravnej prepojenosti a dostupnosti obcí mikroregiónu							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	421052,6
	Výsledok	Nové služby a prvky dopravnej infraštruktúry	ZO Termál	počet	0	0	5
	Dopad	Zrealizované projekty dopravnej infraštruktúry	ZO Termál	počet	0	0	5
Projekt 3.2.1.3 Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	308 150
	Výsledok	Zlepšenie služieb a infraštruktúry pre obyvateľov	ZO Termál	počet obyvateľov	0	0	10 000
	Dopad	Zrealizované projekty podpory investícií	ZO Termál	počet projektov	0	0	4
Projekt 5.1.1.1 Posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	150 000
	Výsledok	Vytvorenie spoločného odbytového družstva a spoločného produktu cestovného ruchu	ZO Termál	počet	0	0	2
	Dopad	Zlepšenie zamestnanosti obyvateľstva	ZO Termál	počet	0	0	50

Zdroj: Zdrúženie obcí Termál, 2015, Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Zdrúženia Termál, 2015, spracované autormi

Tab. 31 - Zoznam ukazovateľov projektov Zdrúženia obcí Termál v sociálnej oblasti na roky 2014 – 2020

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Definícia	Informačný zdroj /odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
					Rok 2015	Rok 2017	Rok 2020
PRIORITNÁ OBLASŤ - Sociálna							
6.2.1.2 Poskytnutie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	100 000
	Výsledok	Regenerácia zanedbaných komunít	ZO Termál	počet	0	0	1
	Dopad	Zrealizované projekty miestnej spolupráce	ZO Termál	počet projektov	0	0	3
Projekt 7.3.1.2 Podpora rozvoja infraštruktúry pre sociálne a komunitné služby							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	186 157,8
	Výsledok	Nové sociálne a komunitné služby	ZO Termál	počet	0	0	3
	Dopad	Zrealizované projekty sociálnej infraštruktúry	ZO Termál	počet projektov	0	0	3
Projekt 7.4.1.1 Zvýšenie ponuky a možností v oblasti kultúry, športu a záujmových aktivít							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	230 000
	Výsledok	Zlepšená ponuka služieb pre vidiecke obyvateľstvo	ZO Termál	počet obyvateľov	0	0	10 000
	Dopad	Zrealizované projekty	ZO Termál	počet projektov	0	0	2

Zdroj: Zdrúženie obcí Termál, 2015, Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Zdrúženia Termál, 2015, *spracované autormi*

Tab. 32 - Zoznam ukazovateľov projektov Zdrúženia obcí Termál v environmentálnej oblasti na roky 2014 – 2020

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Definícia	Informačný zdroj /odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
					Rok 2015	Rok 2017	Rok 2020
PRIORITNÁ OBLASŤ - Environmentálna							
Projekt 8.1.1.2 Dobudovanie a rozšírenie odpadového hospodárstva							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	200 000
	Výsledok	Zvýšená kapacita zhodnocovania odpadov	ZO Termál	tony	0	0	1 500
	Dopad	Zrealizované projekty environmentálnej infraštruktúry	ZO Termál	počet projektov	0	0	2

Typ ukazovateľa	Ukazovateľ	Definícia	Informačný zdroj /odkaz	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota/rok	
					Rok 2015	Rok 2017	Rok 2020
PRIORITNÁ OBLASŤ - Environmentálna							
Projekt 8.1.1.3 Podpora budovania environmentálnej infraštruktúry malých rozmerov a investícií využívajúcich obnoviteľné zdroje energie							
Hlavné ukazovatele	Výstup	Náklady na realizáciu	ZO Termál	EUR	0	0	220 000
	Výsledok	Dobudovanie environmentálnej infraštruktúry malých rozmerov	ZO Termál	počet	0	0	2
	Dopad	Zrealizované projekty environmentálnej infraštruktúr	ZO Termál	počet projektov	0	0	2

Zdroj: Združenie obcí Termál, 2015, Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Združenia Termál, 2015, *spracované autormi*

3.3 SÚHRNNÝ PREHĽAD PROJEKTOVÝCH ZÁMEROV ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL NA ROKY 2014 – 2020

Vytýčené ciele budú v stratégii rozvoja Združenia obcí Termál realizované prostredníctvom projektov a preto je nutné stanoviť si konkrétne aktivity, ktoré napomôžu ich realizácii.

Súhrnný prehľad projektov Združenia obcí Termál na roky 2014 - 2020 (tab. 33) tak obsahuje oproti akčnému plánu opatrení a projektov už iba prioritne mikroregiónom naplánované projekty.

Tab. 33 - Súhrnný prehľad projektov Združenia obcí Termál na roky 2014 - 2020

Názov projektu	Garant	predpokladaný rok realizácie	predpokladané náklady (v EUR)	Štruktúra predpokladaných zdrojov financovania (v EUR)		
				EÚ	ŠR	obce ZO Termál
Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb a družstiev	ZO Termál	2016-2020	588 888,90	530 000		58 888,90
Podpora a investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	ZO Termál	2016-2020	355 555,50	120 000	40 000	195 555,50
Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	ZO Termál	2016-2020	333 333,30	112 500	37 500	183 333,30
Podpora investícií na spracovanie (zavádzanie) poľnohospodárskych výrobkov na trh a ich vývoj	ZO Termál	2016-2020	355 555,50	120 000	40 000	195 555,50

Názov projektu	Garant	predpokladaný rok realizácie	predpokladané náklady (v EUR)	Štruktúra predpokladaných zdrojov financovania (v EUR)		
				EÚ	ŠR	obce ZO Termál
Podpora dopravnej prepojenosti a dostupnosti obcí mikroregiónu	ZO Termál	2016-2020	421 052,60	400 000		21 052,60
Podpora investícií do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie	ZO Termál	2016-2020	308 150	246 112,5	62 037,50	
Posilnenie udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a podpora pracovnej mobility	ZO Termál	2016-2020	150 000			
Poskytnutie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít	ZO Termál	2016-2020	100 000			
Podpora rozvoja infraštruktúry pre sociálne a komunitné služby	ZO Termál	2016-2020	186 157,80	176 850		9 307,80
Zvýšenie ponuky a možností v oblasti kultúry, športu a záujmových aktivít	ZO Termál	2016-2020	230 000	172 500	57 500	
Dobudovanie a rozšírenie odpadového hospodárstva	ZO Termál	2016-2020	200 000			
Podpora budovania environmentálnej infraštruktúry malých rozmerov a investícií využívajúcich obnoviteľné zdroje energie	ZO Termál	2016-2020	220 000	165 000	55 000	

Zdroj: Združenie obcí Termál, 2015, Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Združenia Termál, 2015, *spracované autormi*

4 REALIZAČNÁ ČASŤ

Vypracovaním a schválením výsledného dokumentu proces strategického plánovania nekončí. PHSR je dokument živý, otvorený, reagujúci na zmeny. Proces plánovania však vyžaduje aj potrebu priebežného vyhodnocovania procesu realizácie aktivít, resp. jeho monitorovanie. Monitorovanie je nevyhnutné, pretože zaisťuje vykonanie akcií a udržanie úsilia na dosiahnutie cieľov tým, že uskutočňuje opatrenia na prispôsobenie sa prípadným zmenám v dostupných alebo požadovaných zdrojoch, prípadne zmenám prostredia ako takého. Akčný plán opatrení rozvoja mikroregiónu je preto potrebné každoročne aktualizovať.

Definovanie konkrétnych projektov je len prvým krokom, prostredníctvom ktorého možno posunúť stratégiu bližšie k realizácii. V ďalšej fáze je potrebné vytvoriť organizačné štruktúry, ktoré budú zabezpečovať realizáciu cieľov. Preto treba zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu a delegovať na ňu túto úlohu. Pracovná skupina by mala vyvíjať činnosť v úzkej väzbe na obecné zastupiteľstvá a na ich odborné komisie. Podstatou jej činnosti bude podnikať kroky smerujúce k realizácii projektov, pripravovať projekty a koordinovať aktivity účastníkov rozvojového procesu. Vzhľadom k skutočnosti, že garantom projektov je Združenie obcí Termál, možno predpokladať personálne prekryvanie činností administratívnych štruktúr miestnych samospráv s poslancami a pracovnými skupinami ale prioritne s Miestnou akčnou skupinou Termál.

Pracovná skupina pre implementáciu by okrem úlohy „transformovať strategickú víziu a ciele na skutočnosť“ mala plniť aj monitorovaciu úlohu. Jej náplňou bude sledovať zmeny v smerovaní vývoja mikroregiónu, zmeny vonkajších podmienok rozvoja, ako aj nové požiadavky obyvateľov a ďalších cieľových skupín (návštevníkov, podnikateľov). Na základe zistených skutočností je potrebné uskutočniť revíziu aktuálnosti strategických cieľov, čo môže viesť k ich prípadnému prehodnoteniu. Obdobne by sa mal aktualizovať aj zásobník projektov - úspešne zavŕšené projekty by mali byť priebežne nahradzované novými projektmi, podporujúcimi kontinuitu v dosahovaní stanovených cieľov. Špeciálnym nástrojom pre uskutočňovanie monitoringu sú kvantitatívne indikátory úspešnosti projektu, ktoré pomôžu odpovedať na otázku „či sa darí dosahovať to, čo sme si stanovili, či postupujeme správnym smerom“.

Pracovná skupina pre implementáciu a monitoring by sa mala schádzať na spoločných stretnutiach aspoň raz za rok. Na stretnutí by sa zhodnotilo plnenie plánu, doterajší postup realizácie a prediskutovali a odsúhlasili zmeny v pláne.

Odporúčané zloženie pracovnej skupiny:

- starostovia obcí,
- odborné komisie pri obecných zastupiteľstvách,
- podnikateľské subjekty,
- zainteresovaní obyvatelia (ktorí deklarovali záujem participovať v skupine),
- predstavitelia subjektov spolupracujúcich na realizácii aktivít/projektov.

Odporúča sa tiež pre každý kalendárny rok, vo väzbe na zasadnutie pracovnej skupiny, pripraviť na báze akčných plánov aj operatívne plány, ktoré by podrobne definovali úlohy a kroky pri realizácii jednotlivých projektov v danom roku. To je obzvlášť vhodné v prípade viacročných projektov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Združenie obcí Termál bude po schválení jeho znenia zverejnený na internetovej stránke Združenia obcí Termál a jeho združených obcí a v tlačenej forme verejne prístupný u predsedu Združenia obcí Termál.

5 FINANČNÁ ČASŤ

Realizáciu opatrení a aktivít predstavujú finančne náročné projekty (tab. 33), preto je dôležité identifikovať finančné zdroje, ktoré umožnia ich realizáciu. Finančné prostriedky potrebné na realizáciu projektov, tak ako boli definované v PHSR Združenia obcí Termál, môžu pochádzať z týchto zdrojov:

1. verejné zdroje - rozpočty obcí,
2. ostatné verejné zdroje,
3. súkromné zdroje,
4. Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF).

VEREJNÉ ZDROJE – ROZPOČET OBCÍ

Rozpočet obcí je základným zdrojom financovania ich aktivít. Keďže výška voľných finančných prostriedkov obcí je limitovaná, je preto vhodné prostriedky obecného rozpočtu použiť najmä na:

- zabezpečenie prípravy projektov – projektová dokumentácia a príprava žiadostí na čerpanie eurofondov,
- spolufinancovanie projektov – spoluúčasť obcí je minimálne 5 %,
- financovanie bežných aktivít – neinvestičné aktivity v oblasti služieb občanom a spoločenského života v nej.

Z analýzy rozpočtovej situácie obcí vyplýva, že jej finančné zdroje neumožňujú uhrádzať plánované investície a preto bude dôležité získanie finančných prostriedkov z externých zdrojov. Je potrebné počítať aj s variantom zamietnutia žiadosti o finančný príspevok. V takom prípade bude potrebné určiť náhradné zdroje financovania. Niektoré projekty bude možné realizovať v redukovanom rozsahu alebo na etapy (rozložené na dlhšie časové úseky). V prípade iných projektov, najmä takých, ktoré sú schopné generovať zisky, prichádza do úvahy spoluúčasť súkromného sektora alebo využitie bankových úverových produktov.

OSTATNÉ VEREJNÉ ZDROJE

Mestá a obce majú obmedzené možnosti získavania grantov zo štátneho rozpočtu na rozvojové aktivity. Nenávratný finančný príspevok pre investičné projekty – výstavba obecných nájomných bytov je možné získať z Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja a to do výšky 30 % celkových nákladov. Na prefinancovanie ostatných nákladov je možné získať od ŠFRB úver s úročením 1 % a s dobou splatnosti 30 rokov. Dôležitú úlohu pri realizácii environmentálnej infraštruktúry plní Environmentálny fond.

EURÓPSKE ŠTRUKTURÁLNE A INVESTIČNÉ FONDY (EŠIF)

Po vstupe SR do Európskej únie sa otvorili ďalšie možnosti získania finančných prostriedkov. Európska regionálna politika si kladie za cieľ vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi v zmysle finančnej solidarity. Aby SR mohla čerpať finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov, bola vypracovaná Partnerská dohoda SR 2014 – 2020, pričom čerpanie finančných zdrojov sa v aktuálnom programovom období bude realizovať prostredníctvom nasledovných operačných programov:

1. Integrovaná infraštruktúra,
2. Ľudské zdroje,
3. Integrovaný regionálny operačný program,
4. Kvalita životného prostredia,
5. Výskum a inovácie,
6. Efektívna verejná správa,

7. Technická pomoc,
8. Program rozvoja vidieka,
9. Rybné hospodárstvo.

Nové programové obdobie 2014 - 2020 prináša zmeny v celkovej alokácii finančných prostriedkov, ako aj zmeny prioritných smerov podpory. Preto bude na základe operačných programov nového programového obdobia potrebné overiť a následne aktualizovať možnosti financovania projektov obsiahnutých v tomto dokumente.

SÚKROMNÉ ZDROJE

Súkromné prostriedky predstavujú najjednoduchšiu formu investovania, nakoľko ich použitie závisí výlučne od rozhodnutia ich vlastníka. Pri investovaní súkromných zdrojov investor primárne hľadá zisk. Ich význam pre regionálny rozvoj spočíva v tom, že obvykle prinášajú nové pracovné miesta, skvalitňujú služby pre návštevníkov obce, mikroregiónu i pre miestnych obyvateľov.

Investovanie súkromných prostriedkov do neziskových aktivít je zatiaľ zriedkavé. Rovnako ako v zahraničí, častejšie je realizované investovanie na báze Joint Ventures – tzn. vytvárajú sa podniky so spoločným kapitálovým vkladom verejného subjektu (miestnej samosprávy) a súkromnej spoločnosti.

Vzhľadom k obmedzenej investičnej sile ekonomických subjektov pôsobiacich v obciach bude potrebné zamerať pozornosť najmä na externé subjekty a aktívne vyhľadávať potenciálnych investorov.

6 ZÁVER

Získanie finančnej podpory z verejných zdrojov (európskych, štátnych alebo regionálnych) si v súčasnosti vyžaduje existenciu spracovanej rozvojovej stratégie - republikovej, regionálnej, subregionálnej i lokálnej. Vyžaduje to aj Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, resp. jeho novela Zákon č. 309/2014 Z. z. Podľa tohto zákona majú mať obce (združenia obcí, mikroregióny) schválený program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR), ktorý by mal byť v súlade s rozvojovým dokumentom vyššej hierarchickej úrovne.

Príprava PHSR je pomerne zložitá cesta, ktorá si vyžaduje určitú vopred stanovenú postupnosť krokov, ktoré na seba logicky nadväzujú. Cieľom PHSR nie je vyriešiť všetky problémy, ktoré sa v mikroregióne a v združených obciach vyskytujú, ale načrtnúť smer, ktorý vytvorí vhodné podmienky pre ich riešenie. Cieľom je vytvoriť programový dokument pre podporu rozvoja Združenia obcí Termál i samotných obcí aktivizáciou a koordináciou všetkých ekonomických, kultúrnych a spoločenských subjektov tak, aby bol maximálne využitý potenciál územia na dosiahnutie ekonomickej, kultúrnej a spoločenskej prosperity celého mikroregiónu pri akceptovaní princípov udržateľného rozvoja.

Spracovaný dokument PHSR predstavuje súčasný stav i perspektívy rozvoja združených obcí, ktoré sa snažia zlepšiť životné podmienky svojich občanov i uspokojiť nároky návštevníkov.

Najväčšou devízou mikroregiónu sú však jeho obyvatelia, ktorí z veľkej časti majú o život v mikroregióne a svojich obciach záujem a na ich rozvoji sú ochotní participovať.

Hlavným cieľom PHSR Združenia obcí Termál je zlepšiť kvalitu života jeho občanov, vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a presadzovať koncept udržateľného rozvoja mikroregiónu.

Preto vyjadrujeme presvedčenie, že v spolupráci s vedením Združenia obcí Termál, jednotlivými starostami obcí a samozrejme obyvateľmi tohto územia v ich snahe zlepšiť si životné podmienky aj vďaka získavaniu finančných prostriedkov z verejných i neverejných zdrojov bude len dať.

7 ZOZNAM INFORMAČNÝCH ZDROJOV

- AKTUALIZÁCIA NÁRODNEJ STRATÉGIE REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR. **2014**. Bratislava : Ministerstvo výstavby, dopravy a regionálneho rozvoja, 2014. s. 177. <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=158275>
- BAŇACKÝ, V. - HARČÁR, J. - SABOL, A. **1965**. Neue Kenntnisse Über den Einfluss der Tektonischen Bewegungen auf die Quartäre Entwicklung der Slowakischen Niederungen. In: *Geologické práce*, Zprávy 36, 1965, s. 63-83.
- BARANOVIČ, J. **1999**. *Čechy 1419-1999*. Čechy : Obecný úrad, 1999. 55 s.
- BAŠOVSKÝ, O. - MLÁDEK, J. **1989**. *Geografia obyvateľstva a sídiel*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1989. 223 s. ISBN 80-223-0026-8
- BAZÁLNE ENVIRONMENTÁLNE INFORMÁCIE O SÍDLACH SLOVENSKA. **2015**. <http://www.beiss.sk/>
- BLÁŠKO, J. - HÁJÍČEK, J. **1986**. *Spríevodca V. západoslovenského tábora ochrancov prírody 1986. Kamenín 1986*. Bratislava : Smena, 1986. 110 s.
- BORGUEA, M. **2004a**. *Územný plán obce Kolta*. Nitra : Stavoprojekt Nitra, 2004. 43 s.
- BORGUEA, M. **2004b**. *Veľké Lovce. Územný plán obce*. Nitra : Stavoprojekt Nitra, 2004. 51 s.
- ČEPELÁK, J. **1980**. Živočíšne regióny. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 93.
- ČOMOR, Š. a i. **1997**. *Kolta 1337-1997*. Kolta : Obecný úrad, 1997. 17 s.
- DUBCOVÁ, A. - KRAMÁREKOVÁ, H. - OREMUSOVÁ, D. **2007**. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Združenia obcí Termál. 94 s.
- DUBCOVÁ, A. - KRAMÁREKOVÁ, H. - OREMUSOVÁ, D. **2003**. Výskum vidieckej krajiny mikroregiónu Thermál. In: *Vidiek - šanca pre rozvoj IV. Súčasné problémy rozvoja vidieckeho priestoru*. Nitra : SPU, 2003, s. 74-79. ISBN 80-8069-269-6
- FRAŇO, J. a i. **1977a**. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. Bratislava : Veda, 1977a. 520 s.
- FRAŇO, J. a i. **1977b**. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II*. Bratislava : Veda, 1977b. 517 s.
- FRAŇO, J. a i. **1977c**. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III*. Bratislava : Veda, 1977c. 532 s.
- FERIANC, O. - KORBEL, L. **1972**. Živočíšstvo. In: LUKNIŠ, M. a i. *Slovensko 2 : Príroda*. Bratislava : Obzor, 1972, s. 651-709.
- FUTÁK, J. **1980**. Fytogeografické členenie. Mierka 1 : 1 000 000. In: *Atlas Slovenskej socialistickej republiky*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV, SÚGaK, 1980, s. 88.
- HAJKO, V. a i. **1980**. Encyklopédia Slovenska IV. zväzok. N- Q. 595 s. Bratislava : Veda, 1980.
- HARČÁR, J. - PRIECHODSKÁ, Z. **1988**. *Geologická mapa Podunajskej nížiny. Severovýchodná časť. 1 : 50 000*. Bratislava : GÚ DŠ, 1988.
- HARČÁR, J. - SCHMIDT, Z. **1985**. Geológia spraší Hronskej pahorkatiny. In: *Séria geológia 10, Západné Karpaty*, s. 109-172. Bratislava : GÚ DŠ, 1985.
- HEIDEMA, E. a i. **2007**. Stratégia integrovaného rozvoja mikroregiónu Termál. VVMZ s.r.o., 2007, 41 s.
- INTEGROVANÝ REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM **2014 - 2020**. **2014**. 285 s. <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1036&navID2=1036&sID=67&id=9006>
- INTERNÉ MATERIÁLY ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL. **2015**. Združenie obcí Termál, 2014.
- INTERNÉ MATERIÁLY OBECNÝCH ÚRADOV ZDRUŽENIA OBCÍ TERMÁL. **2015**. Združenie obcí Termál : Obecné úrady, 2015.
- JURČOVÁ, D. **2005**. *Slovník demografických pojmov*. Bratislava : Infostat, 2005. 71 s. ISBN 80-85659-40-9
- JURKO, A. **1972**. Druhotná vegetácia. In: LUKNIŠ, M. a i. *Slovensko 2: Príroda*. Bratislava : Obzor, 1972, s. 574.
- KLIMATICKÝ ATLAS. **2015**. <http://klimat.shmu.sk/kas/>.
- KOLLÁR, D. - SPIŠIAK, P. **1985**. *Vzťah obyvateľstva ku vlastnej obci a ku skúmanému územiu*. Trenčín : STUŽ, Biele Karpaty, 1985. s. 34.

- KOVÁČ, M. - MICHALÍK, J. - PLAŠIENKA, D. - MAŤO, E. **1993.** *Alpínsky vývoj Západných Karpát*. Brno : Masarykova univerzita, 1993. 96 s. ISBN 80-210-0771-0
- KOVÁČ, M. - PLAŠIENKA, D. **2002.** *Geological Structure of the Alpine-Carpathian-Pannonian Junction and Neighbouring Slopes of the Bohemian Massif*. Bratislava : Comenius University, 2002. ISBN 80-223-1700-4
- KRAMÁREKOVÁ, H. - OREMUSOVÁ, D. – ŽONCOVÁ, M. – DUBCOVÁ, A. **2016.** *Hodnotenie absorpčnej kapacity mikroregiónu Termál. In. XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno : Ekonomicko-správní fakulta Masarykova univerzita, 2016, str. 151-158. ISBN 978-80-210-8272-4
- KROGMANN, A. **2005.** Aktuálne možnosti využitia územia Nitrianskeho kraja z hľadiska cestovného ruchu. *Geografické štúdie 10*. Edícia: Prírodovedec č. 185. Nitra : UKF, 2005. 218 s. ISBN 80-8050-888-7
- KURS **2011 – ZMENY A DOPLNKY Č.1 SMERNEJ ČASTI KONCEPCIE ÚZEMNÉHO ROZVOJA SLOVENSKA 2001. 2011.** Bratislava : Aurex, s.r.o., 2011. 24 s. <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=124582>
- LAPIN, M. a i. **2002.** Klimatické oblasti. Mierka 1 : 1 000 000. In: *Atlas krajiny SR*. Hrnčiarová, T. ed. Bratislava : MŽ SR, 2002, s. 95. ISBN 80-88833-27-2
- MARIOT, P. **1983.** *Geografia cestovného ruchu*. 1. vyd. Bratislava : Veda, 1983. 249 s.
- MAZÚR, E. - LUKNIŠ, M. **1980.** Geomorfologické jednotky. Mierka 1 : 500 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 54-55.
- METODIKA NA VYPRACOVANIE PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE/OBCÍ/VÚC. **2015.** Bratislava : Ministerstvo výstavby, dopravy a regionálneho rozvoja, 2015. 64 s. <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=163665>
- METEOROLOGICKÁ STANICA PODHÁJSKA. **2007.**
- MICHALKO, J. **1985.** *Geobotanická mapa ČSSR, Slovenská republika*. Mierka 1 : 200 000. Bratislava : Veda, 1985.
- MICHALKO, J. **1986.** *Geobotanická mapa ČSSR. Slovenská republika - textová časť*. Bratislava : Veda, 1986. 168 s.
- OREMUSOVÁ, D. – KRAMÁREKOVÁ, H. – ŽONCOVÁ, M. – DUBCOVÁ, A. **2016.** *Lokálne bohatstvo mikroregiónu Termál a jeho využitie v cestovnom ruchu*. In. Aktuální problémy cestovního ruchu - Místní bohatství a cestovní ruch. Jihlava : Vysoká škola polytechnická, 2016 (v tlači).
- PARTNERSKÁ DOHODA SLOVENSKEJ REPUBLIKY NA ROKY **2014 – 2020. 2014.** <http://www.partnerskadohoda.gov.sk/>
- PRIECHODSKÁ, Z. - HARČÁR, J. **1988.** *Vysvetlivky ku geologickej mape severovýchodnej časti Podunajskej nížiny*. Bratislava : GÚ DŠ, 1988. 114 s.
- PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA **2014-2020. 2014.** Bratislava : Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, 2014. 708 s. <http://www.apa.sk/index.php?navID=1&id=6333>
- PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA **2012 – 2018. 2012.** Nitra : NSK, 2012. 241 s.
- PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA **2016 – 2022. ANALYTICKÁ ČASŤ (NÁVRH). 2015.** 97 s. <https://www.unsk.sk/zobraz/sekcii/regionalny-rozvoj>
- REGDAT. **2015.** <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>
- REGIONÁLNE ŠTÚDIE NERASTNÝCH SUROVÍN OKRESU NOVÉ ZÁMKY. **1996.** Bratislava : Geologická služba MŽP SR, 1996. 180 s.
- REGIONÁLNY ÚZEMNÝ SYSTÉM EKOLOGICKEJ STABILITY OKRESU NOVÉ ZÁMKY. **1994.** Nitra : SAŽP, 1994. 67 s.
- REGIONÁLNA INOVAČNÁ STRATÉGIA NITRIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA NA ROKY **2014-2020. 2012.** Bratislava : BIC Bratislava, spol. s r.o., 2012. 94 s.

- REGIONÁLNA INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA NITRIANSKEHO KRAJA NA ROKY 2014 – 2020. 2014.** <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/regionalna-integrovana-uzemna-strategianitrianskeho-kraja-na-roky-2014>
- REŠKO, A. 2014.** Kolta. Sídlo Kürthyovcov. Komárno : Nec Arte, 2014. 359 s. ISBN 978-80-89675-03-6
- RETROSPEKTIVNÍ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1850-1970.** Praha : Federálny štatistický úrad, 1978. 94 s.
- RUŽIČKA, M. a i. 1996.** *Biotopy Slovenska*. Bratislava : ÚKE SAV, 1996. 192 s. ISBN 80-967527-3-1
- SČÍTANIE OBYVATELSTVA, DOMOV A BYTOV SLOVENSKA 2001. 2002.** Bratislava : Štatistický úrad SR, 2002.
- SČÍTANIE EUDU, DOMOV A BYTOV SLOVENSKA 1991. 1992.** Bratislava : Štatistický úrad SR, 1992.
- SČÍTANIE EUDU, DOMOV A BYTOV SLOVENSKA 2011. 2012.** Bratislava : Štatistický úrad SR, 2012.
- SPIŠIAK, P. 2001.** Účasť verejnosti na tvorbe rozvojových dokumentov obcí a regiónov (Prípadová štúdia mikroregiónu Javorina). In: *Životné prostredie*, roč. XXXV, 2001, č.1, s. 37-41. ISSN 0044-4863
- STANOVY MIKROREGIÓNU TERMÁL. 1999.** Podhájska : Mikroregión Termál, 1999.
- STRATÉGIA MIESTNEHO ROZVOJA VEDENÉHO KOMUNITOU MIESTNEJ AKČNEJ SKUPINY ZDRUŽENIA TERMÁL. 2015.** Nitra : RRA Nitra, 201. 156 s.
- STRATÉGIA ROZVOJA VIDIEKA NSK 2009-2015. 2009. 100 s.** <https://www.unsk.sk/zobraz/sekciiu/dokumenty-regionalneho-rozvoja>
- SUPUKA, A. a i. 2005a.** *Zmeny a doplnky územného plánu obce Maňa*. Banská Bystrica : LANDURBIA, 2005b. 74 s.
- SUPUKA, A. a i. 2005b.** *Územný plán obce Radava*. Banská Bystrica : LANDURBIA, 2005c. 58 s.
- SUPUKA, A. a i. 1999.** *Územný plán sídelného útvaru Dolný Ohaj*. Banská Bystrica : LANDURBIA, 1999. 39 s.
- SUPUKA, A. 2008.** *Územný plán obce Hul*. Banská Bystrica : 2008. 76 s.
- SÚSTAVA NATURA 2000. 2015.** <http://www.sopsr.sk/natura/>
- SZÉNÁSSY, Á. 2003a.** Bardoňovo. Pozoruhodnosti. *Malá slovenská vlastiveda č. 137*. Komárno : KT, 2003. 16 s.
- SZÉNÁSSY, Á. 2003b.** Trávnica. Stará zemianska obec. *Malá slovenská vlastiveda č. 104*. Komárno : KT, 2003. 24 s. ISBN 80-8056-412-4
- ŠÁLY, R., ŠURINA, B., 2002.** Pôdy 1:500 000. In: *Atlas krajiny Slovenskej republiky*. MŽP SR Bratislava, SAŽP Banská Bystrica, 2002.
- ŠARAFÍN, M. a i. 2001.** *Urbanistická štúdia (rozvoj a obnova obce) Dedinka. Výhľad do roku 2025*. Bratislava : AA Ateliér, 2001. 69 s.
- ŠARAFÍN, M. a i. 2002a.** *Územný plán obce Podhájska*. Bratislava : AA Ateliér, 2002(a). 81 s.
- ŠARAFÍN, M. a i. 2002b.** *Územný plán obce Bardoňovo*. Bratislava : AA Ateliér, 2002(b). 79 s.
- ŠARAFÍN, M. a i. 2005.** *Územný plán obce Trávnica*. Bratislava : AA Ateliér, 2005. 86 s.
- ŠARAFÍN, M. 2005.** *Územný plán obce Podhájska*. Bratislava, 2005. 74 s.
- ŠIMO, E. - ZAŤKO, M. 1980.** Typ režimu odtoku. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 65.
- ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2015.** <http://datacube.statistics.sk/sodb/tm1weblogin.aspx>
- ŠTÁTNY ZOZNAM OSOBITNE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ SR. 2015.** <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- TARÁBEK, K. 1980.** Klimatickogeografické typy. Mierka 1 : 100 000. In: *Atlas SSR*. Mazúr, E. red. Bratislava : SAV; SÚGaK, 1980, s. 64.

- TEMATICKÉ MAPY. 2015.** Bratislava : Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, 2015. <http://www.geology.sk/new/sk/sub/ms/tm>
- TREMBOŠ, P. 1994.** Morfometrická typizácia georeliéfu Slovenska pre aplikované účely. In: *AFRNUC Geographica* Nr. 35., 1994, s. 129-137.
- ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY, NOVÉ ZÁMKY. 2015.**
- ÚRGE, Š. a i. 1995.** Trávnica. Publikácia k 920. výročiu prvej písomnej zmienky o dedine. Bratislava : Liečreh, 1995. 79 s.
- VASS, D. red. 1988a.** *Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR.* Mierka 1 : 500 000. 1. vydanie. Bratislava : GÚ DŠ, 1988a.
- VASS, D. red. 1988b.** *Vysvetlivky k mape Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR.* Mierka 1 : 500 000. Bratislava : GÚ DŠ, 1988b. 65 s.
- ZAMKOVSKÝ, J. 2004.** Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Význam, štruktúra a základné metodické tézy. Banská Bystrica : Centrum pre podporu miestneho aktivizmu, 2004, s. 1-18. ISBN 80-968918-4-7
- ZÁKON Č. 539/2008 Z.Z. O PODPORE REGIONÁLNEHO ROZVOJA. 2015.** www.zbierka.sk
- ZÁKON Č. 309/2014 Z.Z., KTORÝM SA MENÍ A DOPŔŇA ZÁKON Č. 539/2008 Z.Z. O PODPORE REGIONÁLNEHO ROZVOJA. 2015.** www.zbierka.sk
- ZÁVÄZNÁ ČASŤ ÚZEMNÉHO PLÁNU VÚC NITRIANSKEHO KRAJA. 2012. VZN Č.2/2012, KTORÝM SA VYHLASUJE „ZÁVÄZNÁ ČASŤ ÚZEMNÉHO PLÁNU REGIÓNu NITRIANSKEHO KRAJA“.** Nitra : NSK, 2012. <http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=177>